

Univerzita Karlova
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie

Studijní obor: Sociální geografie a regionální rozvoj

Bc. Nikol Jiroutová

**HODNOCENÍ STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ ČESKÝCH KRÁLOVSKÝCH
MĚST STŘEDNÍ VELIKOSTI Z HLEDISKA CESTOVNÍHO RUCHU**

**EVALUATION OF STRATEGIC PLANNING IN TERMS OF TOURISM
IN CZECH ROYAL MIDDLE-SIZED CITIES**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Praha 2017

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného, nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne 13. 4. 2017

.....

Poděkování:

V první řadě bych chtěla poděkovat zejména vedoucí práce RNDr. Daně Fialové, Ph.D., a to za její cenné rady, připomínky a odbornou pomoc, kterou mi v průběhu zpracování práce vždy ochotně poskytla. Mé díky ovšem patří i všem dotazovaným zástupcům městských odborů a samozřejmě i mé rodině, a to za jejich vřelou podporu a důvěru v průběhu celého mého studia.

Hodnocení strategických dokumentů českých královských měst střední velikosti z hlediska cestovního ruchu

Abstrakt:

Předkládaná práce se snaží postihnout řízení cestovního ruchu v královských městech střední velikosti v Čechách, a to z hlediska strategického plánování, péče o památky, kapacit hromadných ubytovacích zařízení a návštěvnosti. Opomenuta ovšem není ani schopnost sdružování a vzájemné spolupráce. Jádro práce je ve své podstatě kvalitativním výzkumem, který je kromě základů analýzy a syntézy, založený na metodě komparace sekundárních dat, kterými jsou jednak rozvojové dokumenty řešených měst, a jednak i výstupy z národní statistiky. Královská města oplývají nesčítným kulturním bohatstvím a jsou tak vyhledávanými centry městského cestovního ruchu. Z toho důvodu je v práci podrobněji nahlíženo na roli cestovního ruchu na úrovni strategického plánování a na kvalitu zpracování Programů regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón.

Klíčová slova: městský cestovní ruch; královské město; kulturní památka; strategický plán; program regenerace; městská památková rezervace; městská památková zóna

Evaluation of strategic planning in terms of tourism in Czech royal middle-sized cities

Abstract:

Submitted paper, strive to affect tourism management in medium size royal cities in Bohemia, in terms of strategic planning, heritage conservation, accommodation capacity and tourism attendance. Further objectives are also focused on interurban association and mutual cooperation. Quantitative research uses analysis and synthesis basics, and also comparative methods. Main inputs of this research are secondary data, especially development documents of selected cities and national statistics data. Because of numberless cultural wealth are royal cities frequently visited places. Therefore there is a preview of the role of tourism in level of strategic planning, and for quality of urban conservation areas developmental documents.

Key words: urban tourism royal city; cultural heritage; strategic planning; heritage recovery planning; urban conservation area

OBSAH

Seznam zkratk	7
seznam tabulek	8
seznam obrázků	9
seznam map	9
seznam grafů	9
seznam příloh	9
1. Úvod a cíle práce	10
2. Teoretické zarámování práce	12
2.1 Městský cestovní ruch.....	12
2.1.1 Politika cestovního ruchu.....	14
2.2 Regionální rozvoj a regionální politika	15
2.2.1 Regionální politika.....	16
2.2.2 Institucionální směry teorií regionálního rozvoje	18
2.3 Strategické plánování rozvoje obce	24
2.3.1 Povaha strategického plánu	26
2.3.2 Struktura strategického plánu	28
2.4 Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón.....	30
2.5 Památková péče v česku	33
2.5.1 Kulturní památka.....	37
2.5.2 Památková rezervace	38
2.5.3 Památková zóna	38
2.5.4 Světové dědictví UNESCO	39
3. SELEKCE KRÁLOVSKÝCH MĚST	40
3.1 Kulturní dědictví vybraných královských měst.....	42
4. METODIKA PRÁCE	46
4.1 Metodický popis analýzy turistické funkce, objemu návštěvnosti a kapacit hromadných ubytovacích zařízení	50
4.2 Metodický popis analýzy strategických dokumentů	52
4.3 Metodický popis analýzy programů regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón řešených královských měst.....	55
4.4 Metodický popis analýzy sdružování.....	56
5. VYBRANÉ KAPACITNÍ A VÝKONOVÉ CHARAKTERISTIKY ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST	57
5.1 Defertova (turistická) funkce	59
5.2 Míra turistické intenzity	60

5.3 Index turistického zatížení	60
5.4 Čisté využití lůžkové kapacity	61
5.5 Závěrečné poznatky	61
6. ANALÝZA STRATEGICKÝCH PLÁNŮ ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST	62
6.1 Časová srovnatelnost strategických dokumentů vybraných královských měst	62
6.2 Struktura strategických plánů rozvoje řešených královských měst	63
6.3 Analýza rozvojových vizí strategických plánů řešených královských měst	65
6.4 Analýza rozvojových os strategických plánů řešených královských měst	68
6.5 Zájem řešených královských měst o cestovní ruch na úrovni strategického plánování	70
6.5.1 Korelace zájmu řešených královských měst o cestovní ruch na úrovni strategického plánování s výkonovými ukazateli cestovního ruchu	73
6.6 Příklad kutné hory.....	75
6.7 Závěrečné poznatky z pohledu strategického plánování	76
7. KOMPARACE PROGRAMŮ REGENERACE MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH REZERVACÍ A MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH ZÓN V ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚSTECH	79
7.1 Komparace kvality zpracování programů regenerace řešených královských měst	84
7.2 Závěrečné poznatky z pohledů programů regenerace.....	86
8. SDRUŽOVÁNÍ ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST	88
8.1 Svaz měst a obcí české republiky	88
8.2 Sdružení historických sídel čech, moravy a slezska.....	88
8.2.1 Historické město roku	89
8.2.2 Dny evropského dědictví.....	89
8.2.3 Brány památek dokořán.....	90
8.3 Královská města věnná.....	90
8.4 Závěrečné poznatky z pohledu vzájemného sdružování.....	91
9. SHRNUÍ.....	94
10. ZÁVĚR.....	98
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	101
[1] LITERATURA - tištěné a online zdroje	101
[2] LITERATURA - online komunikace.....	108
[3] LITERATURA - právní předpisy	108
PŘÍLOHY	110

SEZNAM ZKRATEK

APR	Archeologická památková rezervace
AUT	Rakousko
BEL	Belgie
BLR	Bělorusko
CRO	Chorvatsko
CZE	Česko
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
D(f)	Defertova funkce
DEU	Německo
DNK	Dánsko
EHD	European Heritage Days
FRA	Francie
GBR	Velká Británie
HUN	Maďarsko
HUZ	Hromadné ubytovací zařízení
CHE	Švýcarsko
FO	Fyzická osoba
ITA	Itálie
KP	Kulturní památka
LTU	Litva
LVA	Lotyšsko
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
MK ČSR	Ministerstvo kultury České socialistické republiky
MPR	Městská památková rezervace
MPZ	Městská památková zóna
NKP	Národní kulturní památka
NLD	Nizozemsko
NOR	Čisté využití lůžkové kapacity
OPR	Ostatní památkové rezervace
OPZ	Ostatní památkové zóny
ORP	Obec s rozšířenou působností
PHI	Filipíny
PO	Právnícká osoba

POL	Polsko
PR	Památková rezervace
PZ	Památková zóna
PMV	Památka místního významu
REG. ROZ.	Regionální rozvoj
RUS	Rusko
SHS ČMS	Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska
SLO	Slovinsko
SMO ČR	Svaz měst a obcí České republiky
SVK	Slovensko
SWE	Švédsko
TIR	Míra turistické intenzity
TL	Index turistického zatížení
UKR	Ukrajina
VPR	Vesnická památková rezervace
VPZ	Vesnická památková zóna

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky

Tabulka č. 2: Hlavní typy reforem veřejné správy

Tabulka č. 3: Závazné finanční podíly dotčených subjektů na akcích obnovy kulturních památek

Tabulka č. 4: Celková alokace příspěvků v Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón v letech 2013-2015

Tabulka č. 5: Přehled dotačních programů Ministerstva kultury České republiky

Tabulka č. 6: Seznam královských měst střední velikosti v Čechách

Tabulka č. 7: Městské památkové zóny a městské památkové rezervace řešených královských měst

Tabulka č. 8: Strategické dokumenty řešených královských měst a jejich dostupnost

Tabulka č. 9: Programy regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón řešených královských měst a jejich dostupnost

Tabulka č. 10: Vybrané kapacitní a výkonové charakteristiky řešených královských měst v roce 2015

Tabulka č. 11: Plánovací období strategických dokumentů řešených královských měst

Tabulka č. 12: Strategické dokumenty řešených královských měst podle zpracovatele

Tabulka č. 13: 10 nejčastěji používaných slov v rozvojových vizích řešených královských měst

Tabulka č. 14: Nejčastější používané rozvojové osy v rozvojových plánech řešených královských měst

Tabulka č. 15: Kategorie zájmu o cestovní ruch z hlediska strategického plánování v řešených královských městech

Tabulka č. 16: Celková alokace finančních příspěvků Programu regenerace v letech 2011-2015

Tabulka č. 17: Alokace finančních příspěvků Programů regenerace do řešených královských měst v letech 2013-2015

Tabulka č. 18: Kvalitativní rozpracovanost Programů regenerace řešených královských měst

Tabulka č. 19: Dosavadní držitelé ceny „Historické město roku“

Tabulka č. 20: Sdružování řešených královských měst

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Vliv regionálního rozvoje na regionální politiku

Obrázek č. 2: Kritéria strategického plánu

Obrázek č. 3: Postup zpracování programu regenerace

Obrázek č. 4: Památkově chráněné objekty v Česku

Obrázek č. 5: „Word cloud“ nejčastěji užívaných slov v rozvojových vizích řešených královských měst

Obrázek č. 6: Organizace a stupně ochrany památek v Kutné Hoře

Obrázek č. 7: Postup zpracování a struktura strategického dokumentu

SEZNAM MAP

Mapa č. 1: Královská města střední velikosti v Čechách

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Závislost Defertovy (turistické) funkce na populační velikosti řešených královských měst

Graf č. 2: Kategorie kvality zpracování strategického plánu podle velikosti řešených královských měst

Graf č. 3: Alokace finančních příspěvků Programů regenerace do řešených královských měst v letech 2011-2015

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Seznam královských měst v Česku podle historických zemí a počtu obyvatel k 1. 1. 2016

1. ÚVOD A CÍLE PRÁCE

Označení „**královské město**“ - doména udělovaná českými králi sice již právně zanikla, ovšem na faktu že jsou tato města živoucím důkazem bohatých českých dějin, nic nezměnila (*Česká královská města, 2013*). Měst královských, popřípadě královských věnných, z nichž měla příjem královna, bylo v Česku vyhlášeno celkem 72 a to některá z nich i opakovaně (*Seznam královských měst v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, online*). Díky své bohaté historii oplývají tato města řadou architektonických památek a turistických cílů, které jsou však mnohdy známy jen v jejich nejbližším okolí.

Městský cestovní ruch, je jednou z forem cestovního ruchu, jejíž význam v posledních letech značně narůstá. Účastníci městského cestovního ruchu jsou „motivováni návštěvou měst a jejich atraktivit a služeb (historické a kulturní atraktivity, nakupování, obchodní cesty aj.)“ (*Pásková, Zelenka, 2002, s. 174*). Z toho tedy vyplývá, že hlavními cíly městského cestovního ruchu jsou převážně velkoměsta, která vedle památek nabízejí i možnost nákupů a využití doplňkových služeb. Historická města střední velikosti v Česku, naopak až na výjimky, nebývají cílem turistů, ale pouze jednodenních návštěvníků. Nástroje, kterými se městské úřady snaží svá městská jádra zpopularizovat, využitelnost označení „královské město“ jako značky kvality, anebo vzájemná spolupráce českých měst královských, to je předmětem zájmu této práce.

Hlavním cílem předkládané práce je komparativní studie řízení cestovního ruchu v královských městech střední velikosti v Čechách. Toto velikostně-prostorové kritérium bylo zvoleno hlavně z důvodu redukce měst vstupujících do analýzy. Za královská města střední velikosti jsou tedy v této práci považovány obce Beroun, Čáslav, Domažlice, Dvůr Králové nad Labem, Chrudim, Jaroměř, Kadaň, Klatovy, Kutná Hora, Litvínov, Louny, Mělník, Nymburk, Ostrov, Pelhřimov, Písek, Prachatice, Rakovník, Rokycany, Slaný, Sušice, Tachov, Vysoké Mýto, a Žatec. Komparovanými dokumenty jsou jednak strategické rozvojové dokumenty a jednak Programy regenerace městských památkových rezervací, respektive městských památkových zón řešených měst.

Vzhledem k tomu, že cestovní ruch a cestování obecně představuje jedno z největších světových ekonomických odvětví (*Tittelbachová 2008, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský, Blažek a kol., 2008, s. 205*), není divu, že se stává stále významnějším faktorem regionálního rozvoje. Jednou z možností jak dopomoci atraktivizaci městských jader je památková péče a čerpání finančních prostředků z dotačních titulů Ministerstva kultury České republiky. Podle Tittelbachové jsou tyto dotační programy podporující cestovní ruch „často významným nástrojem regionální politiky, a proto je problematika cestovního ruchu vždy významnou součástí Strategie regionálního rozvoje, Národního rozvojového plánu, regionálních rozvojových strategií a programů rozvoje krajů a strategií rozvoje měst i obcí“ (*Tittelbachová 2008, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský, Blažek a*

kol., 2008, str. 207). Předpokladem práce je, že se toto tvrzení při analýze sekundárních dat potvrdí a památková péče se vsutku stane jedním z hlavních faktorů napomáhajících rozvoji udržitelného cestovního ruchu. Dále se pozornost předkládané práce zaměřuje i na komparaci městských programů regenerace, přístupy ke kontinuálnímu plánování, a na získávání finančních prostředků na obnovu kulturního dědictví. Důležitou součástí je i sledování míry zájmu měst o cestovní ruch na úrovni strategického plánování, nebo naplnění potenciálu turistické funkce.

Předkládaná práce je **rozdělena** do 9 kapitol, které jsou dále členěny do podkapitol. Cíle práce a základní nástin řešené problematiky představuje kapitola první. V druhé kapitole je diskutována literatura z oblasti městského cestovního ruchu, regionálního rozvoje, strategického plánování a památkové péče. Jsou zde také položeny teoretické základy pro následný výzkum, a vysloveny první hypotetické úvahy o předpokládaných výsledcích. Třetí kapitola se zabývá selekcí sledovaných jednotek, tedy královských měst, které jsou nadále hodnoceny. V kapitole čtvrté je podrobně popsána metodika získávání a zpracování sekundárních dat, a způsoby jakými bylo dosaženo kýžených výsledků. Analytické jádro práce začíná představovat kapitola pátá, která se zabývá jak kapacitními, tak i výkonovými charakteristikami cestovního ruchu z pohledu návštěvnosti a kapacit ubytovacích zařízení. V kapitole šesté je nahlíženo na města z pohledu strategického plánování a významu cestovního ruchu pro kontinuální rozvoj obce. Pro kapitolu sedmou jsou nejdůležitějšími vstupy Programy regenerace, které jsou navzájem komparovány a jednotlivě hodnoceny. Osmá kapitola je zaměřena na sdružování vybraných měst. V samotném závěru, v deváté a desáté kapitole, jsou předešlé výsledky shrnuty, a dále doplněné o závěrečné poznatky autorky.

2. TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ PRÁCE

2. 1 MĚSTSKÝ CESTOVNÍ RUCH

Cestovní ruch (též někdy označovaný synonymem turismus) je komplexní jev, který se začal masově rozvíjet především v druhé polovině 20. století a zcela zásadně ovlivnil vývoj všech kultur, prostředí i společnosti. Vyznačuje se multidisciplinaritou, neboť se o něj zajímají nejen ekonomická, sociální a geografická odvětví, ale také historie, antropologie, psychologie, nebo management (*Dumbrovská, 2013*). Vzhledem k opožděnému rozvoji jevů jako je rekreace, nebo volný čas, je geografie cestovního ruchu jednou z nejmladších vědních disciplín geografie (*Vystoupil, Šauer a kol., 2011*). Celý systém cestovního ruchu je tvořen prostředím, ve kterém se odehrávají interakce mezi turistickým odvětvím a návštěvníky, u kterých se sleduje nejen pohyb, ale i pobyt.

Hned z kraje je tedy nutné vymezit zásadní rozdíl mezi klíčovými pojmy účastníků cestovního ruchu. Zatímco za „návštěvníka“ (*Pásková, Zelenka, 2002, s. 209*) je považovaná „jakákoliv osoba, která cestuje do jiného místa než je místo jejího obvyklého pobytu na dobu nepřevyšující 12 po sobě jdoucích měsíců, přičemž účel návštěvy je jiný než výkon činnosti odměňované z navštíveného místa“, „turistou“ se rozumí „cestující, který se zdrží v navštíveném místě alespoň 24 hodin za účelem využití volného času a v tomto místě též přespí v hromadném ubytovacím zařízení“ (*Pásková, Zelenka, 2002, s. 323*). Právě přespání je pro zanesení do mezinárodních statistik klíčové. Posledním termínem pro doplnění je ještě „cestující“, neboli „osoba, cestující z jednoho místa do druhého“ (*Pásková, Zelenka, 2002, s. 48*).

Jak bylo zmíněno výše, systém cestovního ruchu je tvořen prostředím. A právě vzhledem k prostředí královských měst, kterými se předkládaná práce bude zabývat, nebudou následující řádky ani tak o cestovním ruchu jako takovém (*Vývoj cestovního ruchu v Česku, viz Vystoupil, Šauer a kol., 2011*), ale spíše o jedné z jeho forem - o **městském cestovním ruchu**. V tomto okamžiku se jeví za nejvhodnější nejprve vysvětlit rozdíl mezi dvojicí pojmů „forma“ a „druh“ cestovního ruchu, jelikož by mohlo velmi snadno dojít k jejich záměně. Oba dva termíny spolu velmi úzce souvisejí a dalo by se říci, že se do jisté míry i překrývají, nebo doplňují. Jejich odborné vymezení je ovšem odlišné a nejlépe je zachycuje Výkladový slovník Páskové a Zelenky (*2002*). **Formou cestovního ruchu** se podle nich rozumí takový „typ cestovního ruchu, pro jehož určení je klíčovým kritériem motivace návštěvníka“ (*Pásková, Zelenka, 2002, s. 90*). Motivace, jakožto jedna z hlavních potřeb člověka, dala vzniknout základním formám, kterými jsou cestovní ruch rekreační, pobytový, lázeňský, poznávací, socio-profesní a společenský. **Druh cestovního ruchu** je oproti tomu definován jako „typ cestovního ruchu, pro jehož určení je klíčovým kritériem jevový průběh cestovního ruchu a způsob jeho realizace v závislosti na geografických, ekonomických, společenských a jiných podmínkách, jakož i jeho účinky“

(Pásková, Zelenka, 2002, s. 69). K dalšímu třídění tohoto obecného kritéria slouží celá řada objektivních faktorů, jako jsou třeba místo realizace, doba trvání pobytu, způsob zabezpečení cesty, počet účastníků, způsob financování, převažující prostředí pobytu, vliv na místní komunitu a přírodní prostředí, sezónnost, nebo použitý dopravní prostředek.

Ve stejném díle bychom našli i základní definici **městského cestovního ruchu**, který je pojímán jako „druh cestovního ruchu, jehož účastníci jsou motivováni návštěvou měst a jejich atraktivit a služeb (historické a kulturní atraktivity, nakupování, obchodní cesty aj.). Městský cestovní ruch je často motivován a koncentrován okolo známých památek.“ (Pásková, Zelenka, 2002, s. 174). Připouští také, že se k němu pojí i některé pseudo formy cestovního ruchu, zejména pak cestovní ruch nákupní. Samotný **cestovní ruch** je ve slovníku popisován jako „komplexní společenský jev“ a jako „souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu“ (Pásková, Zelenka, 2002, s. 45). Stručně řečeno se tedy jedná o veškeré aktivity osob, které služby nabízejí a zajišťují, ale i osob, které je využívají.

Specifikem městského cestovního ruchu je jeho koncentrace v útrokách měst, která jsou podle Ashwortha (2009) zasazena do vzájemných funkčních sítí. Tyto sítě často přesahují hranice regionu, nebo i státu a jsou tak vhodnou platformou pro rozvoj cestovního ruchu na meziměstské, regionální i nadnárodní úrovni. Jak se Law (1993) a Ashworth (2009) shodují, hnacím motorem celého systému je nutnost přilákání co možná největšího počtu různorodých turistů. Turismus dokáže posilovat ekonomiku a přitahovat nové investice, které nejen že posilují finanční stabilitu vnitřního města, ale také vytvářejí pracovní místa pro jeho rezidenty (Law, 1993). K tomu aby bylo město atraktivní pro heterogenní skupinu návštěvníků je ovšem nutné vytvořit tzv. „multifunkční město“, které dokáže nabídnout „multifunkční prostředí“ a „multifunkční zážitky“ (Ashworth, 2009, s. 207). K transformaci takovéto image mohou přitom podle Lawa (1993) přispět i již existující instituce, jakými jsou například vlivná muzea, divadla, nebo sportovní kluby.

Historický vývoj měst a rozvoj cestovního ruchu v Česku vždy významně souvisel s návštěvností. Města jsou vyhledávanými centry návštěvníků zejména z důvodu bohaté nabídky kulturně-historických, stavebních a architektonických památek a také z důvodu postavení jako přirozených center obchodu, kultury a služeb (Vystoupil a kol., 2006). Ovšem ačkoliv jsou města důležitá pro cestovní ruch, neznamená to naopak, že je i cestovní ruch důležitý pro města (Ashworth, 2009). Dle slov stejného autora je také každé turistické město jedinečné, jelikož se od sebe navzájem liší podle převládajících forem cestovního ruchu, a tedy i typu přijíždějících turistů. Motivací návštěvníků jsou v tomto případě různé festivaly, kongresy, konference anebo pro tuto práci velmi stěžejní kulturní dědictví. I typy návštěvníků třídí do dvou velkých skupin, a to na ty, kteří jezdí do měst za poznáním, a na ty, kteří vyhledávají místně-specifické atraktivity. Následně

také dodává, že právě historická města jsou cílovými destinacemi zájmově založených jedinců (Ashworth, 2009).

Typologii významnosti postavení českých měst v síti cestovního ruchu, z pohledu přítomnosti památek, vybavenosti hromadnými ubytovacími zařízeními a celkovou úrovní návštěvnosti, sestavili i autoři Vystoupil, Šauer a kol. (2011). Jelikož budou všechny tyto ukazatele později v práci analyzovány, dojde i na jejich porovnání s již existující typologií, se kterou by měly do jisté míry korespondovat. Díky tomu bude také možné zhodnotit, zda mohou být i menší města centry městského cestovního ruchu, i přesto že postrádají sektor doplňkových služeb.

2.1.1 POLITIKA CESTOVNÍHO RUCHU

Systematickou činnost směřující k vytyčenému cíli a zvyšování blahobytu v oblasti cestovního ruchu představuje dle Tittelbachové (2008, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 205–207) **politika cestovního ruchu**, jež spočívá v komplexním plánování, regulaci a naplňování dílčích opatření prostřednictvím různých nástrojů a nositelů. Vzhledem k tomu, že zasahuje hned do několika odvětví národního hospodářství, spadají její cíle nejen do ekonomiky, ale i do oblasti společenských zájmů, či ekologie. I přesto, že v současném světě představuje cestovní ruch jedno z nejdynamičtějších hospodářských odvětví, je kvantifikace jeho přínosu pro celkovou ekonomiku velmi složitá. Postavení cestovního ruchu v národním hospodářství a sledování jeho podílu na tvorbě HDP, probíhá pomocí složitého statistického šetření vzájemně propojených ukazatelů. Celý koncept se nazývá „satelitním účtem cestovního ruchu“ a od roku 2003 je každoročně vypočítáván Českým statistickým úřadem (Fialová, Nekolný, 2017). Jak bude připomínáno i dále, svůj nezanedbatelný vliv má politika cestovního ruchu i v regionální politice a v procesu regionálního rozvoje.

Definovat pojem „regionální politika“ se v kontextu cestovního ruchu snažilo již několik autorů. Kromě výkladového slovníku (Pásková, Zelenka, 2012), jehož definice je obdobou předchozího popisu, jím byl například Kasper (1996, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 205–207), který „rozumí politikou cestovního ruchu vědomou podporu cestovního ruchu, kterou uskutečňují ovlivňováním vztahů relevantních pro cestovní ruch různá společenství“. Jednou z novodobějších definic je také výrok Freyera (2002, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 205–207), jež definuje politiku cestovního ruchu „jako účelové plánování, ovlivňování a utváření turistické reality a budoucnosti prostřednictvím různých nositelů“.

Cestovní ruch oplývá i řadou specifických vlastností, které z něj vytvářejí obzvláště komplexní produkt světového hospodářství. Turistické aktivity nepatří mezi základní životní potřeby, a tudíž je jednání turistů nepředvídatelné a podléhá jak společenským a psychologickým vlivům,

tak i krátkodobým reakcím, či osobním náladám. I samotný produkt cestovního ruchu je velmi různorodý, neboť jej tvoří přírodní a kulturní zdroje, turistická, ubytovací a stravovací zařízení a komunikační infrastruktura. V politické rovině má cestovní ruch fragmentovanou povahu a i přes svůj nezpochybnitelný hospodářský význam nemá doposud jasně vymezenou identitu. (Tittelbachová, 2008, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 210–214).

2.2 REGIONÁLNÍ ROZVOJ A REGIONÁLNÍ POLITIKA

I přesto, že se cestovní ruch jako specifické hospodářské odvětví prosazuje jen velmi pozvolna, napomáhá jeho dynamický vzrůst při řešení strukturálních problémů společnosti (Tittelbachová, 2008, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 210–214). Již v předchozí kapitole bylo nastíněno, že oblast cestovního ruchu je významným hybatelem **regionálního rozvoje**, který se ovšem v našem prostředí dostal do popředí až ve druhé polovině 90. let 20. století. Vliv na tento přechod měly nejen interní problémy v podobě nárůstu nezaměstnanosti a zvětšujících se regionálních disparit, ale i vnější vliv příprav vstupu Česka do EU, která na regionální výzkum i regionální politiku klade značně systematickou pozornost (Blažek, Uhlíř, 2011). Teorií regionálního rozvoje je celá řada, stejně tak jako možností jejich klasifikace. Z daleka nejpoužívanějším je však jejich dělení do dvou velkých skupin - teorií rovnováhy a teorií nerovnováhy. Autoři teorií rovnováhy se domnívají, že přirozenou tendencí regionů je vyrovnávání vzájemných rozdílů, tedy dosažení konvergence. Právý opak, tedy divergenci na druhou stranu hlásají autoři teorií nerovnováhy, kteří jsou přesvědčeni, že se mikroregionální rozdíly s postupným vývojem prohlubují (Blažek, Uhlíř, 2011). Tabulka č. 1 znázorňuje vývojovou etapizaci teorií regionálního rozvoje podle Blažka (1999, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 15) a poskytuje základní utřídění obecných přístupů k teoriím a regionální politice.

I přesto, že se otázkou regionálního rozvoje zabývá řada vědních disciplín již téměř 80 let, nevěděla doposud žádná z definic ve všeobecnou platnost. Důvodem může být podle Dambrovského (2008, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 11) dichotomické chápání regionálního rozvoje, na který je nahlíženo ve dvou základních přístupech - akademickém a praktickém. Akademický přístup, jež je též někdy nazýván regionalistikou, chápe regionální rozvoj jako aplikaci nauk, které jsou ovlivněny přírodně-geografickými, sociálními a ekonomickými podmínkami v daném území. Snaží se nalézat příčinné zákonitosti, vzorce rozmisťování ekonomických aktivit a osidlování a hledá nástroje, které tyto procesy ovlivňují. V neakademických institucích, jakými jsou například krajské, městské a obecní úřady, je naopak regionální rozvoj chápán v rovině praktické. Dambrovský (2008, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 11) dále také říká, že je regionálním rozvojem „*míněno vyšší využívání a zvyšování potenciálu daného systematicky vymezeného prostoru*

(území) vznikající v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit a využití přírodních zdrojů“. V podstatě se tedy jedná o zvyšování potenciálu území, které se následně projevuje zvyšováním konkurenceschopnosti, životní úrovní obyvatel i lepším se stavem životního prostředí. Celý koncept regionálního rozvoje má právě z tohoto důvodu velmi blízko i ke strategickému plánování, které je jedním z hlavních předmětů této práce.

Tabulka č. 1: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky

OBEČNÝ PŘÍSTUP	PŘEVAŽUJÍCÍ TEORIE REG. ROZ.	REGIONÁLNÍ POLITIKA
Neoklasický (1920-1940)	Teorie regionální nerovnováhy (zejména tzv. <i>neoklasické modely</i>)	Základní koncept – „dělníci za práci“, používány nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil.
Keynesiánský (1950-1975)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie kumulativních příčin, teorie pólů růstu)	„práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů (investiční dotace, relokační instituce).
Neomarxistický (1970-1985)	Teorie regionální nerovnováhy (např. <i>teorie nerovné směny</i>)	Návrhy na opatření neomarxisté neformulovali; v některých socialistických zemích byla regionální politika velmi účinná (např. v bývalé ČSSR), ale za cenu ztráty ekonomické výkonnosti a vnější konkurenceschopnosti celého státu.
Neoliberální (1975- ...)	Teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (např. nová teorie růstu, teorie závislosti na zvolené cestě)	„podpora lokální iniciativy“, podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí, deregulační opatření.
Institucionální (1980-...)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	„spolupráce a inovace“ podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, gradualistická proměna místních institucí založená na učení.

Použité zkratky: „Reg. roz.“ = regionální rozvoj

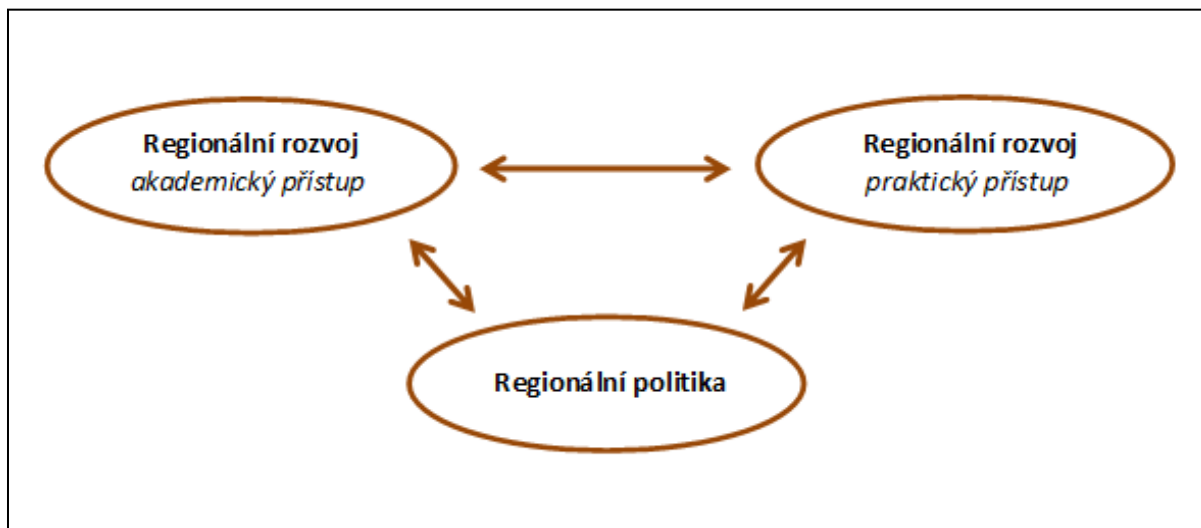
Zdroj: Blažek (1999, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 15) vlastní zpracování

2.2.1 REGIONÁLNÍ POLITIKA

V návaznosti na předchozí řádky je vhodné začít tím, že akademické i praktické pojetí regionálního rozvoje je velmi úzce spjata nejen mezi sebou, ale také s **regionální politikou** (obrázek č. 1). Jak praví Dambrovský, „akademické pojetí regionálního rozvoje vytváří pro regionální politiku poznatky, které jsou následně využity pro praktické pojetí regionálního rozvoje. Regionální politika pak na základě poznatků o regionálním rozvoji ovlivňuje reálný regionální

rozvoj a regionální rozvoj zpětně působí na regionální politiku“ (Dambrovský, 2008, cit. v Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 11). Všechny tři přístupy jsou na sobě sice do určité míry závislé, ale zejména v krátkodobém a střednědobém období jednájí zcela nezávisle.

Obrázek č. 1: Vliv regionálního rozvoje na regionální politiku

Zdroj: Dambrovský (2008, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, str. 12).
vlastní zpracování

Zatímco definice regionálního rozvoje je prozatím neobjasněna, o definici regionální politiky se pokusilo již mnoho autorů. Tak například podle Vanhovea a Klaassena (1987, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 29) představuje regionální politika „všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností, respektive které se pokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů“. Goodall (1987, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 29) regionální politiku zase pojímá „jako součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části“, která zahrnuje jak opatření napomáhající růstu, tak i kontrole ekonomických aktivit v území. V české literatuře se potom setkáme s tvrzením, že je regionální politika „konkrétní projev úsilí společnosti o snížení (změnu) velikosti regionálních rozdílů“ (cit v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 18).

Obecně by se dalo říci, že je regionální politika jednou z forem vlády, která se snaží o snižování příliš velkých socioekonomických rozdílů na úrovni regionů (Blažek, Uhlíř, 2011). Pokud bychom však šli ještě více do hloubky, bylo by nutné regionální politiku rozdělit na větev tradiční, která se zaměřuje na snižování regionálních disparit, a na větev moderní, která je více orientovaná na mobilizaci vnitřních zdrojů, informací a služeb (Dambrovský, 2008, cit. v Wokoun, Malinovský,

Dambrovský a kol., 2008). Jak uvádí Blažek a Uhlíř (2011), před samotným definováním strategických cílů, musí být vymezeny regiony, vůči kterým bude politika nadále uplatňována. Prvním typem vymezení regionů je přístup „strategický“, jehož hlavní snahy jsou zaměřené na posilování vnější konkurenceschopnosti státu díky posílení vlivu jádrových aglomerací státu. Mnohem častěji je ovšem využívána metoda „pojišťovacího“ způsobu výběru regionů, která se prioritně snaží o zmírnění ekonomických a sociálních problémů v zaostávajících a strukturálně postižených oblastech země.

Podle Wokouna (2003, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008, s. 41) je regionální plánování „proces promyšlené aplikace opatření regionální politiky do konkrétních podmínek jednotlivých regionů, tedy jako metodologický přístup k realizaci regionální politiky“. Dle tohoto tvrzení je tedy zřejmé, že regionální politika silně ovlivňuje i strategické plánování. A i přesto, že zodpovědnost je v prostředí Česka především na bedrech krajů, ani u strategického plánování obcí tomu není jinak (Ježek, 1998, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008). Samotnému strategickému plánování se konkrétněji věnuje kapitola č. 2.3. Opomíjet by se ovšem neměla ani soustavná provázanost regionální politiky s teoriemi regionálního rozvoje (kapitola 2.2.2).

2.2.2 INSTITUCIONÁLNÍ SMĚRY TEORIÍ REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Nejdynamičtěji se rozvíjejícím směrem teorií regionálního rozvoje současnosti je tzv. institucionalismus, který je v dnešní podobě velmi neutříděný a skládá se z mnoha různorodých konceptů a zobecněných „návodů“ na zlepšení podmínek v regionech. Zrod institucionalismu nastal již ke konci 70. let 20. století, a to především jako kritika na neoklasické a marxistické teorie (viz tabulka č. 1). Jeho čelním představitelem byl americký ekonom Richard Nelson, který jako první definoval trojici problémových oblastí ekonomie, které jsou klíčové pro pochopení regionálních disparit. Každá z institucionálních teorií se přitom vždy zabývá alespoň jednou z trojice Nelsonových problémů, kterými jsou:

- orientace na **technologie a technologické inovace**, proces učení, objevování nových postupů a nalézání nových řešení
- porozumění **pojetí firmy**, zaměření na vnitřní fungování firem, vnitřní organizaci práce, vztahy s konkurenty a způsoby vzájemné komunikace
- pochopení **institucí**, praktik, rutinního chování, zvyklostí a hodnot.

Institucionální teorie jsou skeptické k jakékoliv předpovědi i k všeobsahujícím teoriím. Jejich snahou je pouze nalézání příčin regionálních rozdílů za pomoci metodického aparátu institucionální ekonomie, ekonomické sociologie a kulturní teorie, a dále pak lpění na důležitosti znalostí a inovací v rozvojovém procesu (Blažek, Uhlíř, 2011).

DESTINATION GOVERNANCE

Institucionální směry kladou při objasňování vzniku a vývoje ekonomických rozdílů důraz na instituce, praktiky a evoluční charakter změn v socioekonomické organizaci společnosti. Vzhledem k zaměření předkládané práce je nezbytné zmínit i koncept „**destination governance**“, který se po vzoru forem vládnutí a řízení velkých obchodních společností zabývá spoluprací a vazbami mezi aktéry cestovního ruchu (Bobková, 2014). Hlavními snahami „destination governance“ je vytvořit platformu pro dosažení kooperace a integrity mezi vládními organizacemi zabývajícími se různými aspekty turismu, podniky soukromého sektoru a zájmy společnosti. Současně však musí být tato koncepce schopná reagovat na měnící se trendy, zájmy a obavy návštěvníků, stejně tak jako na kolísání trhu vzhledem k finančním krizím a katastrofám (Laws, 2011).

„Destination governance“ může být chápána jako politická reakce na růst sociální komplexity. Předpokládá, že při správném a účelném řízení dochází ke snazší kontrole problémových situací a zamezuje tak jejich propuknutí (Braithwaite et al., 2007, cit. v Laws, 2011). Koncept „governance“ se zcela distancuje od tradičních cílů vlády, jako je prosperita, blaho, nebo centrálně řízená kontrola (Walters, 2004, cit. v Laws, 2011). Tento monopolní způsob vládnutí, jež svých cílů dosahuje díky legitimním donucovacím prostředkům, je podle Stockera (1998, cit. v Laws, 2011) označován spíše jako „government“ a neměl by být s konceptem „governance“ zaměňován.

Dále s pojetím „destination governance“ souvisí také některé oblasti institucionální ekonomie. Transfer znalostí a inovací ovlivňuje konkurenční výhody, a vede ke zlepšení konkurenceschopnosti regionů (Blažek, Uhlíř, 2011). Nutností je ale poznání institucionálního uspořádání, které zajišťuje koncepční a teoretický přístup ke zkoumání a zodpovídání otázek týkajících se působení institucí na růst, rozvoj, směnu statků a celkovou motivaci subjektů (Voigt, 2008, cit. v Bobková, 2014). Hlavními okruhy zájmu institucionálních teorií v rámci konceptu „destination governance“ jsou studie orientované na teorie sítí, inovace a klastry. Proto jsou ze všech institucionálních teorií regionálního rozvoje dále rozebírány právě ty.

TEORIE SÍTÍ

Pro výzkum marketingových aktivit, spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem, nebo mezi jednotlivými podniky cestovního ruchu nejlépe slouží okruh metod **teorií sítí** (Bobková, 2014). Podle Blažka a Uhlíře (2011) je snahou těchto teorií objasnit schopnost některých regionů zdárně inovovat a pružně reagovat na měnící se podmínky trhu práce, a nalézat souvislost mezi adaptabilitou podnikatelských aktivit a jejich prostorovou koncentrací. Existence sítí kontaktů a těsných vazeb mezi zainteresovanými podniky v regionu zvyšuje schopnost mobilizace zdrojů a informací. Tyto informace mají jak kvantitativní (počet, rozložení), tak i kvalitativní (spolehlivost, věrohodnost,

strategický význam) charakter a do jisté míry předurčují regionální „zakořenění“ každé firmy. Kromě kvality předávaných informací hraje v aglomerizačním procesu významnou roli i míra důvěry, která přispívá k tomu, aby si shluk většího počtu obdobně založených firem do jisté míry konkuroval, ale současně dokázal i navzájem spolupracovat. Díky tomuto síťovému chápání ekonomiky tak řada autorů hovoří o regionu jako o „průsečíku prostorových vztahů a sítí kontaktů nebo jako o vztahovém prostoru“ (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 187). Je si třeba uvědomit, že možnosti aktérů do jisté míry předurčuje zakořenění v sítích svých kontaktů, jejich charakter, míra důvěry a z toho plynoucí schopnost inovace.

Sítě kontaktů i regionální zakořenění slouží jako prostředky k popisu a analýze prostředí, ve kterém se jednotliví aktéři nacházejí. Hlubší hodnotící, nebo normativní význam je však již nad rámec těchto teorií. V práci Bobkové (2014) bylo rozebráno několik především zahraničních studií, které se tématem teorií sítí v kontextu „destination governance“ zabývaly. Podle Gybsona a Lynche (2007, cit. v Bobková, 2014, s. 9) jsou sítě vnímány jako „společenské zájmové skupiny aktérů zapojených do cestovního ruchu v různé míře na místní nebo regionální úrovni“. K vzájemných vztahům a kooperaci organizací cestovního ruchu dochází podle Wanga a Fesenmaiera (2007, cit. v Bobková, 2014) hlavně v dobách krize, nebo zvýšené konkurence. Podle Beritelliho (2011, cit. v Bobková, 2014) je však tato kooperace podmínkou pro rozvoj udržitelného plánování. O identifikaci vztahů mezi veřejným a soukromým sektorem se na přelomu tisíciletí pokoušeli například Augustyn a Knowles, nebo Tinsley a Lynch. O vybudování portfolia sítově orientovaných vztahů a externích partnerství pro organizace cestovního ruchu, se v roce 2003 snažil Pavlovich (Bobková, 2014).

INOVACE

Se zasítováním a regionálním zakořeněním do jisté míry souvisí i koncept produkce a uchovávání **inovací**. Jak napovídá publikace Blažka a Uhlíře (2011), to že jsou vědomosti a schopnost učení klíčovým mechanismem regionální diferenciacce a konkurenceschopnosti, se vědělo již v 90. letech 20. století. Inovacemi se ve svých studiích zabývají například příznivci teorií učících se regionů, kteří soudí, že „učení a inovace zpravidla neprobíhají izolovaně v jedné formě na základě vnitřních zdrojů, ale že potenciál učít se a inovovat je podstatně ovlivněn formou vztahů mezi firmou a prostředím“ (Malmberg 1997, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 190). Samotná prostorová blízkost firem přitom nemusí zaručovat vzájemnou iniciaci procesu učení. Prostředí je v tomto kontextu chápáno jako síť vzájemných vztahů i jako obecný rámec pro činnost firmy a tudíž jsou více než blízkost prostorová vyzdvihovány blízkosti sociální, kulturní, nebo organizační.

Teorie učících se regionů se snaží především o systematickou analýzu procesů, kterými v regionech vzniká a udržuje se schopnost vytvářet nové poznatky a vědomosti. Tyto vědomosti dále rozděluje na kodifikované, které je možné předávat a učit se podle předem stanoveného postupu, a na vědomosti nekodifikované, které je možné získat pouze vlastní zkušeností. Právě nekodifikované vědomosti jsou považovány za klíčový zdroj konkurenční výhody a jsou vázány na regionální kontext zakořenění v síti svých kontaktů. Pakliže firmy dovedou identifikovat schopnosti a dovednosti, které jsou vázány na jejich územní kontext, mají již jen krůček k tomu, aby dokázaly být konkurenceschopné. Podle Amina a Thrifta (1994, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011) jsou předpokladem pro úspěšný rozvoj regionu rozmanitost a množství institucionálních forem, tedy jakási institucionální hustota. Ta podtrhuje význam lokálních podmínek, které jsou i podle řady dalších autorů důležitým předpokladem rozvoje. Jedním z rizik se ovšem jeví naopak přílišné ustrnutí a izolace od nových kontaktů, které zamezují přílivu nových nápadů a postupů.

S kontextem inovací by do jisté míry mohla souviset i **teorie výrobních okrsků**. Mnohem zajímavější jsou ovšem **regionální inovační systémy**, které tvoří jakýsi analytický rámec pro výzkum inovační výkonnosti a konkurenceschopnosti regionů. Setkáváme se zde s názory, že šíření kodifikovaných i nekodifikovaných znalostí je možné provádět pouze za předpokladu prostorové blízkosti a koncentrace (Asheim, Coenen, 2004, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 198). Podle Cooka (1998, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 199), který je považován za zakladatele těchto teorií, existují dva subsystemy, které jsou do procesu učení zapojeny. Tím prvním je subsystem tvorby znalostí, který je aktivován podpůrnou infrastrukturou, jako jsou veřejné a soukromé výzkumné instituce. Tím druhým je potom subsystem znalosti ekonomicky zhodnocující, tedy výrobní základna regionu, která má tendenci tvořit shluky a mírně se tak podobá klastrům, o kterých bude hovořeno dále. Povahu inovačního procesu ovlivňuje do jisté míry i odlišnost znalostních základů, které se soustřeďují buďto analyticky, synteticky, nebo symbolicky. I v tomto případě se ale jedná pouze o idealizované typy, které se v praxi kombinují a doplňují. Podle Jensena (2007, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 206) má však převládající typ znalostní základny v daném regionu vliv na model inovačního procesu, který postupuje buď lineárně - od objevu přes vývoj, výrobu prototypu, nový výrobek až k velkosériové výrobě a marketingu, nebo interaktivně, jehož snahou je tvořit modifikace stávajících znalostí pomocí odstraňování problémů vzniklých během výroby, nebo používání výrobku.

Z výsledků práce Bobkové (2014) vyplývá, že i texty, které se primárně zabývají pouze regionálním a hospodářským rozvojem, mohou být využitelné pro potřeby cestovního ruchu. Zahraniční literatura, kterou zde popisuje, se nejčastěji zabývá problematikou institucionálního prostředí, geografických podmínek a dalších faktorů, které mají vliv na vznik a šíření inovací. Podle Bruijina (2004, cit. v Pásková, 2014, s. 11) je zavádění inovací v podobě nových produktů

a procesů možné především díky kvalitním vstupním faktorům (výzkum, vývoj, kvalifikovaná pracovní síla), a pak také díky uzavírání vzájemného partnerství a to na regionální, národní i nadnárodní úrovni. Komplexněji se na souhru mezi vládou, firmami a výzkumnými organizacemi zaměřuje i trojice autorů Svensson, Nordin a Flagestad (2006, cit. v Bobková, 2014, s. 10), kteří za tímto vztahem také spatřují četné výhody inovačního systému. I v prostředí cestovního ruchu je podpora inovací a podnikavosti pro vytvoření jedinečnosti a konkurenceschopnosti nutností, která později může generovat socioekonomický přínos (Carlisle et al., 2013, cit. v Bobková, 2014, s. 11). Na rozdíl od výrobních podniků jsou bohužel společnosti cestovního ruchu méně inovativní, jelikož se většinou orientují pouze na přírůstkové inovace založené na již dostupných znalostech (Camisón, Monfort-Mir, 2012, cit. v Bobková, 2014, s. 11). Za hlavní činitele inovačního a konkurenčního pokroku v prostředí cestovního ruchu považují pak pánové Novelli, Schmitz a Spencer síť a klastry (2006, cit. v Bobková, 2014, s. 11).

KLASTRY

Podle Blažka a Uhlíře (2011) jsou v současné době **klastry** jedním z nejpoužívanějších konceptů regionálního rozvoje u nás i v zahraničí. Celý koncept je přitom odborníky chápán velmi odlišně a to především proto, že klastry nelze objektivně vymezit. Za zakladatele této teorie se považuje Michael Porter, který tvrdí, že „klastry jsou geografická soustředění vzájemně provázaných firem, specializovaných dodavatelů, poskytovatelů služeb, forem v příbuzných odvětvích a přidružených institucí, jako jsou univerzity, agentury a obchodní asociace různých směrů, které navzájem soutěží, ale také spolupracují“ (Porter, 1998, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 215). Tímto svým výrokem navazuje na dílo Alfreda Marshalla, který byl přesvědčený, že vzájemná spolupráce firem vede k aglomeračním úsporám, jako jsou dostatek kvalifikované pracovní síly, vybudování specializované infrastruktury, nebo vznik specializovaných dodavatelů.

Existence vzájemných vazeb a geografická blízkost by se daly označit za základní prvky definice klastrů. Konkurenceschopnost celého modelu je potom podle Portera (1990, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 213–214) závislá na čtveřici faktorů, které jsou souhrnně označovány jako konkurenční „diamant“. Prvním z těchto faktorů je firemní strategie a charakter konkurence na úrovni firem. Zbýlými faktory jsou dále kvalita a cena vstupů, náročnost zákazníků a trhu a nakonec i kvalita návazných, respektive podpůrných odvětví. Produktivita firem roste s rozvojem vazeb mezi těmito skupinami faktorů a nezáleží tedy pouze na vlastní iniciativě, ale i na prostředí, ve kterém daná firma působí. Intenzita vazeb mezi jednotlivými faktory konkurenčního diamantu je navíc posílena, pokud jsou firmy geograficky koncentrovány.

Jak praví Boschma (2005, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 225–226) výměna kodifikovaných znalostí se zhoršuje se zvětšující se vzdáleností, a to jak prostorovou, tak i kognitivní, sociální, organizační, nebo institucionální. Zdůrazňuje přitom, že dimenze prostorové blízkosti není pro hnací sílu rozvoje bezpodmínečně nutná. Porter dále popisuje předávání informací v rámci klastru jako „local buzz“ a komunikaci s klíčovými globálními aktéry jako „global pipelines“. Svým pojetím tak odmítá doposud uznávané tvrzení, že předávání nekodifikovaných znalostí je možné pouze na místní úrovni, a na globální přenos zbývají pouze znalosti kodifikované. I v rámci jednoho klastru je možné identifikovat dva druhy vazeb. Jedním z nich jsou vazby horizontální, které mají konkurenční charakter, neboť probíhají mezi firmami, které produkují obdobné výrobky a služby. Druhým typem jsou potom vazby vertikální, které probíhají mezi firmami, jež se navzájem doplňují a mají naopak charakter kooperační.

Větší konkurence mezi firmami v rámci klastru je hnací silou celého modelu. Podle Portera (1998, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 218) přispívají klustry také k tvorbě inovací. V kontextu inovací byly již výše zmiňovány **výrobní okrsky**, ale nebyla jim věnována větší pozornost. V podstatě by se totiž dalo říci, že výrobní okrsky jsou jednou z forem klastrů (Porter, Ketels, 2009, cit. v Blažek, Uhlíř, 2011, s. 228–229). U výzkumů orientovaných na regionální rozvoj je podle Bobkové (2014) hojně využívaným modelem i **trojitá šroubovice**. Stejná autorka provedla i rešerši zahraniční literatury, která se klustry v kontextu problematiky cestovního ruchu zabývá. Například Albertino a Giusti (2012, cit. v Bobková, 2014, s. 11) tvrdí, že samotný destinační management je pro zvýšení konkurenceschopnosti cestovního ruchu nedostatečný, a vytvoření turistického klastru, ve kterém se kombinuje veřejný i soukromý sektor, je pro řízený rozvoj nevyhnutelný. Rozvoji klastrů cestovního ruchu přitom může napomoci i vláda (Svensson, Nordin, Flagestad, 2006, cit. v Bobková, 2014, s. 11) a to díky alokaci finančních prostředků, nebo vytvořením specializované infrastruktury. Prostředí, ve kterém si firmy nachází, je totiž podle Heyberse a Bennetta (2003, cit. v Bobková, 2014, s. 12) hlavní regionální charakteristikou konkurenceschopnosti klastrů.

Mohlo by se zdát, že jak teorie sítí, tak i koncepty inovací a klastrů reflektují pouze rozvoj velkých firem, nebo regionálních celků. Tato práce se ovšem zabývá vybranými královskými městy a je tedy nutné uvést, že vedení obce a vedení firmy, nebo regionu, je v mnoha ohledech podobné. Z předcházející charakteristiky vyplývá, že budoucí rozvoj každé obce je do jisté míry determinován její geografickou polohou a rozmístěním okolních subjektů. Důležitým, avšak mnohdy podceňovaným faktorem rozvoje je i schopnost spolupráce s okolními aktéry. Hodnoty dnešní společnosti nutí města k neustálému zvyšování konkurenceschopnosti a to i v oblasti cestovního ruchu, který je zdrojem turistů a návštěvníků, a tedy i nemalého objemu finančních příjmů. Jaké nástroje a postupy vybraná královská města k dosažení svých cílů používají, se snaží popsat i tato práce.

2.3 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ ROZVOJE OBCE

Předchozí kapitola se věnovala regionální politice a teoriím regionálního rozvoje, jakožto idealizovaným modelům na zlepšení podmínek v regionech. Tato práce se ovšem nebude zabývat rozvojem regionu, ale rozvojem vybraného vzorku královských měst v Čechách. Jedním z neefektivnějších a nepoužívanějších způsobů řízeného plánování budoucího obrazu obcí v naší zemi jsou strategické plány. Pro tuto práci jsou navíc tyto dokumenty zcela stěžejním materiálem, a je tedy nutné si říci něco o jejich vzniku, struktuře a povaze.

Až do 80. let 20. století nebyl na strategické plánování brán téměř žádný zřetel (*Albrechts, Haley, Kunzmann, 2010*). Později však hlavní evropské metropole zjistily, že nástroje tradičního plánování a teritoriálně zaměřené projekty jsou nedostatečné a že nevyhovují nárokům městské transformace (*Albrechts, Balduci, 2014*). Jak ve své práci popisuje McCourt (2013), pro přechod od tradičních, byrokratických forem vládnutí ke koncepčnímu strategickému plánování je nejprve zapotřebí provést reformu veřejné správy. Identifikoval proto 6 hlavních problémů a 6 skupin reforem, které považoval za úspěšné (tabulka č. 2). Zdůraznil ovšem také, že vzhledem k rozdílným povahám problémových situací a odlišnému politickému prostředí zkoumaných zemí, neexistuje univerzální přístup, podle kterého by bylo možné v případě potřeby postupovat.

Tabulka č. 2: Hlavní typy reforem veřejné správy

	PROBLÉM	PŘÍSTUP	OBDOBÍ
1.	Jak vytvořit vládu s pevnými a efektivními základy?	Weberovský model veřejné správy a budování kapacit	u zemí jižní Asie a subsaharské Afriky (po získání nezávislosti)
2.	Jak převést vládu na nižší administrativní úroveň?	Decentralizace	od 70. let 20. století do současnosti
3.	Jak vytvořit vládu, která by byla cenově dostupnější?	Platová a zaměstnanecká reforma	80. a 90. léta 20. století
4.	Jak vytvořit výkonnější vládu, která se bude zaměřovat na podstatné cíle?	„New Public Management“	od 90. let 20. století do současnosti
5.	Jak vytvořit vládu, která je upřímná?	Integrita a protikorupční reformy	od 90. let 20. století do současnosti
6.	Jak vytvořit vládu, která je vnímavější vůči svým občanům?	„Bottom-up“ přístup	od konce 90. let 20. století do současnosti

Zdroj: McCourt (2013, s. 2)
vlastní zpracování

Za prvopočátek úspěšných reforem veřejné správy McCourt považuje **Weberovský model veřejné správy**, který se snažil odpovědět na otázku, jak vytvořit stabilní a efektivní vládu v zemích, které zrovna získaly nezávislost. Celý přístup je založený na klasickém modelu byrokracie, jehož prapůvod pocházel jak z veřejného, tak i soukromého sektoru. Principy fungování stojí na funkční

dělbě práce, kvalifikované pracovní síle, upřednostňování veřejného blaha a především pak separaci mezi politikou a volenými politiky, a také mezi veřejnou správou a jmenovanými úředníky. Administrativa byla velmi centralizovaná, ovšem pro země, kde do té doby převažovala vláda pro vlastní užitek nad blahem společnosti, byla tím nejlepším řešením. Druhý model popisuje **decentralizaci**, která se stala a stále je světovým trendem. Základem celého modelu je princip subsidiarity, neboli přesunutí rozhodovacího procesu co nejbližší k lidem. Vztahy mezi centrem a zázemím oslabují a autonomie veřejné správy se přesouvá na nižší úroveň.

Zásadní změnu a ústup od pravidelné a předvídatelné veřejné správy přinesl v 90. letech 20. století až model „**New Public Management**“, který upouští od dodržování striktních pravidel. Odpovědnost byla převedena na soukromí sektor (privatizace), jehož subjekty musely dodržovat minimální standardy nabízených služeb, založené na principech kvality, norem, hodnot, odpovědnosti a transparentnosti. Tím vznikala vzájemná konkurence, která zvyšovala výkonnost a poháněla tak celý systém. Dalším modelem je „**bottom-up**“ přístup, neboli přístup „zdola“, který kritizuje do té doby převládající přesvědčení o nutnosti rozdělování úkolů z centra, tedy „shora“. Na rozdíl od byrokraticky orientovaných modelů je „bottom-up“ přístup přesvědčený, že do rozhodovacího procesu má co mluvit i občanská společnost, které se následné změny nejvíce dotknou. Tímto byly posíleny i chudé entity, které do té doby o jakémkoliv vedení nejevily sebemenší zájem. Jak se ukázalo, výkon veřejného sektoru se zvýšil i v důsledku projektů v řízení financí a daňové správy, které **bojovaly proti korupci**. Kontext problémových situací má jak časovou, tak i prostorovou dimenzi a tudíž při vyřešení jednoho problému vždy zákonitě nastane další (*McCourt, 2013*). Úkolem strategického plánování je tyto změny do jisté míry předvídat a náležitě se s nimi vypořádat.

Strategické plánování je v současné době celosvětově velmi diskutovaným tématem. Samotný pojem přitom není prozatím zcela přesně interpretován a napříč obory je i rozporupně hodnocen. I přes snahy EU o sjednocení plánovací dokumentace členských zemí, existují nepřehlédnutelné rozdíly, které jsou odrazem sociálních a ekonomických priorit, správního systému, politického uspořádání, kultury a tradic (*Ježek, 2013*). Jakékoliv změny vedoucí k zavedení strategického plánování lze ovšem považovat za pozitivní. Odvětvová organizace státních správ se díky němu mění a dochází k začleňování inovativních způsobů. Vliv národní politiky oslabuje, zatímco začlenění ekonomické, environmentální, kulturní a sociální politiky v řešeném území roste. Úředníci veřejné správy spolupracují s aktéry na různých pozicích v ekonomické i občanské společnosti a definují s nimi prioritní cíle prostoru, které by měly zajistit udržitelný rozvoj (*Albrechts, Haley, Kunzmann, 2003*). Tím se rozumí „takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat

jejich základní životní potřeby a současně nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystému“ (Pásková, Zelenka, 2002, s. 302).

Hlavním důvodem, proč se řada evropských zemí rozhodla k přechodu od regulační politiky ke strategickému plánování, byla nutnost rozvoje nástrojů, které by zasahovaly více přímo, více souvisle a také více selektivně v sociální realitě a rozvoji (Albrechts, Balducci, 2013). I když se strategické plánování stalo celosvětově rozšířeným trendem, výše zmínění autoři vidí hlavní příčinu tohoto přechodu v ryze praktické rovině. Prvním důvodem je uvědomění, že byrokratické postupy nejsou vhodné k řešení problémů a výzev, kterým města čelí. Nároky na decentralizaci a subsidiaritu se zvětšují a jejich vzájemný vztah s nimi. Vznikají nové, specifické problémy veřejných správ zaměřené na environmentální otázky, kvalitu života a sociální soudržnost. Značnou roli hraje také potřeba růstu měst a regionů v globálním měřítku, která později napomáhá při postupném snižování centrálního financování. Zavedení strategického plánování vede k znásobení počtu aktérů a také zvyšující se složitosti schvalovacího procesu. Vše je navíc doprovázeno hledáním nových modelů teritoriální integrity a rozšíření nových principů plánování a programování (Albrechts, Balducci, 2013).

Mezi hlavní snahy evropských měst o zavedení strategického plánování patří podle kolektivu autorů Albrechts, Haley a Kunzmann (2003, s. 155) těchto 8 příčin:

- konkurenceschopnost
- změny ve financování samospráv (*snižování rozpočtu na národní i místní úrovni*)
- socio-kulturní pohyby a změny životního stylu (*zaměření na environmentálně udržitelné hospodářství, kvalitu života a životní prostředí*)
- prosazování regionální, nebo místní identity (*navzdory globalizaci a evropské integraci*)
- decentralizace (*vytvoření víceúrovňové správy*)
- hledání nových cílů územní politiky (*nahradit / doplnit sektorovou organizaci*)
- reakce na regionální problémy
- rozšiřující se zásady plánovací politiky v Evropě (*propagování strategického plánování úředníky EU*).

2.3.1 POVAHA STRATEGICKÉHO PLÁNU

Strategické plánování je chápáno jako „sociální proces, na němž participuje velké množství lidí v různých institucionálních vztazích a pozicích, kteří navrhují společný postup, obsah a strategii, jak řídit prostorové změny“ (Healey, 2000 cit. v Albrechts, Balducci, 2013, s. 18). Strategický plán by měl představovat základní orientační rozvojové osy obce ve stanoveném časovém horizontu a měl by koordinovat strategické aktivity. Zároveň by se nemělo jednat pouze o formální spis, nýbrž o živý materiál, jehož aktualizace odrážejí vnitřní i vnější podmínky života celé obce. Měl by přispívat k vytvoření lepší konkurenceschopnosti, k maximálnímu využití potenciálu obce

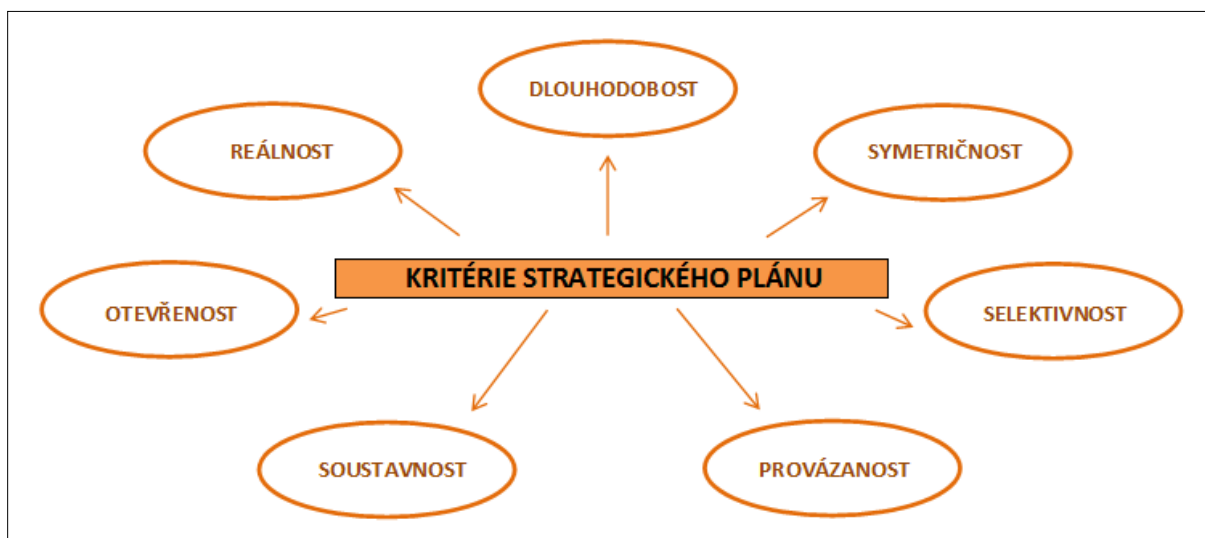
a k získání co největšího množství finančních prostředků na realizaci stanovených cílů (Řehoř, 2010). U rozvojových dokumentů, které nemají přesně stanovené období účinnosti obecně platí, že by k aktualizaci nemělo docházet se změnou politické reprezentace, nýbrž až když vnější i vnitřní faktory doznají změn natolik, že je potřeby a priority města nutné přehodnotit (*Strategický plán města Mělníka, 2012*).

Strategické plánování se ve veřejné správě zaměřuje na celkový rozvoj řešené oblasti a hledá možnosti zamezení důsledků negativního vývoje na straně jedné, a podporu předpokladů rozvoje na straně druhé (Perlín, 2001). Nelze jej chápat jako jednotlivý koncept, nebo proceduru, ale spíše jako nástroj rozvoje, který má dva základní rysy. Tím prvním je komplexnost dlouhodobé vize, která determinuje nejpodstatnější problémy, výzvy a předpoklady celé strategie, a druhým rysem je pak podstata plánu jako projektu, který se zaměřuje na implementaci a soupis činností, které musí být bezpodmínečně vykonány. Pro kontrolu důvěryhodnosti plánu mohou sloužit krátkodobé cíle, které by ovšem neměly být stěžejní (Albrechts, Balducci, 2013).

Stejně tak jako v zahraničí, ani v prostředí Česka není obsah strategického plánu blížeji specifikován a tak jedinou regulí zůstává nutnost korespondence se strategiemi vyšších územních celků, jako jsou Program rozvoje územního obvodu kraje, Regionální operační program NUTS II a především pak Strategie udržitelného rozvoje ČR (Řehoř, 2010). Při tvorbě tohoto koncepčního dokumentu hraje také roli postoj města, a to zda se snaží o reálné plánování rozvoje vlastní obce, nebo pouze naplnění podmínky pro získání dotačních titulů. Vzhledem k obtížnosti měření úspěšnosti strategického plánu je tento rozdíl mnohdy jen velmi těžko rozeznatelný (Perlín, 2001). Důležitá je při zpracovávání strategického dokumentu znalost dosavadního vývoje, současný stav i definice budoucího očekávaného stavu. Způsoby, kterými chce obec k vytyčenému cíli dospět musí být podrobně rozpracované v jednotlivých krocích (Perlín, 2001).

Podle Perlína (2001) by měl strategický plán splňovat 7 kritérií, které znázorňuje obrázek č. 2. Bylo by bláhové si myslet, že by mohla strategie zahrnovat veškeré problematické jevy řešeného území. Ke stanovování prioritních os se tedy musí přistupovat selektivně a s jistou mírou generalizace. Zároveň by však strategický plán měl symetricky mapovat všechna podstatná odvětví, která by mohla mít na budoucí rozvoj vliv, a myslet na vzájemnou vnitřní provázanost jednotlivých vývojových aspektů. Minimální časové období strategie by mělo být 4 roky, tedy délka jednoho volebního období. Mnohem častější je ovšem plánování v horizontu, 5, 6, nebo 10 let. Stanovené cíle strategického plánu musejí být realistické a dosažitelné a to, jak z finančního, tak i sociálního hlediska. Na tvorbě strategie by se měla podílet i široká veřejnost a zpracovatelský tým by měl být otevřený vůči inovativním přístupům. Opomíjen by neměl být ani fakt, že strategický plán je živým dokumentem, jež by měl být podrobován trvalým hodnocením dosavadních výsledků.

Obrázek č. 2: Kritéria strategického plánu

Zdroj: *Perlín (2001, s. 5)*
vlastní zpracování

2.3.2 STRUKTURA STRATEGICKÉHO PLÁNU

Podoba, rozsah, nebo míra podrobnosti strategického plánu není nikde předem stanovena a tak záleží čistě na benevolenci jejího zadavatele. Jak popisuje Perlín (2001), existují dva postupy práce, které jsou sice vzájemně odlišné, v praxi se ale většinou kombinují.

Prvním z nich je metoda **expertní**, která je založena na vypracování dokumentu skupinou najatých expertů (odborníků), kteří k řešenému území mnohdy nemají žádný vztah a seznamují se s ním až v průběhu práce. To sebou přináší jak výhody, v podobě nezaujatosti, tak i nevýhody ve smyslu omezené znalosti prostředí. Odborníci vycházejí převážně z dostupných statistických údajů a jednotlivé jevy popisují díky kvalitní metodice velmi podrobně. Úspěšnost, a zároveň tedy i největší úskalí této metody je ve vzájemné komunikaci mezi zpracovatelem a zadavatelem, tedy budoucím uživatelem strategie. Účast místních expertů je u této metody zpracování prakticky nemožná. Tou druhou je metoda **komunitní**, ve které je celá strategie je v podstatě výsledkem diskuzí místních expertů, kteří se nejprve snaží identifikovat hlavní problémy regionu a následně se zaměřují na jejich řešení. Celý proces bývá v mnoha ohledech srozumitelnější a vzájemně lépe provázaný. Největší nevýhodou se jeví jistá míra povrchnosti expertního týmu, který si některé méně viditelné problémy regionu nepřipouští a strategický plán je potom ignoruje (Perlín, 2001).

Podle zvolené metody se neodlišují pouze pracovní postupy, ale i výsledná struktura strategického dokumentu. Vždy je ovšem možné identifikovat jeho tři hlavních částí - analýzu, syntézu a prognózu. V **analytické části** je zpravidla popisována socioekonomická analýza obce, tedy podrobnější náhled na situaci v oblasti obyvatelstva, bydlení, ekonomické činnosti, sociální

infrastruktury (školství, zdravotní péče, kultura, sport), dopravy, administrativy, technické infrastruktury (voda, odpady, energetické sítě), životního prostředí atd. (Řehoř, 2010). Na závěr analytické části bývá umístěn analytický souhrn a syntetická SWOT analýza slabých a silných stránek, příležitostí a hrozeb. U expertní metody jsou jednotlivé kapitoly rozpracovány v odlišných dimenzích podrobnosti, a to vzhledem k většímu počtu odborníků a omezené dostupnosti dat, jejichž sběr bývá kvůli nedůvěřivosti mnohdy velmi obtížný. U komunitní metody je analytické zpracování orientováno více na definování problémů a na nalezení jejich příčin. Od podrobné analýzy všech funkčních složek prostředí bývá zpravidla upuštěno (Perlín, 2001).

Smysl rozvojového dokumentu v prognostické části pak naplňuje **část návrhová**, jež většinou popisuje vizi a cíle dané obce. Vizí se rozumí pozitivní formulace žádoucího stavu, kterého chce obec pomocí strategického plánu dosáhnout. Měla by být dostatečně konkrétní, pravdivá, ambiciózní, ale přitom dosažitelná. Strategický cíl, popřípadě cíle, jsou potom naplňovány pomocí střednědobých plánů, které bývají děleny do nejrůznějších rozvojových os, pilířů, nebo oblastí, vytvořených podle aktuálních požadavků obce. Popisují se v nich potřeby a opatření, která je nutná provést, chce-li obec dostát své vize (Řehoř, 2010). Stanovení dlouhodobého cíle není ovšem konečná meta. Důležité je vyřešit i otázky „Co?“, tedy dílčí cíle, „Jak?“, tedy jakými konkrétními nástroji bude cíle dosaženo, „Kdo?“, definováním aktérů rozvoje a „Za kolik?“, stanovením základního finančního rámce (Perlín, 2001, s. 25). Odpovědi na tyto otázky se nacházejí v **implementární části**, která popisuje konkrétní kroky, které mají být v návrhovém období provedeny. U projektů bývá zpravidla napsáno, pro koho je určen, kdo je jeho koordinátorem, co je jeho cílem, časový harmonogram, nebo způsoby financování.

Na rozdíl od územního plánování, kde je veřejné projednávání jednotlivých dokumentů podrobně formalizováno, nemá strategické plánování žádný jednotně uznávaný postup, ale projednávání není a dokonce by nemělo být formální. Obecně lze ale definovat projednávání strategie na dvou různých úrovních. Tou první jsou dialogy zpracovatele se zadavatelem, které by měly být co nejčastější. Zadavatel, jakožto budoucí uživatel strategie by měl mít právo se na formulování dílčích vizí a problémů regionu podílet, projednávat je a popřípadě navrhnout další směry a varianty rozvoje. Na druhé straně potom stojí komunikace s veřejností, která sice není povinná, nicméně je považováno za vhodné umožnit občanské společnosti do procesu tvorby strategie zasahovat. V souladu se zákonem č. 128/2000 Sb. o obcích, § 84 odst. 2, písm. a), je strategický plán v podobě „programu rozvoje“ schvalován zastupitelstvem obce. Předmětem schvalování tedy není celý, mnohdy velmi rozsáhlý strategický dokument, ale pouze jeho jednotlivé vize a dlouhodobé cíle (Perlín, 2001).

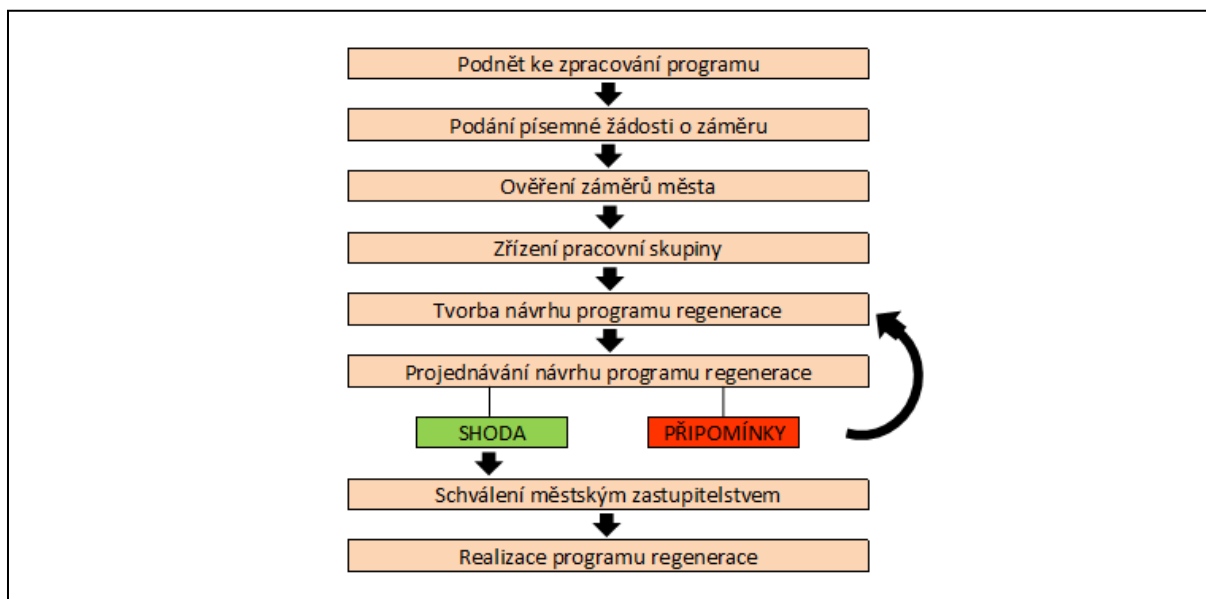
Města, která budou v této práci hodnocena, se kromě nepřeborného množství kulturních památek (KP) mohou pochlubit i dlouhou a bohatou historií. K tomu aby byla schopna na roky slávy úspěšně navázat, je však zapotřebí, aby měla kvalitně zpracované koncepční rozvojové rámce. Z toho důvodu je jedním z předpokladů této práce domněnka, že již každá obec strategickým plánem disponuje a pravidelně jej podle potřeby aktualizuje. Další hypotézou je i tvrzení, že většina strategií bude vypracovávána komunitní metodou zpracování, neboť je finančně dostupnější, ale také daleko efektivnější. Poslední tezí v oblasti strategického plánování je i přesvědčení, že i přes neexistenci jednotně uznávaného vzoru zpracování, nebudou žádné velké rozdíly v jejich vnitřní struktuře patrné.

2.4 PROGRAM REGENERACE MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH REZERVACÍ A MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH ZÓN

Historická města, která zde budou dále hodnocena, jsou pokladnicí kulturního dědictví, které je jedním ze základních lokalizačních faktorů cestovního ruchu. Toto bohatství je v prostředí našeho státu ze zákona chráněno, a to především díky státnímu Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (Program regenerace MPR a MPZ), který byl schválen usnesením vlády České republiky č. 209 (1992, *online*) v roce 1992. Má být „projevem vůle vlády ČR napomoci záchraně a rozvoji nejcennějších částí našich historických měst vytvořením organizačních, informačních i ekonomických podmínek k jejich komplexní regeneraci“. Cílem celého Programu je „aktivizovat města s vyhlášenou nebo připravovanou městskou památkovou rezervací nebo městskou památkovou zónou k jejich regeneraci a všestranně jim napomáhat při přípravě, zpracování a realizaci městských programů regenerace“ (*Usnesení vlády ČR č. 209 z roku 1992, online, s. 3*). Smyslem regenerace je tak nejen rehabilitace kulturních hodnot, ale také vytvoření ohnisek rozvoje podnikatelských aktivit a ochrana životního prostředí.

Městský Program regenerace je „soubor účelově zaměřených, veřejně prospěšných opatření, směřujících k záchraně historicky nejcennějších částí měst, zejména městských památkových rezervací a městských památkových zón v souladu s Programem regenerace MPR a MPZ České republiky, a k zahájení a rozvinutí jejich cílevědomé komplexní a kontinuální regenerace“ (*Usnesení vlády ČR č. 209 z roku 1992, online, str. 6*). Tvorbu Programu, kterou schematicky znázorňuje obrázek č. 3, doprovází ale složitý proces schvalování, který mnohdy trvá i několik měsíců.

Obrázek č. 3: Postup zpracování programu regenerace

Zdroj: Usnesení vlády ČR č. 2009 z roku 1992
vlastní zpracování

Programy regenerace si **pořizují** obce z vlastního rozhodnutí, kdy iniciativa může vycházet od orgánů městské samosprávy, státní památkové péče, územního plánování, nebo dokonce i skupin občanů. Poté co obec o svém záměru písemně **informuje** odborné pracoviště pro registraci MPR a MPZ ČR, jsou za přítomnosti zástupců odborného pracoviště, města, orgánů územního rozvoje, památkové péče, stavebního úřadu, zainteresovaných občanských iniciativ, organizací, podniků, družstev a příslušných odborníků **ověřeny záměry města** a jsou prodiskutovány hlavní cíle, problematika financování a množství neodkladných prací. Dále je město povinno si zřídit **pracovní skupinu**, která je tvořena členy městské rady, koordinátorem programu, pracovníky městského úřadu, představiteli památkové péče, architektem, či urbanistou, dalšími členy městského zastupitelstva, zástupci orgánu státní správy, vlastníky a uživateli nemovitostí, organizacemi, podniky, družstvy, místními spolky, občanskými iniciativami a experty v oblasti sociologie, ekonomie, ekologie, nebo právní problematiky. Tato pracovní skupina sestaví **návrh Programu**, který je následně **projednáván** na veřejném shromáždění s občany, zástupci sdružení a spolků, orgánů státní památkové péče a odborného pracoviště. Pokud jsou k návrhu vzneseny podstatné připomínky, je nutné jej znovu upravit a dopracovat. V případě že dojde ke shodě, předá se návrh Programu regenerace ke **schválení** městskému zastupitelstvu. Ihned poté se započíná s **realizací** Programu, a to podle předem stanoveného a schváleného harmonogramu (*Usnesení vlády ČR č. 2009 z roku 1992, online*).

Nejdůležitějším předpokladem úspěšné realizace Programu regenerace je dostatek finančních prostředků. Města by měla přednostně realizovat maximum akcí s využitím vlastních zdrojů, prostředků vlastníků a uživatelů a s účastí obyvatel. Až v případě že město samo finančně na zabezpečení Programu nestačí, může zažádat o podporu jednotlivých akcí odborné pracoviště, které Programy regenerace MPR a MPZ registruje. Zatím poslední platné Opatření MK ČR č. j. 63.382/2012 OPP, které mění a doplňuje Zásady MK ČR pro užití a alokaci státní finanční podpory v Programu regenerace MPR a MPZ, upravuje podíly spoluúčasti vlastníků nemovitostí a města z celkové výše nákladů při plánovaných opravách na minimální hranici 50 % (tabulka č. 3). V praxi jsou ovšem povinné spolupodíly jednotlivých obcí vyměřovány podle uznatelných prací na obnově KP.

Tabulka č. 3: Závazné finanční podíly dotčených subjektů na akcích obnovy kulturních památek

FINANČNÍ ZDROJE	MAJITEL NEMOVITOSTI	
	město, kraj	církev, FO, PO
Prostředky vlastníka, nebo uživatele	min. 50 %	min. 40 %
Rozpočet města	-	min. 10 %
Prostředky z programu regenerace	max. 50 %	max. 50 %

Použité zkratky: „FO“ = fyzická osoba; „PO“ = právnická osoba

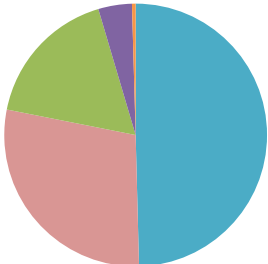
Zdroj: *Opatření MK ČR č. j. 63.382/2012 OPP, 2013 vlastní zpracování*

Celkový objem poskytnutých finančních prostředků z dotačního titulu Programu regenerace MPR a MPZ meziročně narůstá. Tvoří jej stovky milionů korun, které rok co rok proudí převážně do obcí, církevních subjektů a k fyzickým osobám. Pravidelně největší finanční obnosy jsou alokovány do Pardubického kraje, Jihočeského kraje a kraje Vysočina. Nejmenší množství těchto prostředků naopak vyčerpává hlavní město Praha. Vzhledem k výše zmiňované minimálně 50% spoluúčasti obcí a vlastníků, jsou skutečné náklady vynaložené na záchranu kulturního dědictví v Česku minimálně dvojnásobné. Jen během let 2013–2015 se dočkalo oprav 1 824 KP rozmístěných po celé republice (*Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 2013 - celková alokace příspěvků, 2013, online; Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 2014 - celková alokace příspěvků, 2014, online; Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 2015 - celková alokace příspěvků, 2015, online*).

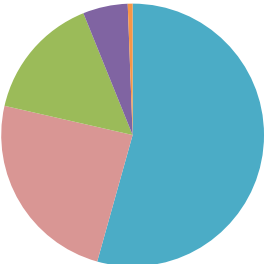
Tabulka č. 4: Celková alokace příspěvků v Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón v letech 2013-2015

		ROK 2013 ^[1]	ROK 2014 ^[2]	ROK 2015 ^[3]	CELKEM
Celkový počet podpořených kulturních památek		577	623	624	1 824
Celkový objem alokovaných příspěvků (v mil. Kč)		100,10	142,40	148,23	390,73
příjemci příspěvku podle typu žadatele (v mil. Kč)	obec	49,64	77,39	83,63	210,66
	církev	28,55	34,49	29,12	92,16
	fyzická osoba	17,32	21,81	25,44	64,57
	podnikatelský subjekt	4,14	7,86	9,18	21,18
	kraj	0,45	0,85	0,86	2,16

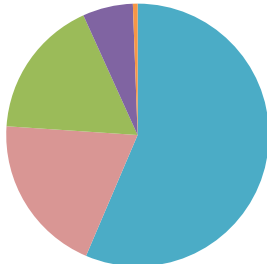
2013

2014

2015

Zdroje: [1] Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 2013 - celková alokace příspěvků (online); [2] Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 2014 - celková alokace příspěvků (online); [3] Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 2015 - celková alokace příspěvků (online) vlastní zpracování

Z pohledu čerpání finančních prostředků bude nahlíženo i na vybraná královská města v analytické části této práce. Vzhledem k tomu, že bez vypracovaného Programu regenerace MPR a MPZ nemá město na žádnou dotaci nárok, předpokládá se, že jej budou mít zpracovaný všichni. Na druhou stranu je vlastnictví těchto Programů snadným klíčem k získání finančních prostředků, a proto bude předmětem práce i náhled na vnitřní strukturu a kvalitu rozpracovanosti obsahové části. Zajímavý by mohl být i výsledek hledání rozdílů mezi městy s památkovou rezervací a městy, kde byla vyhlášena „pouze“ památková zóna.

2.5 PAMÁTKOVÁ PÉČE V ČESKU

Industrializace byla zcela oprávněně spojována s do té doby nevídaným hospodářským rozmachem, který zcela změnil fungování tehdejší společnosti. Z pohledu šetrného zacházení s kulturním dědictvím, byla však tato vývojová etapa spíše dobou temna. Řada památkových objektů, které by v dnešní době dosahovaly nezanedbatelné kulturní hodnoty, byla v době neřízeného rozpínání měst považována za bariéru rozvoje, a jejich necitelné odstraňování tak bylo na denním pořádku. Typickým příkladem

jsou dnes již jen velmi zřídka viděné linie původního městského opevnění, nebo hradební brány. I mnoho dalších památek by již pravděpodobně neznalo světlo světa, kdyby v českých zemích nezačala včas fungovat promyšlená a efektivní péče.

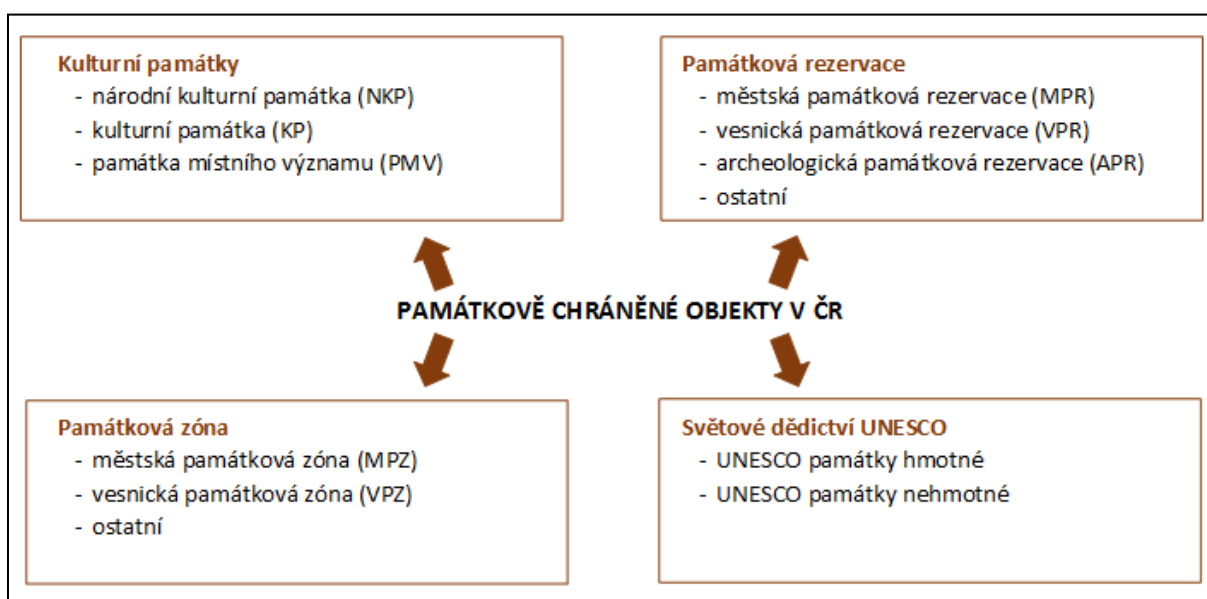
Začátky péče o kulturní dědictví na území Česka sahají až do 18. století, kdy nosná pravidla stanovoval osvícenský absolutismus. Středem zájmu byly v té době religiózní artefakty, velkolepá sídla, nebo drahé šperky. Významnější posun ve vývoji péče státní moci o kulturní dědictví přinesla až vláda Marie Terezie a její Tereziánská reforma. Dvorský dekret z roku 1776 například upravoval povinnosti nálezců starožitností. Staré mince, sochy, nádoby, náhrobní kameny, nebo pohanské modly, tak musely být posílány ke dvoru, kde byla stanovena jejich výjimečnost a vzácnost a za určenou cenu byly odkoupeny. Další z dekretů zase upravoval obchod s uměleckými díly a zakazoval vyvážet předměty, které přispívají ke slávě státu. I Rakousko-uherské památkové instituce patřily ve své době k nejmodernějším v Evropě. Při Ministerstvu obchodu, průmyslu a veřejných prací vznikla v roce 1850 Ústřední komise pro zajišťování a zachování stavebních památek. O 9 let později byla převedena pod hlavičku Ministerstva kultu a vyučování, kde se jí ujali především architekti. Po roce 1872 byly do její působnosti zahrnuty i památky movitého rázu a v roce 1911 se z komise stal odborný úřad. Všechny předchozí normy zůstaly v platnosti i po vzniku nového státu Československa, pouze byly doplněny o další předpisy týkající se zákazu vývozu uměleckých děl a historických památek. Po skončení 2. světové války se zásadními dokumenty pro památkovou péči staly Benešovy dekrety, podle nichž přešly po roce 1945 do státního vlastnictví stovky hradů a zámků, historické objekty ve městech a také v pohraničí. Správu nad těmito památkami přebrala nově vzniklá Národní kulturní komise, která se ujala i třídění kulturního mobiliáře v objektech. Ministerstvo školství, věd a umění vyhlásilo za městské památkové rezervace prvních 30 historických jader měst a navázalo spolupráci se Státním úřadem pro věci církevní (*Památková péče v ČR, online*).

I přesto, že se na jednotné osnově speciálního zákona o památkách pracovalo již od dob Rakousko-uherské monarchie, dlouhá léta žádný nenabyl platnosti. Prvním uceleným dokumentem se tak stal až zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách (viz kapitola 2.5.1), který vymezoval povinnosti spojené s údržbou kulturních památek. Jeho součástí byly i vyhlášky o evidenci KP, o národních kulturních památkách, o památkových rezervacích, o památkových ochranných pásmech, o činnosti komisí státní památkové péče atd. S vývojem společnosti se tato norma brzy stala nedostačující, a tak s účinností od 1. 1. 1988 byl přijat nový zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, jež přinesl zásadní změny do dosavadního chápání právní ochrany památek. Jednotlivé objekty za kulturní památky začalo prohlašovat Ministerstvo kultury, které je také zapisuje do Ústředního seznamu KP. V neposlední řadě zřizuje i Památkovou inspekci, která na dodržování zákona dohlíží, a Národní památkový ústav, který je správcem stovky veřejně přístupných

památkových objektů a organizuje státní památkovou péči v zemi. Zákon byl již mnohokrát novelizován a je doplněn vyhláškami Ministerstva kultury č. 187/2007 Sb. a č. 420/2008 Sb. (*Památková péče v ČR, online*).

Usnesením č. 156 z roku 2013 uložila vláda České republiky Ministerstvu kultury ČR za úkol zpracování nového zákona o památkovém fondu. Jeho návrh byl 20. listopadu 2015 přijat a i navzdory kritice z řad památkářů a odborových sdružení, nabude platnosti počátkem roku 2018. Prozatímní schéma památkově chráněných objektů na území Česka znázorňuje obrázek č. 4.

Obrázek č. 4: Památkově chráněné objekty v Česku

Zdroje: *Památkový fond (online); Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči vlastní zpracování*

Podle 2. odstavce § 16 výše jmenovaného zákona č. 20/1978 Sb., o státní památkové péči může MK ČR poskytnout na obnovu KP prostředky ze státního rozpočtu (*Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení, online*). Celkem má ministerstvo 9 programů (dotačních titulů) jimiž napomáhá k údržbě nejhodnotnějších památek národa. Jak ukazuje tabulka č. 5, prostředky vynaložené na tyto programy se pohybují v řádech desítek, někdy i stovek milionů a meziročně stále narůstají. Vlastníkům KP může bezplatnou odbornou pomoc poskytnout i Národní památkový ústav, územní odborná pracoviště, nebo úseky státní památkové péče.

Tabulka č. 5: Přehled dotačních programů Ministerstva kultury České republiky

NÁZEV PROGRAMU	CÍL PROGRAMU	VYNALOŽENÉ PROSTŘEDKY (v mil. Kč)					
		2013	2014		2015	index změny 2013 (%)	index změny 2014 (%)
			■	■			
Program záchrany architektonického dědictví	záchrana nejceněnějších KP (hrady, zámky, kláštery, kostely atd.)	103,7	150,5	+ 45,1	177,8	+ 71,5	+ 18,1
Havarijní program	zajištění nejnaléhavějších oprav a odstranění havarijního stavu	58,9	55,8	+ 5,3	55,5	- 5,8	- 0,5
Program regenerace městských památkových zón a městských památkových rezervací	obnova KP nacházejících se v nejceněnějších částech historických měst prohlášených za MPR, nebo MPZ	100,1	142,4	+ 42,3	148,2	+ 48,1	+ 4,1
Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny	obnova KP nacházejících se VPR, nebo VPZ (zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky atd.)	15,0	20,0	+ 33,3	20,0	+ 33,3	0,0
Program restaurování movitých kulturních památek	obnova (restaurování) movitých KP (obrazy, sochy atd.)	10,0	14,0	+ 40,0	14,0	+ 40,0	0,0
Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností	zachování a obnova nemovitých KP, které se nalézají mimo MPR, nebo MPZ a nejsou ve vlastnictví ČR	99,0	124,7	+ 26,0	129,6	+ 30,9	+ 3,9
Program Podpora pro památky UNESCO	podpora všestranného rozvoje památek zapsaných na Seznamu světového dědictví UNESCO	-	-	-	-	-	-
Program Kulturní aktivity v památkové péči	podpora veřejně prospěšných projektů skrze spolky	-	-	-	-	-	-
Program Podpora záchranných archeologických výzkumů	podpora záchranných archeologických výzkumů	-	-	-	-	-	-

Zdroj: *Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení (online) vlastní zpracování*

Právě dotační titul „Program regenerace městských památkových zón a městských památkových rezervací“ bude v následujících kapitolách diskutován nejvíce, jelikož je využíván takřka všemi zkoumanými městy. Některá využívají ovšem i „Havarijního programu“, „Programu záchrany architektonického dědictví“, nebo v případě Kutné Hory i „Program podpory pro památky UNESCO“ (viz kapitola 6.6).

2.5.1 KULTURNÍ PAMÁTKA

Co se rozumí kulturní památkou, bylo definováno již v zákoně o KP z roku 1958, který musel být ovšem později upravován tak, aby odpovídal právnímu řádu (Špaček, 2011, s. 10). Podle § 2 současného zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (*online*) je pojem kulturní památka definován jako „ (1) ... nemovitě a movitě věci, popřípadě jejich soubory, a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické, b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem. (2) Za podmínek podle odstavce 1 písm. a) nebo b) kulturní památkou lze samostatně prohlásit stavbu, která není samostatnou věcí, nebo soubor staveb: i taková kulturní památka se považuje za nemovitou kulturní památku. (3) Za kulturní památku lze prohlásit soubor věcí nebo staveb, i když některé z nich nevykazují znaky kulturní památky, dle odstavce 1.“. Dle § 4 stejného zákona navíc „(1) kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany.“.

Jak již bylo řečeno, KP na území státu vyhláší MK ČR. Jeho snahou je vytvořit všestranné podmínky pro následnou péči o KP, jejich zachování, zpřístupňování a vhodné využívání tak, aby se podílely na rozvoji kultury, umění, vědy, vzdělávání, formování tradic a vlastenectví, a především pak na rozvoji společnosti. KP se zapisují do Ústředního seznamu KP ČR, který vede Národní památkový ústav, jehož webový portál MonumNet obsahuje volně přístupný památkový katalog, ze kterého byly použity údaje o počtu KP na území Česka k roku 2016 (*Světové dědictví, NKP, chráněná území, online*). Ucelenou mapu národních KP lze nalézt také v Atlasu cestovního ruchu České republiky (*Vystoupil a kol., 2006*). Jak napovídá již obrázek č. 4, KP jsou v Česku rozděleny do třech následujících stupňů:

- Národní kulturní památka (NKP) - 304 na území Česka
- Kulturní památka (KP) - 40 390 na území Česka
- Památka místního významu (PMV)

2.5.2 PAMÁTKOVÁ REZERVACE

Podle § 5 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (*online*) je pojem památkové rezervace (PR) definován jako „(1) území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, případně archeologických nálezů, může vláda České republiky nařízením prohlásit jako celek za památkovou rezervaci a stanovit podmínky pro zabezpečení její ochrany. Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami. (2) Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče v památkových rezervacích.“

Správce PR je Národní památkový ústav, jehož webový portál MonumNet obsahuje volně přístupný památkový katalog, ze kterého byly použity údaje o počtu rezervací na území Česka k roku 2016 (*Světové dědictví, NKP, chráněná území, online*). Ucelená mapa PR, je společně s památkovými zónami a památkami UNESCO k nalezení také v Atlasu cestovního ruchu České republiky (*Vystoupil a kol., 2006, s. 19*). Jak je z obrázku č. 4 patrné, PR jsou v Česku rozděleny do čtyř následujících stupňů:

- Městská památková rezervace (MPR) - 40 na území Česka
- Vesnická památková rezervace (VPR) - 61 na území Česka
- Archeologická památková rezervace (APR) - 8 na území Česka
- Ostatní památkové rezervace (OPR) - 2 na území Česka

2.5.3 PAMÁTKOVÁ ZÓNA

I památkové zóny (PZ) jsou v § 6 zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové (online) péči definovány jako „(1) území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, může Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem prohlásit opatřením obecné povahy za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany. (2) Podrobnosti o prohlašování památkových zón stanoví obecně závazný právní předpis.“

Správce PZ je také Národní památkový ústav, jehož webový portál MonumNet obsahuje volně přístupný památkový katalog, ze kterého byly použity údaje o počtu rezervací na území Česka k roku 2016 (*Světové dědictví, NKP, chráněná území, online*). Ucelená mapa PZ, je společně s památkovými rezervacemi a památkami UNESCO k nalezení také v Atlasu cestovního ruchu České republiky (*Vystoupil a kol., 2006, s. 19*). Jak je z obrázku č. 4 patrné, PZ jsou v Česku rozděleny do třech následujících stupňů:

- Městská památková zóna (MPZ) - 255 na území Česka
- Vesnická památková zóna (VPZ) - 212 na území Česka
- Ostatní památkové zóny (OPZ) - 25 na území Česka

2.5.4 SVĚTOVÉ DĚDICTVÍ UNESCO

Podle sdělení č. 159/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (*online*) přijala tehdejší Česká a Slovenská federativní republika úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, jež byla schválena generální konferencí UNESCO scházející se v Paříži ve dnech 17. října až 21. listopadu 1972.

Dle této úmluvy jsou za kulturní dědictví považovány „památníky, architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí a kombinace prvků, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy; skupiny budov: skupiny oddělených či spojených budov, které mají z důvodu své architektury, stejnorodosti či umístění v krajině výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy; lokality: výtvořiny člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů mající výjimečnou světovou hodnotu z dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska“. Za přírodní dědictví, jsou pro účely Úmluvy považovány „přírodní jevy tvořené fyzickými a biologickými útvary nebo skupinami takovýchto útvarů, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z estetického či vědeckého hlediska; geologické a fyziografické útvary a přesně vymezené oblasti, které tvoří místo přirozeného výskytu ohrožených druhů zvířat a rostlin výjimečné světové hodnoty z hlediska vědy či péče o zachování přírody; přírodní lokality, či přesně vymezené přírodní oblasti světové hodnoty z hlediska vědy, péče o zachování přírody nebo přírodní krásy“.

Zápis památky do seznamu UNESCO zajišťuje Výbor světového dědictví, který spolupracuje s poradními organizacemi a vychází z jejich stanovisek. Než však k samotnému zapsání dojde, projdou vybrané památky procesem shromažďování informací a systematického monitoringu (*Machová, 2016*). České dědictví UNESCO je dobrovolný svazek obcí a měst České republiky na jejichž území se nachází památka zapsaná na Seznamu světového dědictví UNESCO (*České dědictví UNESCO, online*). Ucelená mapa památek UNESCO je společně s památkovými rezervacemi a památkovými zónami také součástí Atlasu cestovního ruchu České republiky (*Vystoupil a kol., 2006*). I zde již obrázek č. 4 napovídá, že jsou památky UNESCO rozdělovány podle povahy nejčastěji do dvou stupňů:

- UNESCO památky hmotné - 12 na území Česka
- UNESCO památky nehmotné - 5 v Česka

Všechna města, která budou nadále předmětem předkládané práce, mají ve svém katastrálním území různé památkově chráněné objekty. Stěžejní pro celou práci přitom budou hlavně MPR a MPZ, stejně tak jako jejich Programy regenerace, o nichž již byla taktéž řeč (kapitola č. 2.4). Na památky by se nemělo zapomínat ani v kontextu problematiky městského cestovního ruchu (kapitola 2.1), či strategického plánování obce (kapitola 2.3), které budou také patřit mezi dále zkoumaná témata.

3. SELEKCE KRÁLOVSKÝCH MĚST

Královská města, spolu s královskými hrady, byla již od svého založení důležitou součástí přímého královského majetku. Tato královská doména měla být nezczitelná a neměla být panovníkem zastavována. Praxe řady králů však na to nebrala ohled. Měst královských a královských věnných, z nichž měla příjem královna, bylo již v 16. století v Českých zemích kolem čtyřiceti (*Česká Královská města, 2013*). I přesto, že právní forma královských měst zanikla po vzniku samostatného československého státu v roce 1918 (*Brány královských věnných měst otevřeny, 2011*), jsou tato města skutečným pokladem dokládajícím naše bohaté dějiny. Největší počet z nich, přesněji 52, se nachází v Čechách, dalších 17 je na Moravě a pouze 3 ve Slezsku (*Seznam královských měst v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, online*). Kompletní seznam královských měst v Česku, rozdělený podle historických zemí a současného počtu obyvatel, znázorňuje příloha č. 1.

Komparaci takto velkého množství měst by text v rozsahu diplomové práce nebyl schopen pojmut, a tak byl výběr selektován pouze na královská města střední velikosti v Čechách. Byla tedy vybrána ta královská města, která nejen že leží uvnitř příslušné historické země, ale také dosahují současné velikosti 10 až 30 tisíc obyvatel. Toto kritérium bylo zároveň použito i z důvodu korespondence s hlavními cíli práce, jejichž snahou je zjistit, zda mohou být za centra městského cestovního ruchu považována i menší centra, s omezeným množstvím doplňkových služeb.

Královských měst řešených v této práci je dohromady 24, a konkrétně se jedná o Beroun, Čáslav, Domažlice, Důr Králové nad Labem, Chrudim, Jaroměř, Kadaň, Klatovy, Kutnou Horu, Litoměřice, Louny, Mělník, Nymburk, Ostrov, Pelhřimov, Písek, Prachatice, Rakovník, Rokycany, Slaný, Sušice, Tachov, Vysoké Mýto a Žatec (mapa č. 1, tabulka č. 6). Většina výstupů v této práci však nebude města řadit takto abecedně, ale podle jejich populační velikosti.

Nejstarší zmínka je podle dostupných zdrojů spojovaná s městem Domažlice. I přesto že regionální informační systém uvádí rok 971 (*RIS - obce, souhrnné informace, online*), dle Procházky (1993) jsou Domažlice ještě o 38 let starší. Ve falzu listiny, kterou věnoval český kníže Boleslav II. břevnovskému klášteru, je totiž uvedeno, že se v lokalitě zvané „Domasilice“ vybíralo clo. Ještě z období před koncem 1. tisíciletí existují zmínky o městech Mělník, jehož velmi podrobnou historii popisuje Kilián (2010) a dále pak z roku 933 záznamy o městech Slaný a Litoměřice. Naopak nejmladším by mělo být město Prachatice, o němž se nejstarší dochované důkazy datují k roku 1300. Tento údaj může však být poněkud matoucí, jelikož území tzv. Starých Prachatic spravovala vyšehradská kapitula již od 11. století. Rok 1300 byl pouze datem, kdy se správní centrum této instituce posunulo o něco jižněji, na výhodnější a současnou polohu pod horu Libín (*Fencel a kol., 2007*).

Tabulka č. 6: Seznam královských měst střední velikosti v Čechách

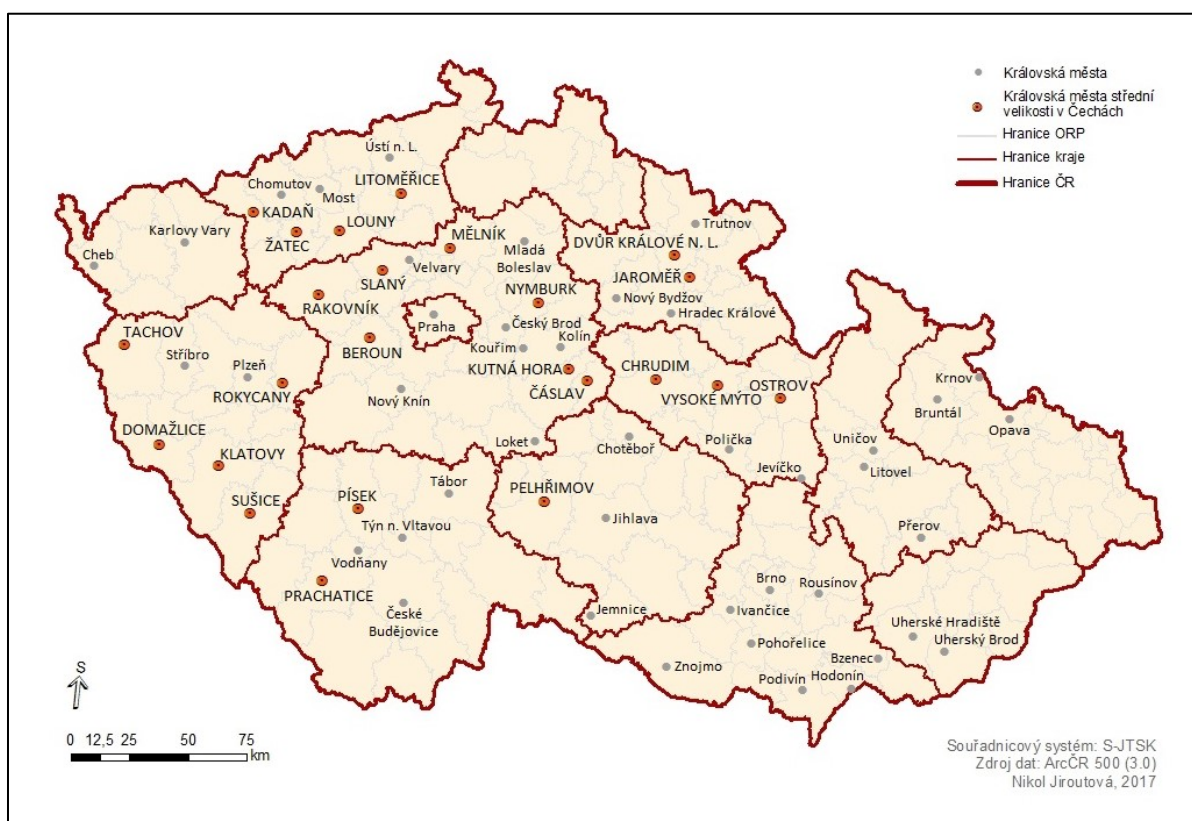
NÁZEV MĚSTA	POČET OBYVATEL (k 1. 1. 2016) [1]	ROZLOHA (km ²) (k 1. 1. 2016) [2]	POSTAVENÍ V SÍDELNÍ HIERARCHII [3]	KRAJ [3]	PRVNÍ ZMÍNKU O OBCI [3]
Čáslav	10 378	26,5	ORP	Středočeský	1052
Prachatice	11 055	38,9	okresní město	Jihočeský	1300
Sušice	11 130	45,7	ORP	Plzeňský	1233
Domažlice	11 163	24,6	okresní město	Plzeňský	971
Vysoké Mýto*	12 404	42,0	ORP	Pardubický	1260
Jaroměř*	12 489	24,0	ORP	Královéhradecký	1126
Tachov	12 609	40,9	okresní město	Plzeňský	1115
Rokycany	13 969	30,7	okresní město	Plzeňský	1110
Nymburk	14 979	20,6	okresní město	Středočeský	1219
Slaný	15 515	35,1	okresní město	Středočeský	993
Dvůr Králové n. L.*	15 882	35,9	ORP	Královéhradecký	1270
Rakovník	16 081	18,5	okresní město	Středočeský	1257
Pelhřimov	16 124	95,3	okresní město	Vysočina	1289
Ostrov	17 079	50,4	ORP	Karlovarský	1269
Kadaň	17 839	65,6	ORP	Ústecký	1183
Louny	18 407	24,1	okresní město	Ústecký	1115
Beroun	19 207	31,3	okresní město	Středočeský	1265
Mělník*	19 230	25,0	okresní město	Středočeský	995
Žatec	19 271	42,7	ORP	Ústecký	1052
Kutná Hora	20 341	33,1	okresní město	Středočeský	1289
Klatovy	22 415	80,9	okresní město	Plzeňský	1253
Chrudim	23 061	33,2	okresní město	Pardubický	1055
Litoměřice	24 106	18,0	okresní město	Ústecký	993
Písek	29 838	63,2	okresní město	Jihočeský	1254

Poznámka: „ORP“ = obec s rozšířenou působností; „*“ = královská města věnná

Zdroje: [1] *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2016 (online)*; [2] *Obce České republiky 2016 (online)*; [3] *RIS - obce, souhrnné informace (online)*
vlastní zpracování

Ani v případě roků prohlášení měst za královská, popřípadě královská věnná není dodnes zcela jasno. Získání tohoto titulu navíc nebylo trvalé a některá města jej získala i opakovaně. Evidence o těchto úkonech se však ve středověku nevedla a tak se můžeme o pravdivosti dostupných údajů pouze dohadovat. Řada měst, byla v průběhu věků zapsána do zákoníku Karla IV. „Majestas Carolina“, který měl zajišťovat, nezastavitelnost města od české koruny (*Procházka, 1993*). Z historických pramenů je však známo, že ani Karel IV. a později ani jeho následovníci tato slova nenaplnila.

Mapa č. 1: Královská města střední velikosti v Čechách

Zdroj: *Seznam královských měst v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (online) vlastní zpracování*

3.1 KULTURNÍ DĚDICTVÍ VYBRANÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST

Česká královská města jsou i v současnosti pokladnicí nesčetného kulturního bohatství a přírodních i historických krás. Jak popisuje kapitola č. 2.5, ty vůbec nejcennější části dnešních měst a obcí po celé republice, jsou vyhlášovány za městské památkové zóny (celkem 255 v Česku) a městské památkové rezervace (celkem 40 v Česku). Hlavním důvodem je především ochrana kulturního dědictví, a to bez ohledu na to, zda dosahuje národního, nebo pouze místního významu. Již na počátku kapitoly č. 3, bylo vymezeno 24 obcí, kterými se bude zbytek této práce podrobněji zabývat. Řešených chráněných území je ovšem 25, jelikož k MPZ centra města Jaroměře připočítáváme i MPR Josefov (někdy také nazývané jako MPR Jaroměř II), která se taktéž nachází v katastrálním území města a dosahuje neobyčejné kulturně-historické hodnoty. Typ chráněného území i s dalšími doplňkovými údaji znázorňuje tabulka č. 7.

Nejstarší chráněná území jsou ve městech Kutná Hora a Žatec. Tyto rezervace byly vyhlášeny již roku 1961 a řadí se mezi nejstarší vůbec (*Výnos MŠK čj. 36.568/61-V/2 o prohlášení městské památkové rezervace v Kutné Hoře, Táboře, Jindřichově Hradci, Slavonicích, Žatci a zřízení*

archeologické památkové rezervace Slavníkovská Libice). Staršího data jsou i MPR Pelhřimov (Výnos MK ČSR čj. 11.764/69-II/2 ze dne 10. 9. 1969 o prohlášení historického jádra města Pelhřimova za památkovou rezervaci), MPR Josefov (Výnos MK ŠCR čj. 4.903//71-II/2 o prohlášení historického jádra města Josefova (dnešní Jaroměř II) za památkovou rezervaci), MPR Domažlice (Výnos MK ČSR čj. 17.596/75-VI/1 ze dne 31. 10. 1975 o prohlášení historického jádra města Domažlic za památkovou rezervaci), MPR Kadaň (Výnos MK ČSR čj. 15.868/78-VI/1 ze dne 10. 5. 1978 o prohlášení historického jádra města Kadaně za památkovou rezervaci), MPR Litoměřice (Výnos MK ČSR čj. 22.260/78-VI/1 ze dne 27. 10. 1978 o prohlášení historického jádra města Litoměřic za památkovou rezervaci), a MPR Prachatic (Výnos MK ČSR čj. 16.428/81-VI/1 ze dne 6. 10. 1981 o prohlášení historického jádra města Prachatic za památkovou rezervaci). V roce 1990 získalo MPZ město Písek (Vyhláška Jihočeského KNV ze dne 19. 11. 1990 o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Jihočeského kraje) a města Dvůr Králové nad Labem, Chrudim, Jaroměř a Vysoké Mýto (Vyhláška Východočeského KNV ze dne 17. 1. 1990 o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje). Ve všech zbylých městech (Beroun, Čáslav, Klatovy, Louny, Mělník, Nymburk, Ostrov, Rakovník, Rokycany, Slaný, Sušice, Tachov) došlo k zapsání o 2 roky později (Vyhláška MK ČR č. 476/1992 Sb. o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny).

Co se rozlohy týče, zdaleka největším památkově chráněným územím je MPR Josefov (Svatoš, 2016). Toto 108,1 ha velké pevnostní město, nabízí pravidelný dobový program a kulturní vyžití pro širokou veřejnost. Žádnou jinou funkci ovšem neplní. (Program regenerace Městské památkové zóny Jaroměř a Městské památkové rezervace Josefov). Druhým městem v pořadí je s 62 ha Kutná Hora, která je také jako jediná ze zkoumaných měst zařazena na Seznam světového dědictví UNESCO (Kutná Hora - Management plán, 2011). Pokud bychom se na města podívali i z druhého konce, zjistili bychom, že nejmenší MPR je s 6 ha centrum města Pelhřimova (Památky Pelhřimovsko, online). O 4 ha rozsáhlejší je potom MPR Prachatic (Strategický plán rozvoje měst Prachatic, 2016). Údaj o rozloze chráněného území je u 8 vybraných měst bohužel neznámý. Důvodem je nejen častá nedohledatelnost, ale i neznalost této hodnoty u samotných představitelů městských úřadů. Tato nekomplexnost je bohužel bariérou pro další práci a komparaci měst.

Kompletní datovou základnu však reprezentují počty KP, kterých je nejvíce v MPR Kutné Hory (Kutná Hora - Management plán, 2011). Přes stovku těchto památek je k vidění ovšem i v Litoměřicích (Program regenerace MPR Litoměřice, 2014), Prachaticích (Strategický plán rozvoje měst Prachatic, 2016), Josefově (Svatoš, 2016), nebo Kadani (MPR Kadaň, online). Pouhých 15 KP ukrývá MPZ Beroun (Vilhelmová, 2016) a jen o jednu více MPZ Nymburk (Městská památková zóna Nymburk, online). Nutné si je ovšem uvědomit, že ani rozloha, ani počet KP v území nevypovídají nic o jejich skutečné hodnotě, atraktivnosti, či přínosu pro cestovní ruch.

Tabulka č. 7: Městské památkové zóny a městské památkové rezervace řešených královských měst

MĚSTO	OCHRANA	ROK VYHLÁŠENÍ	ROZLOHA (ha)	POČET KP
Čáslav	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	x	63 ^[29]
Prachatic	MPR ^[2]	1981 ^[5]	12 ^[15]	135 ^[15]
Sušice	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	56 ^[14]	60 ^[14]
Domažlice	MPR ^[2]	1975 ^[4]	17 ^[13]	88 ^[30]
Vysoké Mýto	MPZ ^[1]	1990 ^[6]	28 ^[16]	41 ^[31]
Jaroměř	MPZ (Jaroměř) ^[1]	1990 ^[6]	22 ^[17]	82 ^[17]
	MPR (Josefov) ^[2]	1971 ^[7]	108 ^[17]	116 ^[17]
Tachov	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	x	29 ^[32]
Rokycany	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	x	40 ^[33]
Nymburk	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	20 ^[18]	16 ^[18]
Slaný	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	41 ^[19]	30 ^[19]
Dvůr Králové n. L.	MPZ ^[1]	1990 ^[6]	x	32 ^[34]
Rakovník	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	x	23 ^[35]
Pelhřimov	MPR ^[2]	1969 ^[8]	6 ^[20]	38 ^[20]
Ostrov	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	28 ^[21]	39 ^[21]
Kadaň	MPR ^[2]	1978 ^[9]	33 ^[22]	101 ^[36]
Louny	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	x	49 ^[37]
Beroun	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	18 ^[23]	15 ^[23]
Mělník	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	x	51 ^[38]
Žatec	MPR ^[2]	1961 ^[10]	18 ^[24]	136 ^[24]
Kutná Hora	MPR ^[2]	1961 ^[10]	62 ^[25]	319 ^[25]
Klatovy	MPZ ^[1]	1992 ^[3]	34 ^[26]	70 ^[26]
Chrudim	MPZ ^[1]	1990 ^[6]	52 ^[27]	70 ^[39]
Litoměřice	MPR ^[2]	1978 ^[11]	48 ^[28]	139 ^[28]
Písek	MPZ ^[1]	1990 ^[12]	x	46 ^[40]

Poznámka: „x“ údaj není k dispozici

Zdroje: [1] Seznam městských památkových zón v Česku (online); [2] Seznam městských památkových rezervací v Česku (online); [3] Vyhláška MK ČR č. 476/1992 Sb. o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny; [4] Výnos MK ČSR čj. 17.596/75-VI/1 ze dne 31. 10. 1975 o prohlášení historického jádra města Domažlic za památkovou rezervaci; [5] Výnos MK ČSR čj. 16.428/81-VI/1 ze dne 6. 10. 1981 o prohlášení historického jádra města Prachatic za památkovou rezervaci; [6] Vyhláška Východočeského KNV ze dne 17. 1. 1990 o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje; [7] Výnos MK ŠCR čj. 4.903//71-II/2 o prohlášení historického jádra města Josefova (dnešní Jaroměř II) za památkovou rezervaci; [8] Výnos MK ČSR čj. 11.764/69-II/2 ze dne 10. 9. 1969 o prohlášení historického jádra města Pelhřimova za památkovou rezervaci; [9] Výnos MK ČSR čj. 15.868/78-VI/1 ze dne 10. 5. 1978 o prohlášení historického jádra města Kadaně za památkovou rezervaci; [10] Výnos MŠK čj. 36.568/61-V/2 o prohlášení městské památkové rezervace v Kutné Hoře, Táboře, Jindřichově Hradci, Slavonicích, Žatci a zřízení

archeologické památkové rezervace Slavníkovská Libice; [11] Výnos MK ČR čj. 22.260/78-VI/1 ze dne 27. 10. 1978 o prohlášení historického jádra města Litoměřic za památkovou rezervaci [12] Vyhláška Jihočeského KNV ze dne 19. 11. 1990 o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Jihočeského kraje; [13] Karta města Domažlice (online); [14] Městský program regenerace MPZ Sušice (2015); [15] Strategický plán rozvoje měst Prachatice (2016) [16] Program regenerace Městské památkové zóny Vysoké Mýto 2014-2023 - Aktualizace listopad 2015 (2015); [17] Svatoš, J. (2016); [18] Městská památková zóna Nymburk (online); [19] Program regenerace MPZ ve Slaném pro roky 2014-2018; (2013); [20] Památky Pelhřimovsko (online); [21] Program regenerace MPZ Ostrov 2010-2020 (2009); [22] Červená, J. (2016, online korespondence); [23] Vilhelmová, D. (2016, online korespondence); [24] Šilhavá, P. (2016, online korespondence); [25] Kutná Hora - Management plán (2011); [26] Klatovy - Přihláška do soutěže o Cenu za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace MPR a MPZ za rok 2015 (2016) [27] Pilařová, E. (2016, online korespondence); [28] Program regenerace MPR Litoměřice (2014); [29] MPZ Čáslav (online); [30] Seznam nemovitých kulturních památek v MPR Domažlice (online); [31] MPZ Vysoké Mýto (online); [32] Tachov - městská památková zóna (online); [33] Památky a občanská vybavenost Plzeňského kraje - Rokycany (online); [34] MPZ Dvůr Králové nad Labem (online); [35] MPZ Rakovník (online); [36] MPR Kadaň (online); [37] Program regenerace MPZ Louny na období let 2011-2015 - aktualizace 08/2014 (2014); [38] MPZ Mělník (online); [39] Program regenerace MPZ Chrudim na roky 2013-2023 (2012); [40] MPZ Písek (online)
vlastní zpracování

4. METODIKA PRÁCE

Předkládaná práce je ve své podstatě kvalitativním výzkumem, který je kromě základů analýzy a syntézy, založený na metodě komparace sekundárních dat. Ihned po zadání tématu a před započítím samotné analýzy však bylo nutné sehnat podklady a vypracovat **literární rešerši**, která tvoří základní teoretický rámec celé práce. Celá 2. kapitola, která se jím zabývá, je rozdělená do několika částí a řeší problematiku městského cestovního ruchu, regionálního rozvoje, strategického plánování a památkové péče, včetně možností jeho obnovy. U některých kapitol (např. u kapitoly č. 2.1) přitom muselo dojít k určitému zestručnění, jelikož se jedná o témata tak obsáhlá, že by sama vydala na vlastní práci.

V druhém kroku byla nutná jistá **selekce královských měst**, a to z důvodu redukce jejich počtu. Aby byl text v rozsahu diplomové práce schopen analytické šetření vůbec pojmout, byla zvolena pouze královská města střední velikosti v Čechách. Pokud bychom měli být ještě konkrétnější, byla vybrána ta královská města, která nejen že leží uvnitř příslušné historické země, ale také dosahují současné velikosti 10 až 30 tisíc obyvatel. Podrobnějším popisem těchto měst se zabývala již kapitola č. 3. Jmenný seznam královských měst v Česku rozdělený podle historických zemí a současného počtu obyvatel znázorňuje navíc příloha č. 1.

V další fázi tvorby práce bylo nutné nashromáždit veškerou dokumentaci, která byla později analyzována a komparována. Pro každé město, které splnilo předpoklady pro zahrnutí do této práce, bylo snahou získat jak dokument Strategie rozvoje města, tak i dokumentaci Programu regenerace MPR, respektive MPZ. Zde nastaly první problémy, které zbrzdily práci někdy až o několik týdnů.

Mít vypracovaný Strategický plán není povinností žádné obce v Česku. Dle Ježka (2013) jí však již v roce 2011 mělo 54 % obcí. Existence Strategického plánu rozvoje je mimo jiné i jednou z podmínek pro udělení dotace (Řehoř, 2010). Tento typ dokumentu je častěji volně dostupný přímo na stránkách příslušného městského úřadu a opakované „doprošování“, zde nebylo tolik časté. Klíčovými slovy při online vyhledávání byly „strategický plán“, nebo „strategie rozvoje“, daného města, a to v internetovém prohlížeči, nebo přímo v kolonce „hledat“ na oficiálních stránkách příslušných měst. Základní informace o dostupnosti strategických dokumentů u měst vybraných pro tuto práci poskytuje tabulka č. 8.

Tabulka č. 8: Strategické dokumenty řešených královských měst a jejich dostupnost

MĚSTO	NÁZEV DOKUMENTU		DOSTUPNOST (online / na vyžádání)
	autorský tým / rok zpracování		
Čáslav	Město Čáslav strategický dokument vypracovaný prozatím nemá!		Kožená, 2016
	-		
Domažlice	Strategie rozvoje města Domažlice		volně přístupné - online
	<i>Uhlík, Beneš, Ženíšková, Richat (2014)</i>		
Sušice	Strategie rozvoje města Sušice		Marek, 2016
	<i>Ježek, Dokoupil, Matušková (2005)</i>		
Prachatice	Strategický plán rozvoje města Prachatice		volně přístupné - online
	<i>Jurčo, Srch (2016)</i>		
Vysoké Mýto	Strategický plán rozvoje města Vysokého Mýta - města pohody a příležitostí		volně přístupné - online
	<i>Vlček, Fišerová, Soušek a kol. (2014)</i>		
Jaroměř	Aktualizace strategického plánu rozvoje města Jaroměř 2011 - 2016		Madarászová, online kom., 2016
	<i>Ponikelský, Charvát, Novotná, Šafařík (2011)</i>		
Tachov	Program rozvoje města Tachova 2014 - 2020		volně přístupné - online
	<i>Basl, Skočil a kol. (2013)</i>		
Rokycany	Město Rokycany strategický dokument vypracovaný prozatím nemá!		Hlad, 2016
	-		
Nymburk	Strategie rozvoje města Nymburk na léta 2011 - 2020		volně přístupné - online
	<i>Říha, Špaňhelm, Vojtěch a kol. (2010)</i>		
Slaný	Strategický plán rozvoje města Slaný		volně přístupné - online
	<i>Dohnal, Hrudková, Tesař (2013)</i>		
Dvůr Králové nad Labem	Strategie rozvoje města Dvůr Králové nad Labem		volně přístupné - online
	<i>DRAS, s.r.o. (2016)</i>		
Pelhřimov	Strategický plán rozvoje města Pelhřimova na období 2014-2020		volně přístupné - online
	<i>(2013)</i>		
Rakovník	Strategický plán rozvoje města Rakovník do roku 2022		volně přístupné - online
	<i>Dohnal, Hrudková, Šindlerová (2013)</i>		
Ostrov	Strategický plán města Ostrova		volně přístupné - online
	<i>(2005)</i>		
Kadaň	Strategický plán Kadaně		volně přístupné - online
	<i>Fišer, Hlaváček a kol. (2004)</i>		
Beroun	Strategický plán města Berouna		volně přístupné - online
	<i>Haskoning DVH CR, s.r.o. (2005)</i>		
Louny	Město Louny strategický dokument vypracovaný prozatím nemá!		Krameriusevská, 2016
	-		
Žatec	Strategický plán rozvoje Žatce		volně přístupné - online
	<i>Reg. r. agentura Ústeckého kraje, a.s. (2015)</i>		

MĚSTO	NÁZEV DOKUMENTU	DOSTUPNOST
	autorský tým / rok zpracování	(online / na vyžádání)
Mělník	Strategický plán města Mělníka	
	<i>RegioPartner, s.r.o. + AQU Advisor, a.s. (2012)</i>	volně přístupné - online
Kutná Hora	Strategický plán rozvoje města Kutná Hora, Akční plán ve znění 1. až 3. aktualizace	
	<i>Berman Goup (2004)</i>	volně přístupné - online
Klatovy	Strategie rozvoje města Klatovy v letech 2010 - 2015	
	<i>(2010)</i>	volně přístupné - online
Chrudim	Strategický plán udržitelného rozvoje města Chrudimi 2015-2030	
	<i>Reg. r. agentura Pardubického kraje (2014)</i>	volně přístupné - online
Litoměřice	Strategický plán rozvoje města Litoměřice, Aktualizace 2012	
	<i>Půček (2012)</i>	volně přístupné - online
Písek	Strategický plán rozvoje města Písku	
	<i>Vanžurová, Knot, Hořánek a kol. (2015)</i>	volně přístupné - online

Zdroje: *Strategické dokumenty vybraných měst vlastní zpracování*

Druhým typem dokumentu, bezpodmínečně nutným pro analýzu je Program regenerace MPR a MPZ (tabulka č. 9). Tato dokumentace je mezi historickými městy hojně využívána, a to především kvůli možnosti čerpání finančních prostředků na opravy kulturních památek. Ne všechna města však své Programy odhalují veřejnosti, a tak i snahy o jejich získání byly mnohem složitější. V prvním kroku bylo použito online vyhledávání s klíčovými slovy „program regenerace“, daného města, a to jak v internetovém prohlížeči, tak i v kolonce „hledat“ na oficiálních stránkách příslušných měst. Po neúspěšném hledání byli dále elektronickou poštou osloveni zástupci příslušných odborů řešených měst a v poslední řadě došlo i na telefonické dotazování. Vzhledem k omezeným časovým možnostem byla předem vyloučena i případná návštěva těch měst, které Program nevlastní v elektronické podobě.

Jak se později ukázalo, jediné město Tachov Program regenerace pro svou památkovou zónu vypracovanou nemá. Analýza této práce však bude hodnotit pouze 18 městských Programů, jelikož ve zbylých čtyřech případech se je získat nepodařilo. Na městském úřadě ve Dvoře Králové nad Labem mi vzhledem k tomu, že je Program regenerace autorským dokumentem sdělili, že mi jej poskytnout nemohou, ale že mohu kontaktovat samotného tvůrce, pana Ing. Miloše Kudrnovského (*Nováková, 2016*). Ten ovšem na opakované dotazy nereagoval. Pouze v tištěné podobě mají své Programy zhotovené města Mělník (*Fošumová, 2016*) a Nymburk (*Vančurová, 2016*) a taktéž tedy nebudou moci být hodnoceny v této práci. Tím posledním nehodnoceným bude Programem regenerace městské památkové zóny Rakovníka, jelikož za poskytnutí dokumentu požadovali finanční náhradu (*Kapsa, 2016*).

Tabulka č. 9: Programy regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón řešených královských měst a jejich dostupnost

MĚSTO	NÁZEV DOKUMENTU	DOSTUPNOST
	autorský tým / rok zpracování	(online / na vyžádání)
Čáslav	Hodnocení a aktualizace programu regenerace MPZ Čáslav (2016)	Kožená, 2016
Domažlice	Město Domažlice nemá k dispozici Program regenerace v elektronické podobě	Weberová, 2016
Sušice	Městský program regenerace MPZ Sušice <i>Kyp, Wedell, Beníšková a kol. (2015)</i>	volně přístupné - online
Prachatice	Program regenerace MPR Prachatice - Aktualizace pro roky 2016-2018 <i>Srch, Jurčo a kol. (2016)</i>	volně přístupné - online
Vysoké Mýto	Program regenerace MPZ Vysoké Mýto 2014-2023 - Aktualizace listopad 2015 <i>Kubešová, Kosař, Vařeková a kol. (2015)</i>	volně přístupné - online
Jaroměř	Program regenerace MPZ Jaroměř a MPR Josefov -	volně přístupný - online
Tachov	Město Tachov nemá k dispozici Program regenerace v elektronické podobě <i>(cit. v Basl, Skočil a kol., 2013)</i>	-
Rokycany	Program regenerace MPZ Rokycany - doplněk č. VII - 2016-2020 (2016)	Korfová, 2016
Nymburk	Město Nymburk nemá k dispozici Program regenerace v elektronické podobě -	Vančurová, online komunikace, 2016
Slaný	Program regenerace MPZ ve Slaném pro roky 2014-2018 (2013)	Škrancová, 2016
Dvůr Králové nad Labem	Tvůrce Programu regenerace na opakované žádosti neodpovídá -	Nováková, 2016
Pelhřimov	Program regenerace MPR Pelhřimov 2016-2020 <i>Matoušek, Matoušková a kol. (2015)</i>	Eichackerová, 2016
Rakovník	Město Rakovník nabízí Program regenerace za finanční náhradu -	Kapsa, 2016
Ostrov	Program regenerace MPZ Ostrov 2010-2020 <i>Vystyd, (2009)</i>	volně přístupné - online
Kadaň	Městský program regenerace MPR Kadaň (2013)	volně přístupné - online
Beroun	Koncept Programu regenerace MPZ Beroun na období 2016-2019 * (2016)	Vilhelmová, 2016
Louny	Program regenerace MPZ Louny na období let 2011-2015 - aktualizace 08/2014 (2014)	Pavelková, 2016

MĚSTO	NÁZEV DOKUMENTU autorský tým / rok zpracování	DOSTUPNOST (online / na vyžádání)
Žatec	Program regenerace MPR Žatec (2016)	volně přístupné - online
Mělník	Město Mělník nemá k dispozici Program regenerace v elektronické podobě -	Fošumová, 2016
Kutná Hora	Aktualizace programu regenerace MPR Kutná Hora 2011-2016 (2011)	volně přístupné - online
Klatovy	Program regenerace MPZ Klatovy - Aktualizace pro období 2016-2020 <i>Pohořalá (2015)</i>	Kodešová, 2016
Chrudim	Program regenerace MPZ Chrudim na roky 2013 - 2023 <i>Václavík (2012)</i>	Pilařová, 2016
Litoměřice	Program regenerace MPR Litoměřice na období 2015 - 2020 <i>Patůček (2014)</i>	volně přístupné - online
Písek	Návrh programu regenerace MPZ Písek na roky 2015-2019 (2019)	volně přístupné - online

Poznámka: „*“ Město Beroun nemělo v době zpracovávání práce dokument doposud schválený, pro studijní potřeby mi však byl poskytnutý jeho koncept (*Vilhelmová, 2016*)

Zdroje: *Programy regenerace MPR a MPZ vybraných měst vlastní zpracování*

V okamžiku, kdy byla kromě sepsaného teoretického základu k dispozici i kompletní datová základna, došlo k započetí tvorby analytické části předkládané práce. Její struktura je rozdělená do několika samostatných úseků, které více méně odpovídají rozdělení teoretické části práce (kapitola č. 2). Dílčí postupy analýzy dále popisují následující podkapitoly (kapitoly 4.1 - 4.4).

4.1 METODICKÝ POPIS ANALÝZY TURISTICKÉ FUNKCE, OBJEMU NÁVŠTĚVNOSTI A KAPACIT HROMADNÝCH UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ

V 5. kapitole předkládané práce je představena základní charakteristika řešených královských měst z pohledu návštěvnosti, kapacit hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) a relativní míry významnosti cestovního ruchu dané destinace. Zdroji pro tuto část práce byla sekundární data z Českého statistického úřadu (ČSÚ), sestavená přesně podle požadavků autorky práce (*Legner, 2017*). Dostupnými sledovanými ukazateli byly za rok 2015:

- „**Počet ekonomických subjektů**, které pravidelně nebo nepravidelně zabezpečují přechodné ubytování turistů za účelem dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kursu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech apod.

- **Počet lůžek v** ubytovacím zařízení, která jsou určená pro noční odpočinek turisty. Nezapočítávají se lůžka pro ubytování personálu a majitelů zařízení ani lůžka určená pro přechodné ubytování za účelem zaměstnání či řádného studia (tedy nesloužící pro účely cestovního ruchu) a nezahrnují se ani příležitostná lůžka (přistýlky).
- **Počet návštěvníků**, jejichž cesta zahrnuje alespoň jedno přenocování. Návštěvník je osoba uskutečňující cestu do hlavní destinace mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden rok, přičemž hlavní účel cesty (služební, rekreace či jiný osobní) není spojen se zaměstnáním (na základě smlouvy) u společnosti se sídlem v navštívené zemi či místě. Cesty návštěvníků jsou pak považovány za cestovní ruch. Turista ubytovaný v ubytovacím zařízení bývá označován jako host. Místo pojmu turista lze použít pojem cesta s přenocováním.“ (Legner, 2017).

K potřebám následujících výpočtů bylo navíc pracováno ještě s údaji o **populační velikosti** (*Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2016, online*), a **rozloze** řešených měst (*Obce České republiky 2016, online*). Hlavním výstupem celé kapitoly je tabulka č. 10, která porovnává absolutní i výkonové ukazatele ubytovacích kapacit a návštěvnosti, zjištěných z dat za rok 2015.

Ze sekundárních dat z ČSÚ byla charakterizována intenzita turistické aktivity v dané destinaci pomocí tzv. „**Defertovy funkce**“, která je „poměrem počtu dvou populací: navštěvující a navštěvované“ (Pásková, Zelenka, 2002, s. 324). Defertova, nebo též někdy také „turistická“ funkce, je kvantitativní ukazatel vyjadřující aspekt intenzity cestovního ruchu dané destinace, v tomto případě královského města. I přes jisté slabiny, kterými jsou například opomenutí významu sezónní amplitudy návštěvnosti, nebo skutečná míra celkového využití lůžkové kapacity, je ovšem Defertova funkce jedním z nejlepších relativních ukazatelů, na jehož základě lze srovnávat potencionální využitelnost a významnost cestovního ruchu destinace. K výpočtu turistické funkce „T(f)“, se využívá vzorce:

$$T(f) = \frac{\text{počet stálých lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v dané destinaci}}{\text{počet rezidentů destinace}} \times 100$$

Druhým výkonovým ukazatelem turismu v předkládané práci je **míra turistické intenzity**, jež představuje roční podíl turistů na 100 obyvatel dané destinace, v tomto případě tedy královského města (Pásková, Zelenka, 2002). Míra turistické intenzity „TIR“ byla vypočítat vzorcem:

$$TIR = \frac{\text{počet turistů destinace}}{\text{počet rezidentů destinace}} \times 100$$

Hustotu lůžek v ubytovacích zařízeních na jeden čtvereční kilometr, představuje **index turistického zatížení území** "TL" (Pásková, Zelenka, 2002), který byl vypočítán dosazením do vzorce:

$$TL = \frac{\text{počet stálých lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních}}{\text{celková rozloha destinace (km}^2\text{)}}$$

Poslední charakteristikou, jež je v tabulce č. 10 umístěna, je **čisté využití lůžkové kapacity**, které vyjadřuje procentuální podíl skutečně použitých lůžek, jež jsou v daném čase a na daném místě k dispozici (Pásková, Zelenka, 2002). Sledovaným obdobím byl v tomto případě celý rok 2015. Výpočet čistého využití lůžkové kapacity „NOR“ byl proveden podle vzorce:

$$NOR = \frac{\text{počet návštěvníků dané destinace}}{\text{celková disponibilní kapacita stálých lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních}}$$

Zbýlá část kapitoly je již založena čistě na komparaci absolutních, i výkonových charakteristik královských měst řešených v předkládané práci.

4.2 METODICKÝ POPIS ANALÝZY STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ

Druhá kapitola analytické části (kapitola č. 6) se zabývá strategickými dokumenty, jejich obsahem a zájmem o cestovní ruch. Svou úlohu zde sehrály jednak rozvojové vize, které lze považovat za jakési pozitivní formulace žádoucího stavu, stejně tak jako i rozvojové pilíře, či rozpracovanost konkrétních projektů města. Hlavním zdrojem dat byly strategické dokumenty řešených obcí, jejichž sběr byl popsán již výše (tabulka č. 8).

Zprvu se kapitola zabývá tím, jakou **metodou** byly strategie zpracovány, a tudíž i autorským týmem, který se na jeho tvorbě podílel. Následně byly strategie porovnány z hlediska **vnitřní struktury**, která je jasně patrná někdy již z obsahu strategického plánu. Hlavním cílem bylo nalézt nejen podobnosti, ale také odlišnosti, které by mohly předurčovat výhradní postavení některých měst z šetřeného vzorku.

Dále byly analyzovány všechny dostupné **rozvojové vize** sledovaných měst. Vypisovat zde všech 20 textů dostupných rozvojových vizí by bylo příliš zdlouhavé, a tak bylo pro jejich interpretaci zvoleno zobrazení do tzv. „word cloudu“ (www.wordcloud.com, online). Jedná se o vizuální zobrazení nejčastěji používaných slov v textu, jejichž relativní četnost se ukazuje velikostí písma (obrázek č. 5). Nejprve ale bylo nutné texty očistit o nadbytečné slovní druhy, které by ve shluku slov neměly žádnou vypovídací schopnost (zájmena, předložky, spojky, číslovky, částice a citoslovce). Všechna podstatná jména v textu byla převedena do základního tvaru slovní

jednotky (nominativ v singuláru), stejně tak jako jména přídavná (pozitiv v singuláru) a slovesa (infinitiv). Dále byly z textu vyřazeny názvy řešených měst, jelikož bývají v některých vizích opakována takřka každou větou, a slovo „město“, které bylo zopakováno dohromady třiadevadesátkrát a zcela tak zastíňovalo význam dalších slov v pořadí. Samotné schéma bylo vyhotoveno online a z celkového počtu 1 758 slov, které vzešly ze všech 20 dostupných vizí, vstoupilo do vyhotovovacího procesu schématu 1 426 z nich. Po sloučení všech duplicit se počet slov zastavil na čísle 665, kdy zhruba polovina z nich, byla v textech použita pouze jednou.

V dalším kroku byly sledovány **rozvojové osy**, které jsou považovány za nejdůležitější výstup analytické části strategického dokumentu. Vzhledem k tomu, že v této fázi výzkumu bylo sledováno 21 mnohdy obsáhlých textů, jako nejpřehlednější se jevílo grafické zobrazení v podobě tabulky (tabulka č. 14). Zatímco do řádků byly dle četnosti užití sestupně seřazeny cíle rozvojových os, ve sloupcích jsou zachyceny názvy řešených měst, seřazené podle velikosti. Dále byl do tabulky přidán i údaj o počtu rozvojových os každé obce, a to z toho důvodu, že některá města mají směry rozvoje v rámci jedné osy zaměřené do více oblastí.

Následovat měla bližší analýza **rozvojových cílů**, které jsou také jednou ze základních složek návrhových částí strategických rozvojových dokumentů. Od této skutečnosti ale bylo nakonec upuštěno, jelikož výsledky by se zcela ztotožňovaly s tím, co již bylo naznačeno u interpretace výsledků z analýzy rozvojových os. V praxi se totiž jen velmi zřídka setkáváme s tím, že by měla obec pouze jeden jasně stanovený cíl. Mnohem častější je existence více cílů, které přesně korespondují s problémy a zaměřením rozvojových os.

Pro zhodnocení reálného zájmu obcí o cestovní ruch posloužily **implementární části** strategických dokumentů a stupeň jejich rozpracovanosti. Hlavní pozornost byla směřovaná pouze na prioritní oblast cestovního ruchu a rozvoj aktivit s ním spojený. Zbývající oblasti, které bývají mnohdy pro řízení kontinuálního rozvoje města mnohem důležitější, byly v této části analýzy zcela záměrně opomenuty. Strategické plány nejsou vytvářeny podle žádného všeobecně uznávaného vzoru, a tak ani srovnatelnost poskytovaných informací není ideální. Pro potřeby hlavního cíle - zjištění míry zájmu měst o cestovní ruch na úrovni strategického plánování, jsou však dostačující.

Sledovanými ukazateli se při průzkumu dat staly informace o konkrétních projektech, které by měly rozvoji cestovního ruchu napomoci. Rozpracovanost těchto projektů byla dále sledována z pohledu podrobnosti, časového harmonogramu, konkretizace aktérů, informací o možnostech financování a návaznosti na předešlá období. Snahou celého procesu bylo zjistit, která města již vědí, co přesně potřebují, a i vědí, jak vytyčených cílů dosáhnout. U zbývajících měst, která prozatím hledají odpovědi na své otázky, bylo přihlíženo i k tomu, zda si neví rady pouze

s okruhem cestovního ruchu, nebo zda je celková kvalita strategického dokumentů nižší, než by se očekávalo. V konečném výstupu bylo vytvořeno 5 kategorií, jejichž finální podobu znázorňuje tabulka č. 15. Rozdělení kategorií je následovné:

- **A)** Města, jejichž implementární část strategického plánu má povahu akčních plánů, mají podobně rozpracované problémové oblasti, konkretizaci projektů, časový harmonogram prací i finanční náročnost.
- **B)** Města, v jejichž implementární části je zahrnut výčet všech potřebných opatření, který má vést k rozvoji cestovního ruchu, nicméně bez odpovědí na otázky „Kdy?“, „Kdo?“ a „Za kolik?“.
- **C)** Města, v jejichž implementární části je naznačen směr, kterým by se chtěla ubírat, nicméně konkrétnější úkoly si prozatím nestanovila.
- **D)** Města, která nepovažují oblast cestovního ruchu za problematickou, a tudíž nemají zpracované žádné konkrétní projekty na jeho rozvoj.
- **E)** Města, která prozatím nemají zpracovaný strategický plán, a tudíž nelze určit jejich reálný zájem o rozvoj cestovního ruchu.

Na závěr je rozdělení do kategorií porovnáno i s hodnotami turistické funkce, jejichž výpočet je popsán v kapitole 4.1. Nízká hodnota Defertovy turistické funkce může do jisté míry korelovat s lhostejností vůči podpoře turismu, nebo naznačovat, že si město vystačí i s dosavadním objemem jednodenních návštěvníků. Sběr těchto údajů je ovšem poměrně složitý (viz např. *Filová, Nekolný, 2017*). Na druhou stranu ale může být tato nižší hodnota odrazovým můstkem pro posílení snah rozvoje cestovního ruchu, a podpoření turistického potenciálu, který historická města bezpochyby mají. Pro přiklonění k jedné, či druhé variantě, by mohla pomoci právě analýza strategických dokumentů a zájem o cestovní ruch v nich.

Součástí kapitoly o strategickém plánování je i specifitější popis fungování cestovního ruchu v Kutné Hoře, jelikož se jako město zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO většinou ukazatelů vymyká. Závěrečný blok se soustředí na hlavní otázky práce a interpretaci odpovědí na ně. Cílem bylo také provést analýzu závislosti kvality strategického plánu na finančních možnostech měst, ale nakonec od ní muselo být upuštěno, jelikož důveryhodná a kompletní data o těchto informacích jsou u většiny měst nedostupná. Co ovšem bylo naznačeno, je závislost kvality strategie na velikosti města a to v podobě jednoduchého sloupcového grafu, který veškeré výsledky zobrazuje v té nejpřehlednější možné podobě.

4.3 METODICKÝ POPIS ANALÝZY PROGRAMŮ REGENERACE MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH REZERVACÍ A MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH ZÓN ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST

Již od roku 1992 si historická města napříč republikou vypracovávají městské Programy regenerace MPR a MPZ, jejichž podstatou je celková rehabilitace kulturních hodnot, spolu s atraktivizací a oživením městských jader (viz kapitola č. 2.4). Tvorba Programů je složitá a shora kontrolovaná. Odměnou za vynaloženou práci je však možnost čerpání finančních prostředků z jednoho z dotačních titulů MK ČR (viz tabulka č. 5). A jelikož právě dostatek **finančních prostředků** zůstává i nadále nejdůležitějším předpokladem úspěšné realizace celého Programu, započala analýza celé kapitoly č. 7 právě zde. Některá města ve své dokumentaci finanční historii oprav KP samozřejmě uveřejňují. Daleko důvěryhodnějším zdrojem jsou však výroční zprávy MK ČR, které jsou volně přístupné na webu ministerstva. Z podrobné datové základny, kterou výroční zprávy nabízejí, byl nejprve vytvořený tabulkový výstup (tabulka č. 14), který nastiňuje současný stav velikosti dotací a i jejich příjemců v rámci celého Česka. Důležitější je ovšem následující tabulka č. 15, neboť popisuje nejen výši vyčerpaného dotačního obnosu v jednotlivých královských městech řešených v této práci, ale také velikost dotací vztahenou k počtu opravených památek a počtu rezidentů města. Vzhledem k tomu, že se tyto částky každoročně mění, bylo pro sledování zvoleno tříleté období (2013-2015). Lépe je tak patrné, která města čerpají velkou sumu příspěvku každoročně, a která pouze na jednorázové rozsáhlé projekty (viz také graf č. 3).

Podstatou práce ovšem není sledování čerpání dotací, nýbrž komparace **kvality zpracování** regeneračních Programů. Do této analýzy mohla vzhledem k dostupnosti dat vstoupit pouze tři čtvrtina (18), z 24 sledovaných měst a tak je celkový dojem z výsledku trochu ochuzen. Jak má Program regenerace přesně vypadat, nikde stanovené není, a tak záleží čistě na benevolenci jeho zpracovatelů. Po náhledu do některých z dokumentů bylo ovšem sestrojeno 10 základních bodů, které se ve zmiňovaných textech objevovali nejčastěji, nebo naopak nejčastěji chyběly. Jsou jimi:

- 1) Charakteristika města - Popis města
- 2) Charakteristika města - Popis MPR/Z
- 3) Charakteristika města - Seznam KP
- 4) Přešlé plánovací období - Popis uskutečněných prací
- 5) Přešlé plánovací období - Financování uskutečněných prací
- 6) Současné plánovací období - Cíle a priority programu
- 7) Současné plánovací období - Odpovědná pracovní skupina
- 8) Současné plánovací období - Zásobník projektů
- 9) Současné plánovací období - Finanční náročnost projektů
- 10) Současné plánovací období - Časová náročnost projektů

Tyto charakteristické znaky postihují jak předešlé a současné plánovací období, tak i popis prostředí města a památkově chráněného území. I přesto že jednoznačně nejdůležitějším znakem kvality Programu je projektový zásobník, byl nakonec každý z výše popsanych znaků ohodnocen jedním bodem (tabulka č. 18). Města se tak patřičně seřadila a poskytla základní pohled na situaci. Jednotlivé případy byly samozřejmě i slovně zhodnoceny. Cílem tohoto úseku práce bylo zjistit, zda města Programy regenerace jako nástroj na obnovu KP užívají, nebo pouze využívají. Zhodnocení této skutečnosti je umístěno na samotný závěr kapitoly (kapitola 7.2), podobně jako kritické zhodnocení vstupních otázek a úvah vyslovených v začátcích zpracování předkládané práce.

4.4 METODICKÝ POPIS ANALÝZY SDRUŽOVÁNÍ

Zakořenění v síti vlastních kontaktů je podle Blažka a Uhlíře (2011) jedním ze základních předpokladů rozvojového potenciálu každé obce. Zjistit, v kolika různých spolcích, svazech či organizacích města participují, je ovšem takřka nadlidský úkol. Právě z toho důvodu bylo konečné šetření zúženo pouze na ta sdružení, která se nějakým způsobem váží k tématu práce.

Díky internetovým databázím byla zkompletována členská základna z řad řešených královských měst ve Svazu měst a obcí České republiky (*Svaz měst a obcí České republiky, online*) a Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska (*Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, online*). Na oficiálních stránkách této organizace byly navíc nalezeny odkazy na vlastní akce, jakými jsou Dny evropského dědictví (*Dny evropského dědictví, online; European Heritage Days, online*), nebo Brány památek dokořán (*Brány památek dokořán, online*). Svaz měst a obcí Čech, Moravy a Slezska je navíc pořadatelem soutěže o udílení ceny „Historické město roku“, ve kterém byla nejménou nominována i řešená královská města (viz. tabulka č. 19).

Při snaze zjistit, zda neexistuje sdružení, která by spojovala výhradně královská města, byl nalezený pouze dobrovolný svazek měst a obcí s názvem „Královská věnná města“, který sblíží města, která darovali čeští králové svým ženám (*Brány královských měst dokořán, 2011*). Výsledkem analýzy sdružování je závěrečná tabulka č. 20, ve které jsou mimo výše zmiňovaných údajů sepsána i zahraniční partnerská města, jejichž seznamy byly ve všech případech snadno dostupné na oficiálních webových stránkách každého z měst.

5. VYBRANÉ KAPACITNÍ A VÝKONOVÉ CHARAKTERISTIKY ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST

V kapitole o městském cestovním ruchu (kapitola 2.1) bylo uvedeno, že hnacím motorem turistického odvětví ve městech je schopnost přilákat co největší množství různorodých skupin turistů (*Ashworth, 2009*). S tímto tvrzením se dále ztotožňuje i *Vystoupil (Vystoupil a kol., 2006)*, který tento jev potvrzuje na příkladu historických měst. Rapidní nárůst návštěvnosti prodělala česká města po roce 1989, a to jak díky tuzemským návštěvníkům, tak i zahraničním turistům (*Vystoupil, Šauer, 2011*). Nejvíce tento přísun pocítilo hlavní město Praha, které je díky svému výhradnímu postavení zdaleka nejnavštěvovanějším městem Česka. Na druhou příčku se za něj řadí výstavní město Brno, následované lázeňskými centry jako jsou Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Luhačovice, nebo Teplice. Velmi dobře si v tomto žebříčku stojí i horská střediska (např. Harrachov), nebo města v blízkosti letní rekreace a vody (např. Doksy). V těsném závěsu za nimi je pak návštěvnost měst historických (*Vystoupil a kol., 2006*).

Infrastruktura cestovního ruchu, mezi jejíž základní složky patří i ubytovací a stravovací služby, je základním souhrnem organizačně-realizačních předpokladů, nutných pro uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu. Ostatní služby v podobě maloobchodní sítě, bank a směnárny, či kulturních, zábavních a sportovních zařízení jsou pouze doplňkovými službami, které vytvářejí charakter daného místa. Rapidní nárůst počtu lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v historických městech začal v 80. letech 20. století, a v současné době tvoří necelou polovinu veškerých ubytovacích kapacit státu. Struktura a současné prostorové rozmístění ubytovacích zařízení přitom souvisí s dlouhodobou atraktivitou dané destinace (*Vystoupil, Šauer a kol., 2011*).

Následující tabulkový výstup (tabulka č. 10) je redukcí výstupu z veřejné databáze ČSÚ (*Legner, 2017*), obsahující základní informace o ubytovacích zařízeních ve vybraných královských městech. Vedle ročního objemu turistů, celkového počtu HUZ, a počtu lůžek, obsahuje tabulka i údaje o průměrném počtu lůžek v jednom ubytovacím zařízení každého města a výčet výkonových charakteristik, jejichž výpočty byly popsány v kapitole č. 4.1.

Údaje o rozloze a populační velikosti řešených královských měst, byly do tabulky dosazeny z důvodu vytvoření lepší představy o souboru měst jako celku. Jak je vidět, jedná se o soubor velikostně velmi nesourodý, a tudíž i porovnávání kapacitních ukazatelů návštěvnosti a kapacit ubytování, není zrovna na místě. Čtveřice výkonových charakteristik je proto popsána na dalších řádcích.

Tabulka č. 10: Vybrané kapacitní a výkonové charakteristiky řešených královských měst v roce 2015

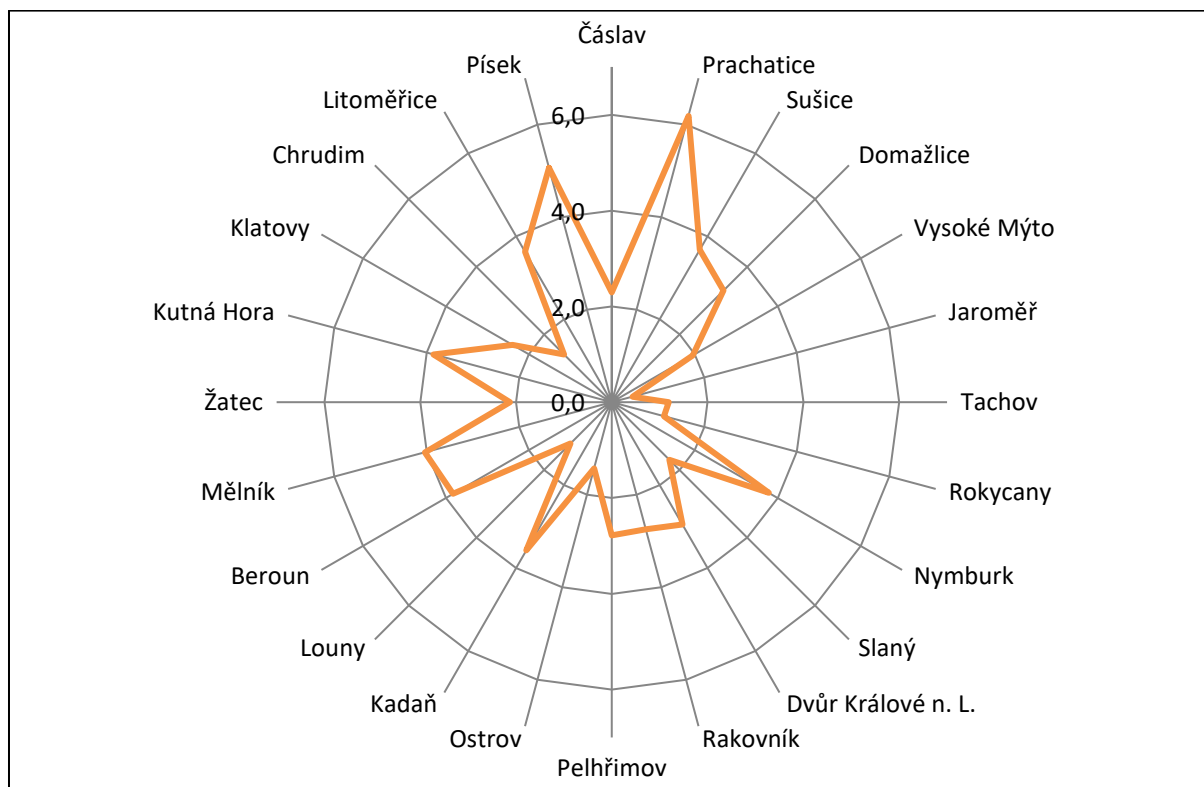
MĚSTO	ZÁKLADNÍ INFORMACE		UBYTOVACÍ KAPACITY ^[3]			NÁVŠTĚVNOST ^[3]	VÝKONOVÉ CHARAKTERISTIKY			
	POČET OBYVATEL ^[1]	ROZLOHA (km ²) ^[2]	HUZ	LŮŽKA V HUZ			Roční objem turistů	T(f)	TIR	TL
			Cekem	Celkem	Ø počet lůžek v 1 HUZ	Defertova funkce		Míra turistické intenzity	Index turistického zatížení	Čisté využití lůžek (%)
Čáslav	10 378	26,5	4	238	59,5	3 974	2,3	38	9,0	16,7
Prachatice	11 055	38,9	13	684	52,6	9 848	6,2	89	17,6	14,4
Sušice	11 130	45,7	12	409	34,1	6 084	3,7	55	9,0	14,9
Domažlice	11 163	24,6	11	368	33,5	7 167	3,3	64	14,9	19,5
Vysoké Mýto	12 404	42,0	7	242	34,6	7 219	2,0	58	5,8	29,8
Jaroměř	12 489	24,0	3	56	18,7	2 618	0,4	21	2,3	46,8
Tachov	12 609	40,9	3	150	50,0	1 715	1,2	14	3,7	11,4
Rokycany	13 969	30,7	4	157	39,3	5 290	1,1	38	5,1	33,7
Nymburk	14 979	20,6	8	567	70,9	24 338	3,8	162	27,5	42,9
Slaný	15 515	35,1	4	264	66,0	14 522	1,7	94	7,5	55,0
Dvůr Králové n. L.	15 882	35,9	9	468	52,0	28 519	2,9	190	13,1	60,9
Rakovník	16 081	18,5	8	442	55,3	6 554	2,7	41	23,9	14,8
Pelhřimov	16 124	95,3	10	448	44,8	6 261	2,8	39	4,7	14,0
Ostrov	17 079	50,4	7	244	34,9	6 715	1,4	39	4,8	27,5
Kadaň	17 839	65,6	11	637	57,9	8 670	3,6	49	9,7	13,6
Louny	18 407	24,1	9	225	25,0	7 004	1,2	38	9,3	31,1
Beroun	19 207	31,3	13	735	56,5	34 039	3,8	177	23,5	46,3
Mělník	19 230	25,0	12	777	64,8	23 684	4,0	123	31,1	30,5
Žatec	19 271	42,7	10	410	41,0	13 754	2,1	71	9,6	33,5
Kutná Hora	20 341	33,1	22	784	35,6	25 587	3,9	126	23,7	32,6
Klatovy	22 415	80,9	14	537	38,4	14 695	2,4	66	6,6	27,4
Chrudim	23 061	33,2	11	325	29,5	8 577	1,4	37	9,8	26,4
Litoměřice	24 106	18,0	16	874	54,6	18 721	3,6	78	48,6	21,4
Písek	29 838	63,2	23	1 512	65,7	33 579	5,1	113	23,9	22,2

Použité zkratky: „HUZ“ = hromadné ubytovací zařízení; „ $\bar{\varnothing}$ “ = průměr

Zdroje: [1] *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2016 (online)*; [2] *Obce České republiky 2016 (online)*; [3] *Legner (2017) vlastní zpracování*

5.1 DEFERTOVA (TURISTICKÁ) FUNKCE

Graf č. 1: Závislost Defertovy (turistické) funkce na populační velikosti řešených královských měst

Zdroje: *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2016 (online)*; *Legner (2017)*; *vlastní zpracování*

Objektivním ukazatelem intenzity cestovního ruchu řešených královských měst je hodnota Defertovy funkce, jež poměruje počty navštěvující a navštěvované populace. Nejnižší turistickou funkci z šetřeného vzorku královských měst vykazuje město Jaroměř (0,4), které disponuje pouze třemi ubytovacími zařízeními s 56 lůžky v nich. Ani v přilehlém pevnostním městě Josefov se přitom žádné ubytovací kapacity nenacházejí a je tedy zřejmé, že spíše než turisty, město vítá pouze jednodenní návštěvníky. Podobné znaky vykazují i města Rokycany (1,1), Tachov (1,2), Louny (1,2), nebo Chrudim (1,4), které vzhledem ke své populační velikosti mají méně lůžkových kapacit, než by se dalo očekávat. Přesně na hodnotě průměru (2,8), vypočítaného z celého vzorku měst, se nachází město Pelhřimov, které se také vyskytuje zhruba uprostřed velikostní řady. Jak ovšem ukazuje graf č. 1, hodnota Defertovy funkce s velikostí města nikterak nespojuje, a hlavní spojitosti je tedy potřeba hledat v atraktivnosti památkového zázemí, multifunkčnosti zařízení, nebo i poloze v národní dopravní síti. Tento výrok potvrzuje i nejvyšší vypočítaná hodnota turistické funkce u Prachatic (6,2),

kteří jsou zároveň jedním z nejmenších ze sledovaných měst (11 055 obyvatel). Prachatice mezi ostatními městy neexcelují ani rozlohou památkové rezervace, jejíž výměra je pouhých 12ha. Na druhou stranu je ale nutné zmínit, že i na tak malém území je nevídaně velký počet KP (135), jež jsou v tomto případě hlavním lákadlem turistů (*Strategický plán rozvoje města Prachatice, 2016*). Ani množství KP však s hodnotou turistické funkce výrazněji nekoreluje, což lze dokázat například na případu města Žatce, které se 136 KP (*Šilhavá, 2016*) dosahuje podprůměrné hodnoty funkce 2,1. Vyšší hodnoty lze v tabulce nalézt ještě u měst Mělník (4,0) a Písek (5,1), které v počtu KP také nepatří na přední místa v rámci šetřeného vzorku. Podobný počet ubytovacích zařízení jako Písek má i Kutná Hora (22), která ovšem disponuje jen zhruba polovičním množstvím lůžek (784) a tudíž je i turistická funkce o poznání menší (3,9). Porovnání závislosti Defertovy funkce na rozloze MPR a MPZ, bylo z důvodu obtížného zjišťování těchto hodnot v tuto chvíli nemožné.

5.2 MÍRA TURISTICKÉ INTENZITY

Míra turistické intenzity, která je značena zkratkou „TIR“ (*Pásková, Zelenka, 2002, s. 80*), uvádí roční podíl turistů na 100 rezidentů města. Tato charakteristika byla počítána proto, že absolutní údaje ukazatele návštěvnosti mohou být v některých ohledech velmi zavádějící. Jak se ale později ukázalo, šetřený vzorek královských měst tímto případem nebyl (viz tabulka č. 10).

Po náhledu do výsledných výpočtů došlo k zjištění, že všechna města, která ročně přivítají přes 20 tis. turistů ročně (Beroun, Dvůr Králové nad Labem, Kutná Hora, Mělník, Nymburk, Písek), mají TIR na 100 rezidentů vyšší než 100. Města s návštěvností 10 - 20 tis. návštěvníků (Klatovy, Litoměřice, Slaný, Žatec) se drží nad hodnotou TIR 70, ale stovku nepřesahují. Zde se již ovšem vyskytuje jediná výjimka, a to v případě královského města Prachatice, které vzhledem ke své populační velikosti vítají ročně více turistů, než by se dalo očekávat. Zdaleka nejméně turistů na 100 obyvatel zamířilo v roce 2015 do Tachova (14), a dále i do Jaroměře (21). Velmi málo (8 577) turistů jezdí i do Chrudimi, která je přitom z pohledu ubytovacích kapacit na nával turistů poměrně dobře připravená. K žádným jiným anomáliím však u šetřených měst nedocházelo a výsledky nejsou nikterak překvapující.

5.3 INDEX TURISTICKÉHO ZATÍŽENÍ

„TL“, neboli index turistického zatížení udává hustotu stálých lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních na jednom čtverečním kilometru. Zde už jsou odchylky oproti kapacitním údajům o něco viditelnější, jelikož rozdíly v rozloze řešených měst jsou poměrně znatelné (viz tabulka č. 10). Nejvyšší hodnotu TL mají s necelými 49 lůžky / km² Litoměřice. Bez povšimnutí by v tomto případě neměl zůstat údaj o rozloze města (18 km²), který je možná až překvapivě malý. Není tedy divu,

že město Klatovy, které má při podobné populační velikosti více než čtyřnásobnou rozlohu dosahuje TL pouze 6,6. Z měst nad 20 tis. obyvatel je to zdaleka nejméně. U měst populačně menších, řádově do 15 tis. obyvatel, má nejvyšší koncentraci lůžek město Nymburk (27,5). Zajímavější je ovšem hodnota TL 17,6 u jedenáctitisícových Prachatic, jelikož mají vzhledem k nižšímu počtu obyvatel poměrně velkou rozlohu (38,9 km²).

Přes 20 lůžek na čtverečním kilometru mají kromě již zmiňovaných Litoměřic ještě Beroun (23,5), Kutná Hora (23,7), Rakovník (23,9), Písek (23,9), Nymburk (27,5) a Mělník (31,1). Naopak nejmenší koncentrací lůžek, má podobně jak u ostatních výkonových charakteristik město Jaroměř. Zdaleka nejlepším ukazatelem pro předkládanou práci by byla analýza indexu turistického zatížení pouze pro MPR a MPZ. Vhodná sekundární data pro toto šetření ovšem nejsou k dispozici, a tak byla tato charakteristika představena alespoň celkově, za celý městský obvod.

5.4 ČISTÉ VYUŽITÍ LŮŽKOVÉ KAPACITY

Do posledního sloupečku tabulky č. 10 byla zařazena hodnota „NOR“, neboli čisté využití lůžkové kapacity. Tento ukazatel vyjadřuje procentuální podíl skutečně použitých lůžek v královských městech za období jednoho roku, přesněji roku 2015. Průměrné roční využití lůžek v Česku činí 37,5 % (*Počet hromadných ubytovacích zařízení a lůžek, online*). S šetřeného vzorku královských měst však alespoň této hodnoty nedosahuje ani čtvrtina (Beroun, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř, Nymburk, Slaný). U Jaroměře je NOR 46,7 % dosaženo díky velmi malému množství ubytovacích kapacit (3 HUZ, 56 lůžek), u Berouna (46,3 %) naopak velmi vysokým množstvím přijíždějících turistů (TIR 177). Překvapivě nízký podíl NOR mají Prachatice (14,4), které jinak u předcházejících ukazatelů značně vynikaly. Podobně jsou na tom i Tachov (11,4), Kadaň (13,6), Pelhřimov (14,0), Rakovník (14,8) a Sušice (14,9). Průměrná hodnota NOR všech šetřených měst je 29 %, a je tedy nutné uvést, že v tomto ukazateli jsou historická města pravděpodobně „zaostalejší“, než třeba zimní střediska, nebo velkoměsta.

5.5 ZÁVĚREČNÉ POZNATKY

V předcházejících odstavcích došlo díky datům z ČSÚ a výpočtům vybraných ukazatelům cestovního ruchu k základnímu srovnání ubytovacích kapacit a návštěvnosti ve vybraných královských městech. Nejčastěji zmiňovaným městem, v kladném slova smyslu, byly Prachatice, které i přes svou malou populační velikost a naopak větší rozlohu dokážou přilákat velké množství turistů a jsou na ně i náležitě připraveni. Na druhém pólu se ocitá město Jaroměř, které v kapacitách i návštěvnosti značně pokulhává. Toto zjištění je o to více zarazující, že je na zemi města jak MPZ (Jaroměř), tak i MPR (Josefov). Případné snahy o zlepšení z pohledu strategického plánování zhodnotí závěr práce.

6. ANALÝZA STRATEGICKÝCH PLÁNŮ ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST

Z pohledu řízení je strategické plánování pouze výchozím bodem, který udává, jakými způsoby má být dosaženo kýžených cílů. Kvalita plánovacího procesu přitom nemusí nutně znamenat i úspěšnou realizaci a nemusí být přímo úměrná konečnému výsledku. Obecně vzato jsou základními kameny úspěchu strategického plánování koordinace, organizace, komunikace a kontrola. Právě proto se v posledních letech hovoří i o potřebě přechodu od regionálního plánování k regionálnímu managementu (Ježek, 1998, cit. v Wokoun, Malinovský, Dambrovský a kol., 2008).

Celkově je strategické plánování v současné době celosvětově velmi diskutovaným tématem. Jak však bylo naznačeno již v kapitole č. 2.3, jednotná regule, která by obsah strategického plánu blížeji specifikovala, doposud neexistuje (Ježek, 2013), a tak jedinou směrnicí pro města zůstává nutnost korespondence se strategiemi vyšších územních celků, jako jsou Program rozvoje územního obvodu kraje, Regionální operační program NUTS II a především pak se Strategií udržitelného rozvoje Česka (Řehoř, 2010). Na druhou stranu je strategický plán, jakožto střednědobý dokument, zpravidla nadřazen ostatním akčním plánům, či Programům regenerace, o kterých bude následně také řeč.

Předkládaná práce je více než na všechny ostatní oblasti rozvoje zaměřena na hodnocení cestovního ruchu v královských městech středí velikosti v Čechách. Pakliže vedení obce přikládá cestovnímu ruchu patřičný význam, měla by být jeho podpora zvýrazněna již na úrovni strategického plánování. Současnou situací výše této podpory se budou zabývat následující řádky.

6.1 ČASOVÁ SROVNATELNOST STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ VYBRANÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST

Analyzované strategické dokumenty v této práci nejsou srovnatelné vnitřní strukturou a bohužel ani délkou a počátkem plánovacího období (tabulka č. 11). U některých měst se dokonce setkáváme s tím, že délku tohoto období pevně stanovenou nemají a vhodný okamžik pro aktualizaci ukáže až čas (Beroun, Kadaň, Mělník, Ostrov, Slaný). V jiných případech (Klatovy, Sušice) zase platnost dokumentu již vypršela a i přesto k tvorbě nové strategie doposud nedošlo. Trojice měst - Čáslav (Kožená, 2016), Louny (Kramerišová, 2016) a Rokycany (Hlad, 2016) pak žádnou strategii vypracovanou prozatím nemají. Naprostá většina uvažované dokumentace (Domažlice, Dvůr Králové nad Labem, Chrudim, Kutná Hora, Litoměřice, Nymburk, Pelhřimov, Písek, Prachatice, Rakovník, Tachov, Vysoké Mýto, Žatec) je ovšem aktuální a její platnost bude končit až v horizontu několika následujících let.

Tabulka č. 11: Plánovací období strategických dokumentů řešených královských měst

MĚSTO	PLÁNOVACÍ OBDOBÍ																										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Prachatice																											
Sušice	2005 - 2015																										
Domažlice																											
Vysoké Mýto																											
Jaroměř																											
Tachov																											
Nymburk																											
Slaný																											
Dvůr Králové n. L.																											
Rakovník																											
Pelhřimov																											
Ostrov																											
Kadaň																											
Beroun																											
Mělník																											
Žatec																											
Kutná Hora																											
Klatovy																											
Chrudim																											
Litoměřice																											
Písek																											

Poznámka: Města Čáslav, Louny a Rokycany strategický dokument zpracovaný prozatím nemají

Zdroje: *Strategické plány vybraných měst vlastní zpracování*

6.2 STRUKTURA STRATEGICKÝCH PLÁNŮ ROZVOJE ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST

I přesto že jednotný obsah strategických dokumentů není blížeji nikde specifikován, je si řada těchto plánů velmi podobná. Důvod tohoto jevu je ovšem velmi prostý. V praxi se jen velmi zřídka setkáváme s tím, že si strategii vypracovává město samo a využívá tedy komunitní metodu zpracování, jejíž výhody i úskalí popisuje kapitola č. 2.3.2. Ve většině případů jsou vyhotoviteli strategií regionální rozvojové agentury a společnosti, které na vedení města nejsou žádným způsobem napojené. Odborně se tento způsob zpracování nazývá expertní metodou, která je na rozdíl od metody komunitní iniciována shora. Takto sestrojované dokumenty mívají obvykle velmi rozsáhlou analytickou část, rozpracovanou do těch nejmenších detailů, podrobnou SWOT analýzu i velké množství cílů a opatření. Ne snad že by byly takovéto strategie nicotné, ovšem je si třeba uvědomit, že úspěšný rozvoj obce stojí hlavně za kvalitně zpracovanou implementární částí a městským úřadem, který je schopen předsevzaté návrhy realizovat. Podrobně rozpracovaná charakteristika obce je pak bez těchto dvou faktorů více méně nepotřebná.

Podíl užití obou metod u řešených královských měst v této práci znázorňuje tabulka č. 12. Překvapivě se jen v pěti případech setkáváme s tím, že město pověřilo tvorbou strategického dokumentu zaměstnanec vlastního úřadu (Klatovy, Ostrov, Pelhřimov, Prachatice, Vysoké Mýto)

a využilo tedy komunitní metodu zpracování. V ostatních 16 případech byly vyhotoviteli různé agentury, společnosti, či soukromí architekti, kteří ke zpracování přistupovali expertně. Hned u třech měst (Beroun, Rakovník, Slaný) byla zhotovitelem strategického dokumentu pražská společnost Haskoning DVH CR, s.r.o. Všechny tyto tři strategie mají několik set stran, a co se do podrobnosti týče, jim nelze takřka nic vytknout. Ačkoliv reflektují aktuální potřeby každého města, jejich struktura je více méně neměnná. Dvě strategie (Sušice, Tachov) zpracovala i Západočeská univerzita v Plzni. Zpracovatelský tým však v tomto případě tvořili jiní členové, a tak není divu, že každý z dokumentů má poněkud odlišný charakter. Pro města Kutná Hora a Písek vytvořila strategický plán pražská firma ekonomického rozvoje Berman Group s.r.o.. I zde to vypadá, že byly strategie městům šity na míru a žádné podobné rysy v nich nenalezneme. Důvodem může být ovšem i výhradní postavení Kutné Hory jako města zapsaného na Seznam světového dědictví UNESCO, které svůj rozvoj koordinuje i řadou dalších, konkrétněji zaměřených dokumentů a plánů. Často se města svěřují i do rukou regionálních rozvojových agentur příslušného kraje (Domažlice, Chrudim, Žatec), které zpracovávají strategie podle vlastního zažitého vzoru. I zbylá doposud nejmenovaná města měla svou strategii vyhotovenou díky externí firmě, jež se mnohdy nachází i mimo řešený region. Aby byl seznam kompletní, je pro připomenutí ještě vhodné zmínit, že města Čáslav, Louny a Rokycany prozatím strategii rozvoje zpracovanou nemají.

Tabulka č. 12: Strategické dokumenty řešených královských měst podle zpracovatele

ZPRACOVATEL		MĚSTO	
KOMUNITNÍ METODA ZPRACOVÁNÍ	SAMOSTATNĚ	Klatovy, Ostrov, Pelhřimov, Prachatice, Vysoké Mýto	
	EXPERTNÍ METODA ZPRACOVÁNÍ	Haskoning DVH CR, s.r.o.	Beroun, Rakovník, Slaný
		Západočeská univerzita v Plzni	Sušice, Tachov
		Berman Group, s.r.o.	Kutná Hora, Písek
		Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, o.p.s	Domažlice
		Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje	Chrudim
		Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje, a.s.	Žatec
		e-Rozvoj.cz, s.r.o.	Jaroměř
		Nexia AP, a.s.	Nymburk
		DRAS, s.r.o.	Dvůr Králové nad Labem
		Třiarchitekti	Kadaň
		RegioPartner, s.r.o. + AQU Advisor, a.s.	Mělník
Ing. Půček	Litoměřice		

Poznámka: Města Čáslav, Louny a Rokycany strategický dokument zpracovaný prozatím nemají

Zdroje: *Strategické plány vybraných měst vlastní zpracování*

Jak již bylo řečeno výše, většina strategií si je vesměs podobná. Po analytické části, kterou tvoří socioekonomická analýza a SWOT analýza následuje naformulování rozvojové vize, rozvojových cílů a rozvojových os (návrhová část), které postupně ústí ke konkretizaci rozvojových cílů v části implementární. Obsahová část se sice dokument od dokumentu liší, jejich struktura však již nikoliv. Významnější odlišnosti by se v nich hledaly opravdu jen velmi obtížně.

Analýza tvoří mnohdy nejobsáhlejší část strategie a její role bývá mnohdy přeceňována. Tuto skutečnost nejvíce dokazuje město Chrudim, u něž je ve strategii po velmi rozsáhlé analýze znázorněná rozvojová vize, rozvojové cíle i prioritní opatření v jediném jednoduchém schématu. Naopak bez významnější analýzy jsou strategické dokumenty měst Litoměřice a Ostrov. Zatímco u prvně jmenovaného předchází konkretizace cílů jen jednoduchá SWOT analýza, to druhé, město Litoměřice, použilo analytický profil ze zastaralejší verze dokumentu a zkombinovalo ji s dalšími existujícími podklady, které má zpracované. Tabulku silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (SWOT analýzu) nemají ve svých strategiích zahrnuta pouze města Beroun a Mělník. Díky podrobnému rozepsání prioritních opatření je její absence však zcela omluvitelná. Města Nymburk a Sušice mají dokonce přiložená i dotazníková šetření realizovaná na rezidentech města, jejichž výsledky rozhodovaly o konkretizaci výhledových projektů. Jisté odlišnosti, způsobené existencí konkrétněji specifikovaných plánů lze spatřit i u města Kutná Hora, které se ovšem i v řadě dalších ukazatelů s řady čtyřiceti zkoumaných měst vymyká (proto je mu věnována samostatná podkapitola č. 6.6).

Obsah návrhové části, tedy rozvojové vize, cíle a pilíře, řeší podrobněji následující podkapitoly a bude o nich tedy ještě dále řeč. V tomto okamžiku je třeba jen říci, že návrhová část byla u strategických plánů vybraných města přítomna všude, a i přesto že se co do obsahu velmi lišila, vypovídací schopnost měla velmi podobnou. Největší rozdíly jsou ovšem patrné u části implementární, jejíž analýzu popisuje kapitola č. 6.5.

6.3 ANALÝZA ROZVOJOVÝCH VIZÍ STRATEGICKÝCH PLÁNŮ ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST

Vedle cílů, si obce v návrhové části strategického dokumentu často stanovují i rozvojové vize (*Řehoř, 2010*), tedy pozitivní formulace žádoucího stavu, kterého chce město pomocí strategického plánu dosáhnout. Výjimkou tak nejsou ani města řešená v této práci. Pomineme-li okolnost, že obce Čáslav, Louny a Rokycany žádný rozvojový dokument prozatím nemají, tak je město Tachov jediné, které si rozvojovou vizi nestanovilo. Nejkratší vizi má naformulovanou město Sušice. Tvoří jí pouze jediná věta, která ve 14 slovech idealizuje „*Sušice jako půvabné a poklidné město v podhůří Šumavy ideální pro bydlení a podnikání*“ (*Strategie rozvoje města Sušice, 2005, s. 30*). Na druhou stranu jsou

i města, která slovy nešetří a jejich vize jsou bohatě rozepsány do několika odstavců (Kadaň, Kutná Hora, Vysoké Mýto). Prim v tomto případě hraje Strategický plán rozvoje města Ostrova (2005, str. 5–6), který má vize hned 4, a to pro rozvojové oblasti „Příjemné město pro život“, „Centrum výroby a služeb“, „Centrum cestovního ruchu“ a „Komunikující a dobře spravované město“.

Pro interpretaci textů vizí z dostupných strategií byl vytvořen „word cloud“ (obrázek č. 5), z něž je již pouhým okem patrné, co zaznívalo ve vizích vybraných měst nejčastěji. Deset nejužívanějších slov i s jejich četnostmi užití v rozvojových dokumentech navíc znázorňuje tabulka č. 13.

Obrázek č. 5: „Word cloud“ nejčastěji užívaných slov v rozvojových vizích řešených královských měst

Poznámka: Města Čáslav, Louny a Rokycany strategický dokument zpracovaný prozatím nemají
Zdroje: *Strategické plány vybraných měst vlastní zpracování* (www.wordclouds.com, online)

Po náležitém očištění, bylo hned po slově „**město**“ druhým nejčastěji použitým výrazem slovo „**rozvoj**“. Užilo jej opakovaně celkem 8 měst a to především ve spojení s rozvojem infrastruktury, vzájemnou spoluprací, vnějšími vztahy, nebo podnikatelským prostředím. Pro spojení s cestovním ruchem, který je hlavní prioritou pro tuto práci, je ovšem mnohem důležitější osmnáctkrát použité slovo „**centrum**“. Zaznělo celkem v 11 textech, a to většinou právě ve spojení s cestovním ruchem. Stejně často byla použita i slova „**občan**“ a „**služba**“. Zatímco prvně jmenované se nejčastěji pojí s uspokojováním potřeb občanů a s občanskou společností, to druhé poukazuje na snahu měst o vytvoření nabídky kvalitních služeb a zvyšování jejich konkurenceschopnosti na trhu práce. Přímá zmínka o rozvoji služeb v cestovním ruchu zazněla celkem čtyřikrát.

Tabulka č. 13: 10 nejčastěji používaných slov v rozvojových vizích řešených královských měst

	POUŽITÉ SLOVO	ČETNOST	POUŽITO V DOKUMENTECH MĚST:
1	MĚSTO	93x	vyřazeno z word cloudu (viz metodika práce, kapitola č. 4.2)
2	ROZVOJ	30x	Beroun, Domažlice , Kadaň, Kutná Hora, Mělník , Ostrov , Vysoké Mýto, Žatec
3	CENTRUM	18x	Beroun, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř, Kadaň, Kutná Hora, Mělník, Nymburk, Ostrov, Pelhřimov, Rakovník Vysoké Mýto, Žatec
4	OBČAN	18x	Jaroměř, Kutná Hora, Mělník, Nymburk, Pelhřimov, Prachatice, Vysoké Mýto, Žatec,
5	SLUŽBA	18x	Beroun, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř, Kadaň , Kutná Hora, Litoměřice , Mělník, Nymburk , Ostrov , Pelhřimov, Prachatice, Rakovník, Vysoké Mýto
6	OBYVATEL	17x	Beroun, Domažlice, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř, Kadaň, Kutná Hora, Nymburk, Ostrov, Pelhřimov, Rakovník, Vysoké Mýto
7	CESTOVNÍ RUCH	16x	Beroun, Jaroměř, Kadaň, Klatovy, Kutná Hora, Mělník, Nymburk, Ostrov, Rakovník, Slaný, Vysoké Mýto, Žatec
8	KVALITNÍ	14x	Beroun, Dvůr Králové nad Labem, Chrudim, Jaroměř, Kadaň, Kutná Hora , Litoměřice, Mělník, Ostrov , Pelhřimov , Prachatice , Rakovník
9	NABÍDKA	13x	Beroun , Domažlice, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř , Kadaň , Kutná Hora, Nymburk, Pelhřimov
10	ŽIVOT	13x	Beroun, Dvůr Králové nad Labem, Chrudim, Kadaň, Litoměřice Nymburk , Pelhřimov , Písek, Vysoké Mýto

Poznámky: Města Čáslav, Louny a Rokycany strategický dokument zpracovaný prozatím nemají; U tučně vyznačených měst reflektuje daný výraz problematiku cestovního ruchu

Zdroje: *Strategické plány vybraných měst vlastní zpracování*

Sedmnáctkrát se v textech objevilo slovo „obyvatel“, které ale nikterak nereflektuje řešené téma. Pravým opakem je pak slovní spojení „cestovní ruch“, které užilo ve svých rozvojových vizích 12 měst. Některá z nich chtějí cestovní ruch nadále podporovat (Kutná Hora, Vysoké Mýto), jiná se vidí jako jeho významné destinace (Beroun, Jaroměř, Kadaň, Klatovy, Rakovník), a ta ostatní se zaměřují na rozvoj služeb s cestovním ruchem spojených (Mělník, Nymburk, Ostrov, Slaný, Žatec). Kdybychom měli sestavit univerzální vizi, ve které by byla zahrnuta všechna další slova, jež se opakovala v předkládaných vizích alespoň desetkrát, představovala by nám město jako místo s vysokou životní úrovní a kvalitními podmínkami pro rozvoj soukromého i veřejného sektoru. Díky nabídce pracovních příležitostí, fungujícímu veřejnému sektoru a řadě turistických atraktivit by dokázalo plně uspokojit potřeby svých obyvatel, podnikatelů i návštěvníků, a to vše by završila důsledná péče o životní prostředí.

„Dobrá značka“ turistické destinace je podle Kaškové a Chromého (2015) jedním ze základních lákadel potencionálního návštěvníka. Celosvětově jsou za dobrou značku považována místa zapsaná na Seznam světového dědictví UNESCO, nebo místa spojená se všeobecně známou historickou událostí (Fialová, Nekolný, 2015). Předpokladem práce bylo, že v rámci Česka, by mohla být značkou kvality i doména „královské město“, kterou všechna řešená města nesou. Analýza rozvojových vizí strategických plánů však ukázala opak, neboť vyšlo najevo, že náležitě pyšní jsou na tento status pouze města Litoměřice, Mělník, Nymburk a Pelhřimov.

6.4 ANALÝZA ROZVOJOVÝCH OS STRATEGICKÝCH PLÁNŮ ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST

V každém rozvojovém plánu jsou definovány cíle, které udávají, čeho chce obec dosáhnout v dlouhodobějším časovém horizontu. Tomu nutně musí předcházet podrobná analýza území, která hodnotí jak vnitřní podmínky dosavadního vývoje (silné a slabé stránky), tak i vnější vlivy, které bezprostředně ovlivňují budoucí vývoj obce (příležitosti a hrozby). Navržené priority rozvoje, někdy pojmenovávané také jako rozvojové pilíře, nebo osy rozvoje, jsou nicméně nejdůležitějším výstupem návrhové části strategického dokumentu (Řehoř, 2010) a proto jim je zde věnovaná zvýšená pozornost. Jak uvádí Řehoř (2010, s. 35) „mezi prioritní oblasti obce často zahrnují: technickou infrastrukturu, komunikující město, kulturní dědictví, cestovní ruch a využití volného času, životní prostředí, rozvoj vzdělávání, podporu malého a středního podnikání, rozvoj podmínek pro bydlení, dopravní dostupnost, sociální integrace sociálně znevýhodněných osob atd.“. Po analýze 21 rozvojových dokumentů řešených měst s ním nelze nic víc než souhlasit.

Tabulka č. 14: Nejčastější používané rozvojové osy v rozvojových plánech řešených královských měst

69

		MĚSTO																						
		Domažlice	Sušice	Prachatice	Vysoké Mýto	Jaroměř	Tachov	Nymburk	Slaný	Dvůr Kr. n. L.	Pelhřimov	Rakovník	Ostrov	Kadaň	Beroun	Žatec	Mělník	Kutná Hora	Klatovy	Chrudim	Litoměřice	Písek		
Rozvojová osa ↓	Počet os →	6	5	8	6	9	5	3	3	7	5	3	4	6	4	5	5	3	13	4	5	3		
Ekonomika, podnikání, zaměstnanost		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	ČETNOST VÝSKYTU DANÉ OSY V ŘEŠENÝCH MĚSTECH	20
Cestovní ruch, kultura, památky		0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			19
Dopravní infrastruktura		0	0	0		0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0		0		0	0		17
Životní prostředí		0	0	0	0		0	0		0	0				0	0		0	0	0	0			13
Technická infrastruktura			0	0			0	0	0	0	0		0		0		0	0						11
Sociální péče, zdravotnictví				0	0		0	0		0			0	0				0	0	0				9
Bydlení		0		0		0		0			0							0	0	0				8
Občanská vybavenost, veřejné služby			0		0		0				0	0	0				0							7
Prostředí města					0								0	0	0					0	0	0		6
Školství, věda, výzkum, sport					0					0									0	0	0			6
Volný čas		0		0	0	0				0										0				6
Veřejná správa				0				0					0							0	0			5
Kvalita života				0					0		0					0								4
Bezpečnost											0								0					2
Územní rozvoj				0																0				2
Vnější vztahy města, spolupráce																			0					1

Poznámka: Města Čáslav, Louny a Rokycany strategický dokument zpracovaný prozatím nemají; výskyt (o)

Zdroje: *Strategické plány vybraných měst vlastní zpracování*

Tabulka č. 14 zobrazuje nejčastěji používané rozvojové osy ve strategických dokumentech sledovaných měst. Zatímco v řádcích jsou dle četnosti užití sestupně seřazené cíle rozvojových os, ve sloupcích jsou zachyceny názvy řešených měst, seřazené podle velikosti. Dále byl do tabulky přidán i údaj o celkovém počtu rozvojových os obce, a to z toho důvodu, že některá města mají směry rozvoje v rámci jedné osy zaměřené do více oblastí.

Z výsledků lze vyčíst, že ekonomický růst, podpora podnikání a dostatek pracovních příležitostí jsou snahou snad každého města. Vzhledem k hodnotám dnešní společnosti, se však není čemu divit a tak zůstává pouze otázka, proč právě dvacetitisícové město Beroun, které leží na spojnici mezi Prahou a Plzní, tuto prioritu nemá. V těsném závěsu za hospodářstvím se umístila prioritní osa cestovního ruchu, péče o památky a podpory kultury. Podle strategického plánu města Vysokého Mýta není oblast zaměřená na ochranu památek, nebo cestovní ruch považována za prioritní, jelikož v současnosti nepředstavuje žádné větší problémy (*Strategický plán rozvoje města Vysokého Mýta - města pohody a příležitostí, 2014*). Toto tvrzení potvrzuje i vize města, která se o cestovním ruchu zmiňuje jen velmi okrajově. Druhým městem, které nepřikládá rozvoji cestovního ruchu takovou důležitost je město Písek. Ne snad, že by o rozvoj cestovního ruchu nestálo, za prioritní ovšem považuje spíše revitalizaci vybraných atraktivních lokalit, úpravu nábřeží a celkové zpříjemnění prostředí centra města pro své rezidenty (*Strategický plán rozvoje města Písku, 2015*).

Dále města hodně lpí na zlepšení situace dopravní i technické infrastruktury a udržení a zlepšování svého životního prostředí. Zhruba polovina měst stále spatřuje rezervy v oblasti bydlení, sociální péče, zdravotnictví, školství a vybavenosti veřejnými službami. Naopak jen málo měst se chce ve svém snažení zaměřit na vnější vztahy a spolupráci (Klatovy), územní rozvoj (Prachatice, Chrudim), bezpečnost ve městě (Pelhřimov, Klatovy), kvalitu života (Prachatice, Slaný, Pelhřimov, Žatec), nebo zvyšování efektivnosti veřejné správy (Prachatice, Nymburk, Ostrov, Chrudim, Litoměřice).

6.5 ZÁJEM ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST O CESTOVNÍ RUCH NA ÚROVNÍ STRATEGICKÉHO PLÁNOVÁNÍ

Jak uvádí Řehoř (2010), kulturní dědictví, cestovní ruch a využití volného času patří mezi prioritní oblasti strategického plánování. V předchozích odstavcích se hovořilo o rozvojových vizích (obrázek č. 5) a i o tom, jak si zaměření na cestovní ruch stojí v konkurenci s ostatními rozvojovými osami (tabulka č. 14). Nyní je na snaze rozdělit sledované obce podle reálného zájmu o cestovní ruch v rámci komplexního rozvoje města. Na základě hodnocení rozpracovanosti konkrétních úkolů a projektů v oblasti cestovního ruchu, bylo vytvořeno 5 kategorií, která řešená královská města rozdělují. Konečné výsledky znázorňuje tabulka č. 15.

Hlavní cíle a opatření zaměřené prioritně na oblast cestovního ruchu popisuje ve svých strategiích podrobně 19 královských měst. Jisté rozdílnosti můžeme však nalézt v jejich kvalitě a vůbec celkové podrobnosti zpracování. Hlavním faktorem, jež rozřadil zmiňované obce do různých kategorií, byla zejména rozpracovanost projektového zásobníku, a dále potom vyřešení problematiky financování, povědomost zainteresovaných subjektů, odhady časového horizontu prací, nebo předpokládané dopady změn. Právě tyto faktory pomohly odhalit, které obce přesně vědí, co pro cílený rozvoj cestovního ruchu potřebují, jakými způsoby jich plánují dosáhnout, a také na ty, které v řešení otázky kontinuálního rozvoje prozatím tápou.

Nakonec byla do **kategorie A** zařazena všechna města, která mají podrobně rozpracované konkrétní aktivity a úkoly v tzv. projektovém zásobníku. Některá z nich mají každý projekt propracovaný do posledního detailu a je zcela zřejmé kdo za jeho výkon odpovídá, jaké finanční prostředky na něj budou vynaloženy, kdy bude projekt hotov a jaký to přinese městu užitek. Ve strategii města Berouna je i zcela přehledně načrtnuto v jaké fázi rozpracovanosti se každý projekt nachází a zda práce pokračují podle plánu. U strategií měst Rakovník a Slaný mají konkrétní úkoly povahu akčních plánů, jež jsou obnovovány po dvouletých intervalech. Žádným překvapením není ani skutečnost, že zpracovatelem obou strategií byla tatáž firma (tabulka č. 12). U všech 11 měst z kategorie A lze předpokládat, že ke svým kýženým cílům dospějí, neboť jim strategie přináší podrobný návod pracovního postupu.

To samé však nelze říci o pěti městech, které jsou zařazeny do **kategorie B**. Po náhledu do výsledné tabulky č. 15 nemusí být hned zcela jasné, proč nebylo město Dvůr Králové nad Labem také zařazeno do předcházející kategorie A. Inu i přesto že má konkrétní aktivity pro realizaci daných cílů pro dlouhodobý horizont poměrně slušně načrtnutý, v zásobníku krátkodobého akčního plánu, který je o něco podrobnější, je o úkoly pro oblast cestovního ruchu nouze. Konkrétní rozvojové aktivity mají stanovené i Domažlice, Klatovy, Pelhřimov a Prachatice. Problém těchto strategií spočívá v tom, že neodpovídají na základní otázky (*Perlín, 2001, s. 25*) „Kdo?“ bude za projekty zodpovídat, „Kdy?“ budou realizovány a ani „Kolik?“ finančních prostředků na ně bude vynaloženo. Cíle projektové části tak vyznívá jako prázdná slova plná nadějí, k jejichž naplnění vede prozatím velice nejasná cesta, bez jasného vůdce.

Třetí v pořadí je **kategorie C**. Zde jsou zařazena ta města, která více, či méně podrobně popsala směr, kterým by se chtěla v daném ohledu ubírat, ovšem konkrétnější úkoly k tomu si nestanovila. Nelze proto zcela zhodnotit, jak se k dané situaci staví, anebo jaké kroky bude muset samospráva města učinit. Kromě měst Chrudim, Jaroměř, Litoměřice, Mělník a Sušice, se v tomto shluku nachází i klenot české historie, město Kutná Hora. Je pochopitelné, že vzhledem ke svému postavení jako města zapsaného na Seznamu světového dědictví UNESCO má své priority jasně

vymezené a zpracované (*Kutná Hora - Management plán, 2011*). V tomto okamžiku byl ovšem zkoumán zájem o cestovní ruch zcela výlučně pouze na úrovni strategického plánu, ve kterém je celý projekt načrtnut jen velmi stroze. Obsah strategie totiž popisuje pouze akční plán, bez jakýchkoliv návazností na ostatní dokumenty, nebo existující rozvojové programy města.

Tabulka č. 15: Kategorie zájmu o cestovní ruchu z hlediska strategického plánování v řešených královských městech

MĚSTO	DEFERTOVA FUNKCE	Popis cílů a opatření	Konkretizace úkolů	Garant projektu / spolupracující	Finanční náročnost	Časová náročnost	Hodnotící ukazatele	Předpokládané výsledky	KATEGORIE
Beroun	3,8	o	o	o / -	o	o	o	o	A
Kadaň	3,6	o	o	o / o	o	o			
Nymburk	3,8	o	o	o / o	o	o			
Ostrov	1,4	o	o	o / o	o	o	o		
Rakovník	2,7	o	o				o		
Slaný	1,7	o	o	- / o	o		o		
Tachov	1,2	o	o			o	o	o	
Žatec	2,1	o	o					o	
Domažlice	3,3	o	o						B
Dvůr Králové n. L.	2,9	o	o		o		o		
Klatovy	2,4	o	o						
Pelhřimov	2,8	o	o						
Prachatice	6,2	o	o						
Jaroměř	0,4	o							C
Mělník	4,0	o							
Kutná Hora	3,9	o							
Chrudim	1,4	o							
Litoměřice	3,6	o							
Sušice	3,7	o							
Vysoké Mýto	2,0	-	-	-	-	-	-	-	D
Písek	5,1	-	-	-	-	-	-	-	
Čáslav	2,3	-	-	-	-	-	-	-	E
Louny	1,2	-	-	-	-	-	-	-	
Rokycany	1,1	-	-	-	-	-	-	-	

Poznámka: „o“ = výskyt

Zdroje: *Strategické plány vybraných měst vlastní zpracování*

V dalším souboru, tedy v **kategorii D** jsou umístěna města, která sice strategii zpracovanou mají, ovšem nepovažují oblast cestovního ruchu za prioritní a ani zde tudíž není komparace s ostatními městy možná. Písečtí nepokládají za důležité zušlechťovat své město pro případné návštěvníky, jako spíše pro své rezidenty, kteří v něm žijí (*Strategický plán rozvoje města Písku, 2015*). Vysokomýtle zase deklarují, že v oblasti cestovního ruchu nespátřují žádné větší problémy, a tak své síly a především finanční podporu ubírají jinými směry (*Strategický plán rozvoje města Vysokého Mýta - města pohody a příležitosti, 2014*). Kvalita strategií obou měst je na poměrně vysoké úrovni a nebylo by žádoucí je jakýmkoliv způsobem zatracovat. Z projektových zásobníků je poznat, že tvůrci dokumentu přesně znají hodnoty své obce, a že vědí na které slabiny je nutno se v následujících letech zaměřovat. Cestovní ruch to ovšem není.

Oproti předpokladu práce, že všechna města budou mít vytvořený strategický plán, se ve vybraném vzorku obcí našla trojice, která na svou první strategii prozatím čeká. Tato města (Čáslav, Louny a Rokycany) jsou zařazeny do **kategorie E**, a hodnotit tak jejich reálný zájem o podporu cestovního ruchu z hlediska strategického plánování je zcela nemožný. Díky informacím od vedoucí ekonomického odboru městského úřadu v Lounech (*Krameriusová, R., 2016*), by však již první verze strategického plánu Loun mohla vzniknout koncem roku 2017. Zbývá dvě města se výhledově bez strategie prozatím obejdu.

6.5.1 KORELACE ZÁJMU ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST O CESTOVNÍ RUCH NA ÚROVNÍ STRATEGICKÉHO PLÁNOVÁNÍ S VÝKONOVÝMI UKAZATELI CESTOVNÍHO RUCHU

Součástí tabulky č. 15 je i hodnota Defertovy turistické funkce, jejíž výpočet proběhl již v kapitole č. 5. Vzhledem k tomu, že se jedná o ukazatel navzájem poměřující navštěvující a navštěvovanou populaci obce, lze předpokládat, že jeho vyšší hodnota bude představovat i větší turistický potenciál. Snahou bylo zjistit, zda nízká hodnota Defertovy funkce koreluje spíše se zvýšeným, nebo se sníženým zájmem o podporu a rozkvět cestovního ruchu ve městě. Přihlédnuto bylo samozřejmě i k velikosti památkově chráněného území a počtu KP v něm (viz tabulka č. 7), a dále k hodnotám míry turistické intenzity, indexu turistického zatížení, a čistému využití lůžkové kapacity (viz tabulka č. 10).

U měst, která strategii vypracovanou nemají (kategorie E), je bohužel nemožné jakékoliv srovnávání provádět. Zajímavý je ovšem náhled na města Písek a Vysoké Mýto, zařazená do kategorie D. Jak již bylo řečeno, tato města se ve svých strategických plánech netají tím, že není podpora cestovního ruchu jejich prioritou, a že se naplňování vize města bude ubírat trochu jiným směrem. V počtu KP jsou na tom obě města velmi podobně. Z pohledu populační velikosti, rozlohy a především pak výkonových ukazatelů cestovního ruchu, se od sebe ale výrazně odlišují. Výše zmíněnou hypotézu

o sníženém zájmu podpory cestovního ruchu, při vysoké hodnotě turistické funkce, doslova naplňuje strategický plán města Písku. Turistický potenciál má město veliký, a roční míra turistické intenzity naznačuje, že o vícedenní návštěvníky nemají ve městě nouzi. Současná situace je tak soudě podle priorit strategické dokumentace pro město dostačující, a z toho důvodu se rozvoji cestovního ruchu věnuje jen omezeně. Zcela jiný pohled bychom si měli udělat na město Vysoké Mýto, které i přes nižší hodnoty turistické funkce a míry turistické intenzity, o zvýšenou podporu turismu ve městě nestojí.

Města z kategorie C jsou co do hodnot turistické funkce také velmi různorodá. Nejhůře je na tom město Jaroměř, které má i přes velké množství KP a dvě památkově chráněná území, hodnotu turistické funkce pouze 0,4 (nejméně ze všech řešených královských měst). Příznivějších výsledků přitom nedosahují ani hodnoty míry turistické intenzity, nebo indexu turistického zatížení. Více než ostatní města z této kategorie, by tak Jaroměř neměla zůstat pouze u formulace obecných směrů rozvoje, ale měla by se pokusit o identifikaci hlavních směrů a konkrétních nástrojů, díky kterým by mohlo být dosaženo vylepšení aktuální situace. Pod průměrnou hodnotou turistické funkce se z kategorie C ocitá ještě město Chrudim (1,4), jež by se vzhledem k hodnotám ostatních charakteristik cestovního ruchu, mělo taktéž snažit současnou situaci změnit. Všechna další města z této kategorie jsou naopak nad hranicí průměru. U Litoměřic (3,6) a především pak Kutné Hory (3,9) by mohla být vyšší atraktivnost vysvětlena větším počtem KP. I Mělník (4,0) je díky soutoku dvou největších českých řek hojně navštěvovaným centrem státu (TIR 123). Překvapivě vysokou turistickou funkci má i městečko Sušice (3,7), jehož památkové zázemí by se mohlo rovnat i s daleko většími městy. Míra turistické intenzity (55) ve městě je nicméně prozatím stále nižší.

Z pohledu turistické funkce, má v kategorii B výhradní postavení město Prachatice, jež s hodnotou T(f) 6,2, předčuje i všechna zbylá města, řešená v této práci. Prachatictí si nechávají záležet nejen na podpoře turismu, ale také na kultivaci prostředí v MPR, a celkově i na kvalitě zpracování Programu regenerace (viz kapitola č. 7). K zařazení obce do vyšší kategorie tak schází pouze podrobnější specifikace nástrojů, aktérů a časového harmonogramu. Zájem o podporu cestovního ruchu je znatelně vyšší i u Dvora Králové nad Labem, který se ze všech sledovaných měst může pyšnit nejvyšší hodnotou míry turistické intenzity (190). Další města z této kategorie - Domažlice, Klatovy, Prachatice a Pelhřimov, jejichž strategie mají též velmi vysokou úroveň, se u výkonových ukazatelů cestovního ruchu pohybují kolem naměřeného průměru.

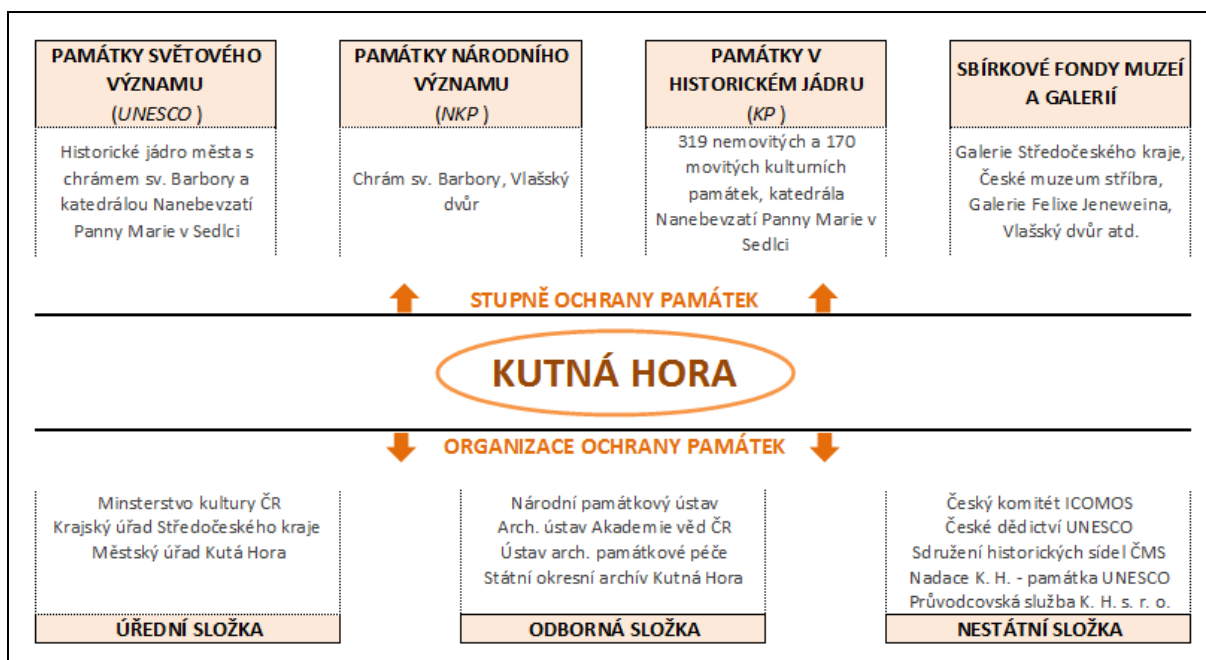
Nejkvalitněji zpracované strategické programy, kterým by se z pohledu cestovního ruchu takřka nedalo nic vytknout, mají královská města zařazená do kategorie A. Pouze ve třech případech se přitom setkáváme s nadprůměrnou naměřenou hodnotou Defertovy turistické funkce. U měst Beroun a Nymburk, zároveň dochází i k souladu s poměrně vysokou roční mírou turistické intenzity. Pouze Kadaň v návštěvnostních i kapacitních ukazatelích cestovního ruchu poněkud zaostává.

U všech třech obcí by se však dalo říci, že i přes vysoký turistický potenciál na podpoře cestovního ruchu nezanevřeli. Zcela opačnou motivaci lze spatřovat u zbylých pěti měst (Ostrov, Rakovník, Slaný, Tachov, Žatec), jež se rozhodli své kulturní bohatství propagovat i přes hodnoty nižší turistické funkce.

6.6 PŘÍPAD KUTNÉ HORY

Několikrát již bylo v textu zmiňované výhradní postavení Kutné Hory jako města zapsaného na Seznamu světového dědictví UNESCO. V předchozích kapitolách byla Kutná Hora zařazena až do kategorie C, tedy do kategorie měst které sice mají jasné priority, nicméně prozatím nevědí jak jich dosáhnout. Z pohledu strategického plánování je to samozřejmě v pořádku, jelikož dokument opravdu neodpovídá vyšším standardům. Bylo by ale nesprávné si myslet, že si v Kutné Hoře s cestovním ruchem neví rady.

Obrázek č. 6: Organizace a stupně ochrany památek v Kutné Hoře

Požité zkratky: „NKP“ = národní kulturní památka; „KP“ = kulturní památka; „ARCH.“ = archeologický/é; „ČMS“ = Čech, Moravy a Slezska; „K. H.“ = Kutná Hora

Zdroj: *Kutná Hora - Management plán (2011)*
vlastní zpracování

Město Kutná Hora má od roku 1961 Městskou památkovou rezervaci, která zaujímá zhruba 62,5 ha. O 20 let později vzniklo i ochranné pásmo, které zaujímá zhruba 20 % velikosti města. Neodmyslitelnou součástí této zóny je i katedrála Nanebevzatí Panny Marie v Sedlci, která je zapsána

na seznamu světového dědictví UNESCO. Celkový počet movitých i nemovitých kulturních památek na území města je 563, z čehož valná většina se nachází právě v historickém jádru.

Mezi nemovité památky nepatří pouze církevní stavby (kostely, kláštery, kaple, fary atd.), ale i měšťanské domy, radnice, muzea, doly, kapličky, sochy, nebo kašny. Naprostá většina těchto památek je v soukromém vlastnictví a jen asi 15 % patří obci, kraji, nebo státu. Mezi movité kulturní památky města potom patří liturgické předměty, obrazy, sochy, oltáře, zpovědnice, klauzule, dalmatiky, knihovny, mobiliář, nebo středověké rukopisy, jež jsou převážně ve vlastnictví církve a státu. Jak dokládá obrázek č. 6, ochrana památek v Kutné Hoře je podle významu rozdělena do čtyř stupňů. Organizace památkové péče je potom v rukou třech různých složek (*Kutná Hora - Management plán, 2011*).

V Kutné Hoře navíc existuje Fond cestovního ruchu (*online*), který každoročně vytváří plán marketingových aktivit pro rozvoj cestovního ruchu v obci za pomoci zvláštních účelových fondů. Dalším projektem, který byl spolufinancován Evropskou unií a Středočeským krajem v rámci projektu Propagace cestovního ruchu v turistické destinaci Kutná Hora a okolí je dokument s názvem „Aktualizace marketingové koncepce rozvoje cestovního ruchu ve městě Kutná Hora“ (2010). Jeho cílem je stanovení konkrétních kroků pro rozvoj cestovního ruchu města na základě aktuálních trendů a vyhodnocení dopadů předešlých opatření. Hlavním mottem dokumentu je „Kutná Hora - jeden den nestačí“, jelikož zdrojovým místem návštěvníka Kutné Hory je Praha. Strategickými cíli tohoto projektu je zvýšit ekonomické výnosy z cestovního ruchu, vytvořit fungující systém řízení a podporovat management kvality.

Zvýšená soustředěnost na cestovní ruch je v Kutné Hoře zcela zřejmá, a i snadno odůvodnitelná. Žádné jiné město z řešeného vzorku na Seznamu světového dědictví UNESCO nefiguruje a tak nemá takové finanční možnosti, a zároveň ani administrativní povinnosti jako Kutná Hora.

6.7 ZÁVĚREČNÉ POZNATKY Z POHLEDU STRATEGICKÉHO PLÁNOVÁNÍ

Strategického plánování se účastní nepřeborné množství aktérů, kteří se snaží navrhnout společný postup, obsah a strategii řízení prostorových změn (*Healey, 2000 cit. v Albrechts, Balducci, 2013*). V posledních několika dekadách se stalo toto plánování nejen celosvětovým trendem, ale také nutností, která napomáhá firmám, obcím, nebo regionům v řešení jejich problémů. Měřítka úspěšnosti strategického plánování je ovšem otázkou doposud nezodpovězenou (*Newman, 2008, cit. v Ježek, 201, s. 373; Perlín, 2001, s. 4*). I přesto bylo snahou této práce zjistit jakým způsobem města k tvorbě strategického plánu přistupují, jak podrobně jej zpracovávají a zda lze očekávat

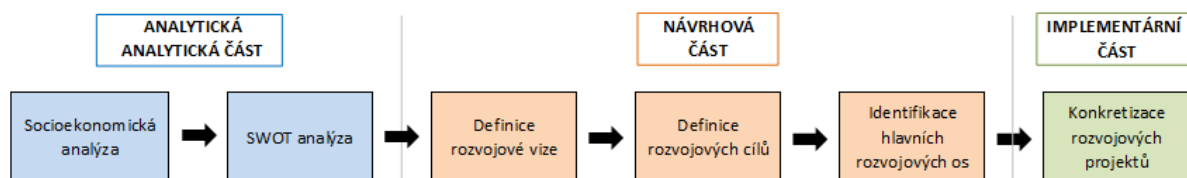
jejich zdárné naplnění. Hlavní pozornost byla vzhledem k tématu práce směřována na oblast cestovního ruchu a na projekty s ním související.

Již na samotném počátku byly vedle cílů stanoveny i základní otázky a předpoklady, na které se snaží tato práce najít odpovědi. Jedním z nich byl například předpoklad, že všechna města budou mít strategický plán **zpracovaný**. Bohužel, tuto domněnku bylo později nutné vyvrátit, jelikož mezi vybraným vzorkem 24 královských měst se našla trojice, která na jeho přípravě teprve pracuje (Louny), nebo o něm prozatím ani neuvažuje (Čáslav, Rokycany).

Jednou z předpokládaných hypotéz bylo i tvrzení, že většina strategií bude díky menší finanční náročnosti a efektivnějšímu výsledku vypracována **komunitní metodou**. K velkému překvapení bylo ale zjištěno, že naprostá většina strategií je naopak vypracována metodou expertní. Jejich zpracovateli jsou tedy lidé, kteří nejsou obeznámeni se specifickými problémy města a nemohou na ně ani adekvátně reagovat (viz tabulka č. 12). Otázkou tedy zůstává, zda je strategické plánování v těchto obcích účinné a nakolik je vedení měst vůbec schopné na projektový zásobník ze strategických plánů reagovat.

Další usílí se orientovalo na **nalézání rozdílností, nebo naopak podobností** v dostupných dokumentech. Jak by měly být strategické plány strukturovány, popisuje například Perlín (2001), nebo Řehoř (2010). Žádný univerzální vzor, nebo dokonce legislativní rámec pro strategické dokumenty ale neexistuje. I tak však můžeme říci, že si je většina dokumentů vesměs podobná a jejich struktura by mohla být popsána podle obrázku č. 7.

Obrázek č. 7: Postup zpracování a struktura strategického dokumentu

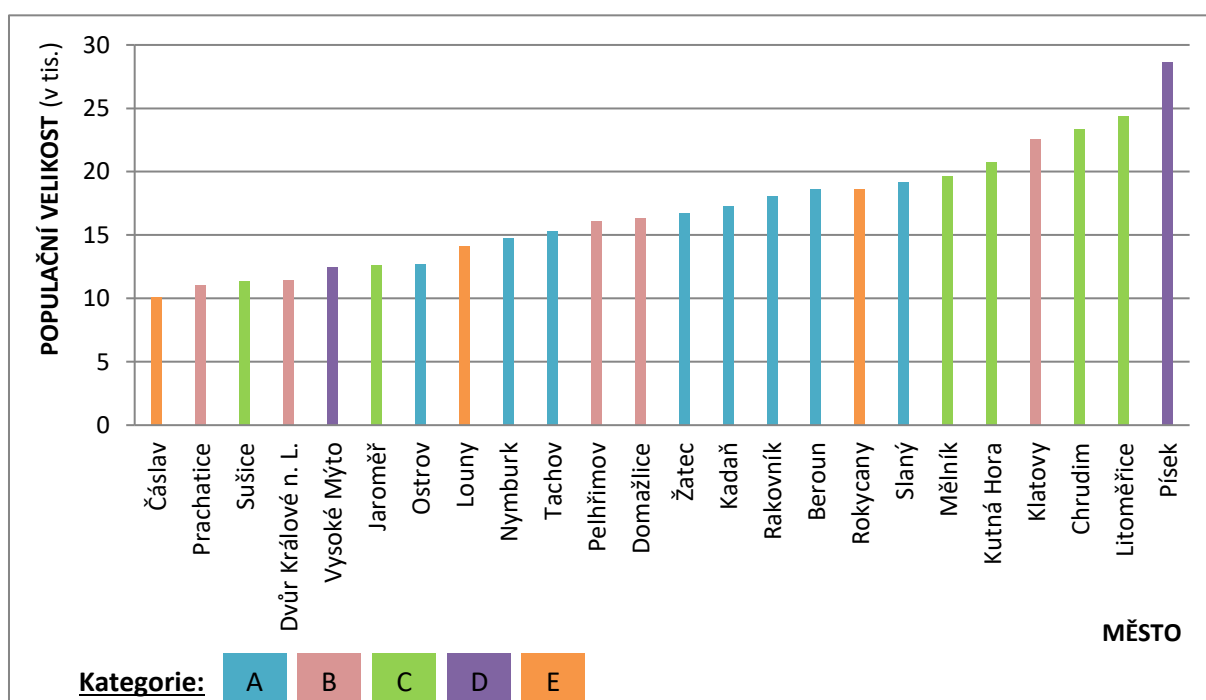
Zdroje: *Strategické plány vybraných měst vlastní zpracování*

Zájem o cestovní ruch byl posuzován nejen z pohledu rozvojových vizí, ale také z pohledu rozvojových os a implementárních částí dokumentů. Ty jsou pro každou strategii stěžejní, jelikož poukazují na to, které obce přesně vědí, co pro cílený rozvoj cestovního ruchu potřebují, a i jakými způsoby jej plánují dosáhnout, a pak na ty, které v řešení otázky kontinuálního rozvoje prozatím tápou. Výslednicí celého procesu je pětice kategorií, kdy do kategorie A byly zařazeny ty nejlépe rozvržené dokumenty, a naopak v kategorii E jsou města, která plán ještě nemají. Předpokladem práce bylo najít závislost kvality strategického dokumentu na finančních možnostech a populační

velikosti. Bohužel ne všechna města se se svými rozpočty chlubí, a tak od posuzování této závislosti bylo nakonec upuštěno. Jak je ale rozdělení kategorií závislé na **velikosti města** zobrazuje graf č. 2. Nejvíce semknutá se podle grafu jeví města z kategorie A, jež zastupují obce o velikosti 12. až 19. tis. obyvatel. Menší shluk je možné pozorovat i u obcí kategorie C, které se až na dvě výjimky koncentrují ke konci velikostní řady měst. Už pouhým okem je ale patrné, že rozmístění ostatních kategorií je nahodilé a tak i bez použití testů závislosti můžeme říci, že kvalita zpracování strategického plánu na velikosti města nezávisí.

Strategické plánování je nekončící proces, který se snaží nalézat řešení pro problémové oblasti a zároveň zamezovat negativním důsledkům vývoje (Perlín, 2001, s. 4). Případné aktualizace by měly odrážet vnitřní i vnější podmínky obce (Ježek, 2011) a přispívat k její konkurenceschopnosti. Nebylo by od věci, kdyby města své strategické plány jen neaktualizovali, ale také kriticky hodnotily. Podle analýzy strategických dokumentů vybraného vzorku královských měst lze však usuzovat, že od valné většiny českých měst žádný pohled zpět nedostaneme a můžeme jen doufat, že jsou tyto posudky alespoň předmětem uzavřených rozhovorů představitelů měst

Graf č. 2: Kategorie kvality zpracování strategického plánu podle velikosti řešených královských měst

Zdroje: *Strategické plány vybraných měst vlastní zpracování*

7. KOMPARACE PROGRAMŮ REGENERACE MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH REZERVACÍ A MĚSTSKÝCH PAMÁTKOVÝCH ZÓN V ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚSTECH

Sběr Programů regenerace není ani trochu snadnou záležitostí (viz kapitola č. 4). Není tedy divu, že na místo 24 královských měst se podstatná část této kapitoly bude zabývat pouze 18 z nich. Státní Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón schválila vláda České republiky již v roce 1992 a napomohla tak nejen záchraně kulturních památek, ale i rozvoji podnikatelských aktivit a ochraně životního prostředí uprostřed těch nejcennějších částí našich historických měst (*Usnesení vlády ČR č. 209 z roku 1992, online*). Pořizovateli, zpracovateli i schvalovateli Programů regenerace jsou samotné obce, na které v celém průběhu dohlíží odborné pracoviště pro registraci MPR a MPZ ČR.

Nejdůležitějším předpokladem pro úspěšnou realizaci Programu regenerace ovšem nadále zůstává dostatek finančních prostředků. I přesto, že by města měla přednostně realizovat maximum akcí s využitím vlastních zdrojů, je podpora v podobě dotací z Programu regenerace hojně využívaným způsobem získávání financí. Programy regenerace jsou přitom jen jednou z několika možností podpory, kterou Ministerstvo kultury historickým městům nabízí (viz tabulka č. 5). Výroční zpráva Ministerstva kultury za rok 2016 nebyla v době odevzdávání práce (duben 2017) prozatím k dispozici, a tak následující výstupy prezentují alokaci příspěvků z Programů regenerace pouze do roku 2015.

Jak je z tabulky č. 16 patrné, celkový objem dotací až na menší schodek v roce 2013 stoupá. Podobný trend má i počet měst, které Program regenerace zpracovávají a mají tak na finanční podporu nárok. Během sledovaných let 2011–2015 poskytl Odbor památkové péče Ministerstva kultury v rámci dotačního programu Programů regenerace 664,9 mil. Kč. Až do roku 2013 putovala malá část finančních prostředků vždy do několika vybraných krajů republiky, které je dále využívaly dle svého uvážení. Přes 70 %, tedy největší množství finančních prostředků, každoročně míří přímo k zástupcům historických měst, na předem vytyčené akce obnovy. Další složkou, která je příjemcem zhruba 20 % dotací, jsou přímo vlastníci kulturních památek. Nejmenší podíl potom tvoří finanční prostředky poskytnuté na neodkladné práce vedoucí k zachování charakteru a dosažení harmonie v působení historického prostředí MPR nebo MPZ jako urbanistického celku, anebo na záchranu významných památkových hodnot, významných architektonických či uměleckých prvků a staveb, které jsou prohlášeny za KP, ale nacházejí se mimo hranice MPR nebo MPZ. Těchto příspěvků je však každoročně jen velmi málo a jejich celková hodnota nepřesáhla ve sledovaném období ani jednou 2 mil. Kč. Pro srovnání byl do tabulky vložen i údaj o celkové alokaci finančních prostředků do královských měst, která jsou analyzována v této práci.

Tabulka č. 16: Celková alokace finančních příspěvků Programu regenerace v letech 2011-2015

ROK		2011 ^[1]	2012 ^[2]	2013 ^[3]	2014 ^[4]	2015 ^[5]
CELKOVÝ OBJEM DOTACE		137 193 185	137 078 988	100 008 000	142 398 000	148 232 822
Z TOHO:	krajům	24 190 000	15 650 000	5 860 000	-	-
	městům	85 736 185	91 146 000	72 209 000	108 645 000	115 992 822
	vlastníkům KP	24 372 000	28 593 000	20 409 000	32 718 000	30 323 000
	na neodkladné práce	2 895 000	1 689 988	1 630 000	1 035 000	1 917 000
DOTACE VYBRANÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST*		16 859 000	15 863 000	11 215 000	17 699 000	16 373 500
CELKOVÝ POČET PODPOŘENÝCH MĚST		130	138	151	159	160

2011

2012

2013

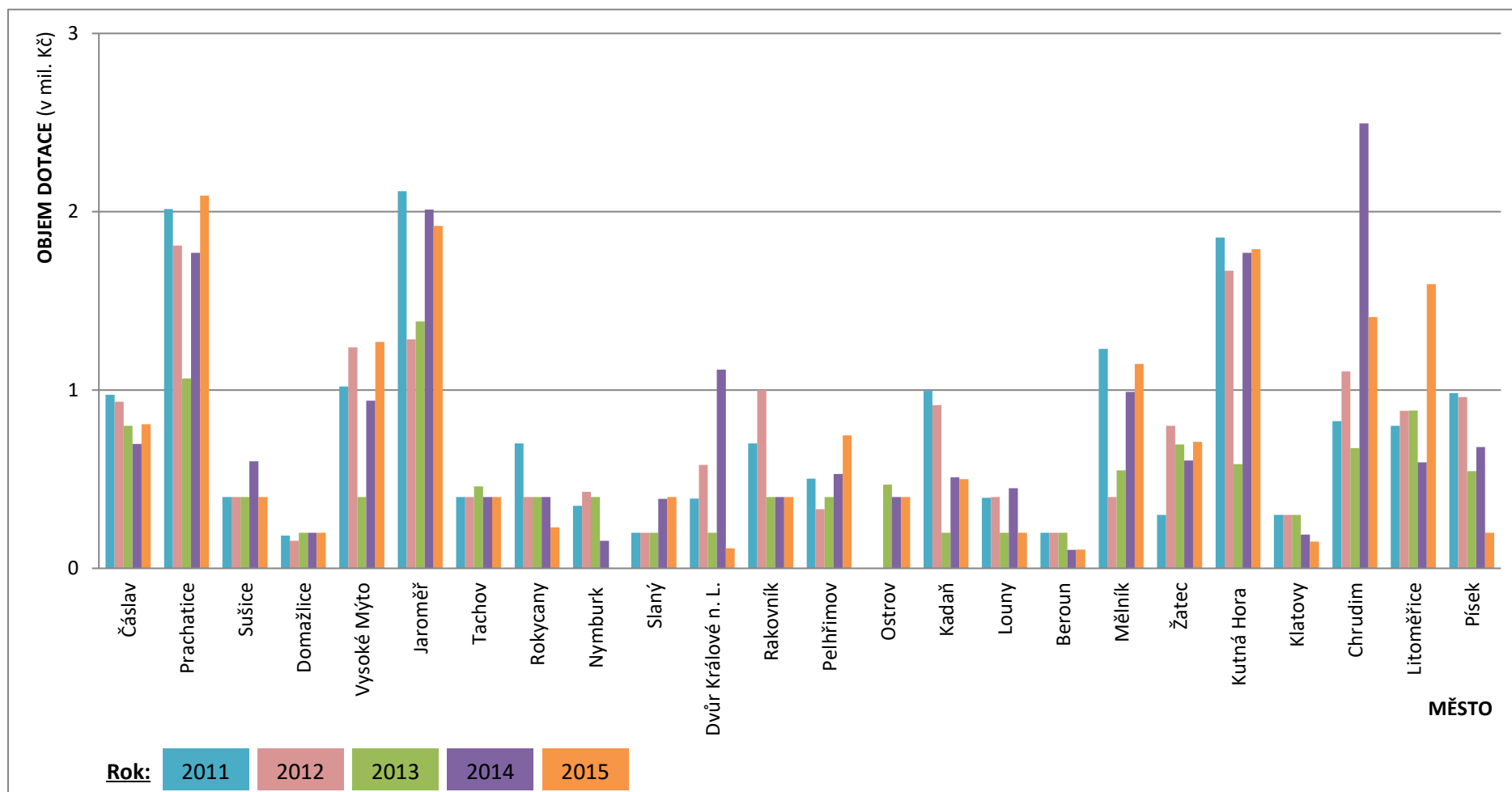
2014

2015

Poznámky: v Kč; „*“ = královská města řešená v této práci

Zdroje: [1] Výroční zpráva Ministerstva kultury 2011 (online); [2] Výroční zpráva Ministerstva kultury 2012 (online); [3] Výroční zpráva Ministerstva kultury 2013 (online); [4] Výroční zpráva Ministerstva kultury 2014 (online); [5] Výroční zpráva Ministerstva kultury 2015 (online)
vlastní zpracování

Graf č. 3: Alokace finančních příspěvků Programů regenerace do řešených královských měst v letech 2011-2015

Zdroje: Výroční zpráva Ministerstva kultury 2011 (online); Výroční zpráva Ministerstva kultury 2012 (online); Výroční zpráva Ministerstva kultury 2013 (online); Výroční zpráva Ministerstva kultury 2014 (online); Výroční zpráva Ministerstva kultury 2015 (online)
vlastní zpracování

Tabulka č. 17: Alokace finančních příspěvků Programů regenerace do řešených královských měst v letech 2013-2015

MĚSTO	PO ^[1]	Počet KP ^[2]	2013 ^[3]					2014 ^[4]					2015 ^[5]				
			Opravené KP (počet)	Opravené KP (podíl)	Přídělené dotace (celkem)	výše dotace / opravené KP	výše dotace / PO	Opravené KP (počet)	Opravené KP (podíl)	Přídělené dotace (celkem)	výše dotace / opravené KP	výše dotace / PO	Opravené KP (počet)	Opravené KP (podíl)	Přídělené dotace (celkem)	výše dotace / opravené KP	výše dotace / PO
Čáslav	10 378	63	5	7,9	799000	159 800	77	7	11,1	698000	99 714	67	1	1,59	184000	184 000	18
Prachatice	11 055	135	20	14,8	1 065 000	53 250	96	18	13,3	1 770 000	98 333	160	12	8,89	2 090 000	174 167	189
Sušice	11 130	60	6	10,0	400 000	66 667	36	4	6,7	600 000	150 000	54	1	1,67	400 000	400 000	36
Domažlice	11 163	88	12	13,6	200 000	16 667	18	9	10,2	200 000	22 222	18	3	3,41	200 000	66 667	18
Vysoké Mýto	12 404	41	4	9,8	400 000	100 000	32	4	9,8	940 000	235 000	76	3	7,32	1 270 000	423 333	102
Jaroměř	12 489	82	11	13,4	1 385 000	125 909	111	11	13,4	2 012 000	182 909	161	9	10,98	1 920 000	213 333	154
Tachov	12 609	29	6	20,7	460 000	76 667	36	6	20,7	400 000	66 667	32	1	3,45	400 000	400 000	32
Rokycany	13 969	40	10	25,0	400 000	40 000	29	9	22,5	400 000	44 444	29	3	7,50	230 000	76 667	16
Nymburk	14 979	16	3	18,8	400 000	133 333	27	3	18,8	155 000	51 667	10	0	0,00	0	0	0
Slaný	15 515	30	8	26,7	200 000	25 000	13	8	26,7	390 000	48 750	25	2	6,67	400 000	20 000	26
Dvůr Králové n. L.	15 882	32	6	18,8	200 000	33 333	13	7	21,9	1 115 000	159 286	70	1	3,13	112 500	112 500	7
Rakovník	16 081	23	11	47,8	400 000	36 364	25	13	56,5	400 000	30 769	25	3	13,04	400 000	133 333	25
Pelhřimov	16 124	38	8	21,1	400 000	50 000	25	10	26,3	529 000	52 900	33	3	7,89	745 000	248 333	46
Ostrov	17 079	39	3	7,7	470 000	156 667	28	3	7,7	400 000	133 333	23	2	5,13	400 000	200 000	23
Kadaň	17 839	101	7	6,9	200 000	28 571	11	8	7,9	510 000	63 750	29	3	2,97	500 000	166 667	28
Louny	18 407	49	6	12,2	200 000	33 333	11	5	10,2	450 000	90 000	24	3	6,12	200 000	66 667	11
Beroun	19 207	15	5	33,3	200 000	40 000	10	4	26,7	103 000	25 750	5	1	6,67	105 000	105 000	5
Mělník	19 230	51	7	13,7	550 000	78 571	29	8	15,7	990 000	123 750	51	4	7,84	1 147 000	286 750	60
Žatec	19 271	136	9	6,6	695 000	77 222	36	8	5,8	605 000	75 625	31	6	4,41	710 000	118 333	37
Kutná Hora	20 341	319	13	4,1	585 000	45 000	29	19	6,0	1 770 000	93 158	87	7	2,19	1 790 000	255 714	88
Klatovy	22 415	70	8	11,4	300 000	37 500	13	10	14,3	190 000	19 000	8	2	2,86	150 000	75 000	7
Chrudim	23 061	70	11	15,7	675 000	61 364	29	16	22,9	2 495 000	155 938	108	2	2,86	1 410 000	705 000	61
Litoměřice	24 106	139	11	7,0	885000	80 455	37	12	8,6	595000	49 583	25	7	5,04	1 594 000	227 714	66
Písek	29 838	46	5	10,9	545000	109 000	18	11	23,9	680000	61 818	23	1	2,17	200 000	200 000	7

Poznámka: v Kč; PO = počet obyvatel

Zdroje: [1] *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2016 (online)*; [2] viz tabulka č. 7; [3] *Výroční zpráva Ministerstva kultury 2013 (online)*; [4] *Výroční zpráva Ministerstva kultury 2014 (online)*; [5] *Výroční zpráva Ministerstva kultury 2015 (online)*
vlastní zpracování

V tabulce č. 17 je výše dotací jednotlivých královských měst, řešených v této práci, rozepsána ještě podrobněji, a to za časové období let 2013-2015. Vypovídací hodnota absolutních údajů o počtu opravených kulturních památek a celkové sumě dotací, je sama o sobě velmi slabá, a proto je následující pozornost zaměřena spíše na její relativizované hodnoty. První charakteristikou je **podíl opravených KP vůči celkovému počtu KP** v MPR, respektive MPZ. Z tohoto hlediska je na tom nejlépe město Rakovník, které má ve své památkové zóně sice pouze 23 památek, ale jen v roce 2014 se díky dotačnímu titulu Programu regenerace dočkala oprav více než polovina z nich. Vyšší podíl opravených památek vykazují i další města, ve kterých je celkové množství KP malé (Beroun, Slaný, Rokycany). Naopak u měst, kde je památek více (Kadaň, Kutná Hora, Litoměřice, Prachatice, Žatec), je kvantum opravených památek procentuálně menší.

Dalším ukazatelem, který s podílem opravených KP úzce souvisí je i **průměrná výše dotace na jednu opravenou památku**. Z celého sledovaného období je město Nymburk jediné, které nevyužilo možnosti finanční dotace, a to v roce 2015. Je třeba tedy zmínit, že toto město, přesněji vedení města, nebývá podobně jako například Mělník, nebo Ostrov častým příjemcem finančních prostředků samo pro sebe, nýbrž většina těchto financí je určena do rukou vlastníků nemovitostí, kteří si 50% spoluúčast nemusí vždy dovolit. V ostatních případech se průměrné sumy těchto příspěvků pohybují v rámci desítek až statisíců korun. Nejdražší opravy prováděli ve sledovaném tříletém období města Chrudim, Sušice, nebo Vysoké Mýto. Podíl opravených památek je přitom ve všech těchto případech poměrně nízký. Nejlevnější opravy naopak realizovala města Domažlice, Klatovy, nebo Slaný.

Poslední charakteristikou, jež lze v tabulce č. 17 nalézt, je celková **výše finančních prostředků vztažená k populační velikosti města**. Zde je velmi snadno patrné, že finanční pomoc na velikosti obce nezáleží. Velmi malé dotace má vzhledem ke své velikosti například město Beroun, nebo město Klatovy. Na druhou stranu je nutno uznat, že příjemcem velkého obnosu finanční podpory jsou města Prachatice, nebo Jaroměř, jež jsou přitom populačně menší. Pro celkové zpřehlednění byl vytvořen i graf č. 3., který vizuálně zobrazuje absolutní výši dotací jednotlivých měst v době mezi lety 2011-2015. Města jsou v grafu seřazená vzestupně podle velikosti, a jen se tedy potvrzuje tvrzení, že výše dotace s velikostí obce nikterak nesouvisí.

7.1 KOMPARACE KVALITY ZPRACOVÁNÍ PROGRAMŮ REGENERACE ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST

Programy regenerace MPR a MPZ byly vytvořeny proto, aby napomáhali komplexní regeneraci nejcennějších památkových útvarů historických měst (*Usnesení vlády ČR č. 209 z roku 1992, online*). Jejich tvorba je na rozdíl od strategického dokumentu přísně kontrolována a zákon přesně stanovuje, které orgány se mají na jeho přípravě podílet. Celý tento složitý proces byl již popsán v kapitole č. 2.4 a taktéž je znázorněn na obrázku č. 3. Výsledky komparace všech 18 dostupných dokumentů, z řad řešených královských měst, jsou načrtnuty v tabulce č. 18.

K hodnocení vnitřní struktury a rozpracovanosti Programů regenerace byl zvolen systém bodování nejdůležitějších charakteristických znaků, jež byl popsán již v metodické části práce (kapitola 4.3). Dokonale zpracovaný dokument, podle zvolených kritérií, nemá sice žádná obec, 3 z nich (Slaný, Sušice, Vysoké Mýto) se tomu ale značně přibližují. U všech těchto měst je bohatě popsán vývoj města, charakteristika památkového území i seznam KP. U shrnutí předešlého plánovacího období chybí pouze městu Vysoké Mýto bližší popis provedených prací. Finanční historii mají však zveřejněnou všechny. U plánů současných se pak u všech měst dozvíme dostatečné množství informací o zásobníku projektů, který je navíc obohacen i o časový itinerář. Pracovní skupina, která za veškeré práce nese zodpovědnost, prozatím nebyla jmenována v regeneračním dokumentu města Sušice, město Slaný na druhou stranu zase nesdílí předpokládanou finanční náročnost připravovaných prací. S celkovým součtem 7 bodů následují další 3 města, jejichž Programy regenerace lze taktéž považovat za velmi kvalitní. Město Chrudim se ve svém dokumentu odkazuje i na strategický plán města a na akční plán týkající se cestovního ruchu. U zhodnocení předešlého období se zabývá pouze vynaloženými finančními prostředky, nikoliv pak podrobným popisem oprav. Zásobník projektů na následující roky je taktéž bohatý, k dokonalosti mu však chybí sestavení rozpočtu a jmenování pracovní skupiny. Druhým z měst se ziskem 7 bodů jsou Litoměřice, které se finanční problematikou nezabývají ani u předešlého, ani u současného plánovacího období. Kdo je za hladký průběh realizace Programu zodpovědný je i v tomto případě bohužel nejasné. Poslední městem z této skupinky jsou Prachatice, jejichž zásobník projektů je velmi obsáhlý a na místo časového harmonogramu jsou jednotlivé projekty opatřeny stupnicí závažnosti. Textu ovšem schází popis měst, ucelený seznam KP, či odpovědná pracovní skupina.

Tabulka č. 18: Kvalitativní rozpracovanost Programů regenerace řešených královských měst

MĚSTO	TYP	AKTUÁLNÍ PLÁNOVACÍ OBDOBÍ	CHARAKTERISTIKA MĚSTA			PLÁNOVACÍ OBDOBÍ							BODOVÉ OHODNOCENÍ KVALITY ZPRACOVÁNÍ
			POPIS MĚSTA	POPIS MPR/Z	SEZNAM KP	PŘEDEŠLÉ		SOUČASNÉ					
						POPIS PRACÍ	FINANCOVÁNÍ PRACÍ	CÍLE PROGRAMU	PRACOVNÍ SKUPINA	ZÁSOBNÍK PROJEKTŮ	FINANČNÍ NÁROČNOST	ČASOVÁ NÁROČNOST	
Slaný	MPZ	2014-2018	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o	9
Sušice	MPZ	2016-2026	o	o	o	o	o	o	x	o	o	o	9
Vysoké Mýto	MPZ	2014-2023	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	9
Chrudim	MPZ	2013-2023	o	o	o	x	o	o	x	o	x	o	7
Litoměřice	MPR	2015-2020	o	o	o	o	x	o	x	o	x	o	7
Prachatice	MPR	2016-2018	x	o	x	o	o	o	x	o	o	o	7
Kadaň	MPR	2014-2018	o	o	x	x	x	o	x	o	o	o	6
Louny	MPZ	2011-2025	x	o	o	o	o	x	x	o	x	o	6
Beroun	MPZ	2016-2019	x	x	x	x	x	o	o	o	o	o	5
Rokycany	MPZ	2016-2020	x	x	o	o	o	x	x	o	x	o	5
Kutná Hora	MPR	2011-2016	o	o	x	o	o	x	x	x	x	x	4
Klatovy	MPZ	2011-2016	x	x	x	o	x	x	x	o	x	o	3
Ostrov	MPZ	2010-2020	x	x	x	o	o	o	x	x	x	x	3
Písek	MPZ	2015-2019	x	x	x	x	x	x	x	o	o	o	3
Čáslav	MPZ	každoročně	x	x	x	o	o	x	x	x	x	x	2
Pelhřimov	MPR	2016-2020	x	o	o	x	o	o	x	x	x	x	2
Jaroměř (+ Josefov)	MPZ/R	každoročně	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0
Žatec	MPR	každoročně	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0

Poznámka: Dokumenty měst Domažlice, Dvůr Králové nad Labem, Mělník, Nymburk, Rakovník a Tachov nejsou k dispozici; „o“ = výskyt / „x“ = absence

Zdroje: Programy regenerace řešených měst; vlastní zpracování

Konečných 6 bodů získalo město Kadaň, které se vůbec nezabývá předešlým plánovacím obdobím, nemá seznam KP a ani stanovenou pracovní skupinu, a dále město Louny, kterému vedle popisu města schází ještě konkretizace priorit současného období, pracovní skupina a finanční rozpočet. Zajímavým je dokument ohodnocený 5 body, a to Program regenerace města Berouna. Strategický plán tohoto města sice nepovažuje cestovní ruch za prioritní, v Programu regenerace jsou ale některé aspekty cestovního ruchu řešeny velmi detailně (např. regulace předzahrádek, odstraňování reklam, zatraktivnění jádra města vánoční výzdobou atd.). Co dokument ale postrádá je jakýkoliv popis města, památkové zóny, nebo jeho památek, a dále popis předešlého plánovacího období. Se stejným bodovým ziskem skončily i Rokycany, které mají podobné slabiny jako Beroun.

Jen 4 body získala Kutná Hora, jejíž památkový rozvoj je ovšem řízen řadou dalších dokumentů. Samotný Program regenerace je ovšem velmi strohý a neobsahuje ani projektový zásobník. Stejně tak tomu je u i regenerace města Ostrova, který získal jen 3 body a v podstatě vypadá jako jeden dlouhý seznam problémů, které nejsou blíže specifikovány, nebo časově rozpracovány. V podobném stylu byl sepsán i Program regenerace Klatov, který je alespoň od předešlého dokumentu mnohem přehlednější. 3 body získalo také město Písek, jehož Program má jen několik málo stran, které obsahují pouze zásobník projektů, jejich časovým harmonogram a finanční náročnost.

Na samém konci tabulky je umístěna čtveřice měst, jejichž dokumenty jsou na kvalitativně nižší úrovni, než dokumenty doposud zmiňované (Čáslav, Jaroměř, Pelhřimov, Žatec). Ani u jednoho dokumentu nenalezneme projektový zásobník, který je přitom tím nejdůležitějším, o by měl Program obsahovat. U Čáslavi a Pelhřimova je dostupný alespoň zpětný pohled na předcházející léta, u zbylých dvou obcí ovšem nikoliv. Problémem těchto Programů (až na dokument Pelhřimova) je, že jsou zhotovovány každoročně a neřídí se tedy žádnými dlouhodobějšími cíli, či prioritami. Města vyhláší Program regenerace veřejně, a to vždy ke konci kalendářního roku. Přihlásit se k němu potom může každý, kdo je vlastníkem KP v památkově chráněném území. Z tohoto seznamu přihlášených je později podle velikosti obdržené dotace vybráno jen několik málo přihlášených projektů. Rozvoj tedy není řízen koncepčně, ale více méně náhodně a evokuje tak pocit, že jsou Programy regenerace skutečně pouze nástrojem na získání financí z dotačních titulů MK ČR.

7.2 ZÁVĚREČNÉ POZNATKY Z POHLEDŮ PROGRAMŮ REGENERACE

Jeden ze základních předpokladů pro tento úsek práce, že všechna řešená královská města budou mít Program regenerace vypracovaný, se naplnil. Tento předpoklad byl vznesen především proto, že vlastnictví tohoto Programu vytváří městům snadnou cestu k získání dotačního titulu na obnovu památek v MPR, respektive MPZ. I tabulka č. 17 dokazuje, že až na dvě výjimky (město Ostrov

v letech 2011-2012, a město Nymburk v roce 2015) jsou historická města pravidelnými příjemci nemalých finančních dotací. Dále byla předmětem zkoumání Programů regenerace i jejich kvalitativní rozpracovanost a následná komparace. Byly zjištěny nepřehlédnutelné rozdíly, které rozdělily města do dvou skupin - na ty, které používají Program regenerace jako koncepční nástroj k obnově vytyčených cílů, a na ty, pro které je celý tento dokument pouze tím nejsnazším nástrojem pro získání finanční podpory ze státního rozpočtu. Zájem této práce se ubíral i směrem k typům chráněného území. Předpokládalo se, že města, na jejichž území se nachází MPR budou mít propracovanější ochranu památek než města, kde je vyhlášena „pouze“ MPZ. Z výsledků ovšem vyplývá, že opak je pravdou, neboť právě ty nejhůře hodnocené Programy mají města s MPR a k těm zdaleka nejlepším naopak patří města MPZ (tabulka č. 18). Neméně zajímavým výstupem by mohl být i popis financování podle typů vlastníků, nebo podle typu KP. Za současného stavu je to ovšem nad rámec potřeb této práce.

8. SDRUŽOVÁNÍ ŘEŠENÝCH KRÁLOVSKÝCH MĚST

Ať už jde o mikroregionální měřítko, nebo globální pohled, k vzájemným interakcím mezi městy, regiony, nebo státy dochází dnes a denně. V jednotě je síla, a jak bylo nastíněno již v teoretické části práce (kapitola 2.2.2), potenciál aktérů do jisté míry předurčuje jejich zakořenění v síti kontaktů, míra důvěry a jejich charakter (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 187). Ať už se ale jedná o jakýkoliv typ partnerského vztahu, vždy je uzavírán s vidinou jistých výhod, nebo potenciálu do budoucna. Obsáhnout, nebo dokonce jen dohledat všechna sdružení a spolky ve kterých jednotlivá města participují by bylo nejen náročné, ale také ne příliš reálné. Proto se tato kapitola snaží pouze o výčet těch nejdůležitějších organizací, ve kterých se řešená královská města nacházejí, a která města spojují a napomáhají jim tak v zachování jejich historické identity (viz tabulka č. 20).

8.1 SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Celostátní, dobrovolnou, nepolitickou a nevládní organizací, která sdružuje obce a města v celé zemi, nese název **Svaz měst a obcí ČR** (SMO ČR). Tato organizace je partnerem pro vládní i parlamentní politickou reprezentaci, a podílí se na tvorbě i přípravě návrhů legislativních i nelegislativních opatření, týkajících se kompetencí obcí. Činnost svazu je převážně v rukou aktivních starostů, primátorů a členů zastupitelstev obcí, kteří se problémům samosprávy věnují nad rámec svých povinností.

Hlavními cíli svazu je obhajovat společné zájmy a práva měst a obcí, podporovat a rozvíjet samosprávnou demokracii ve veřejné správě, podílet se na přípravě zákonů a dalších opatření, informovat vládu, parlament a instituce EU o dopadu připravovaných opatření na kvalitu života občanů a rozvoj území, posilovat ekonomickou samostatnost obcí, vzdělávat zastupitele a pracovníky místních samospráv a podporovat výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe. Zájmy svých členů se SMO ČR snaží hájit na evropské úrovni a spolu s dalšími asociacemi napomáhá ovlivňovat podobu evropské legislativy a politiky ve prospěch měst a obcí. V současné době svaz sdružuje přes 2 600 obcí a hájí tak zájmy více než 8 mil. jejich obyvatel. Členství ve svazu je zpoplatněno členským příspěvkem, který tvoří pevná část (od 2 200 do 10 000 Kč) a variabilní část ve výši 1,80 Kč za obyvatele obce (*Svaz měst a obcí České republiky, online*).

8.2 SDRUŽENÍ HISTORICKÝCH SÍDEL ČECH, MORAVY A SLEZSKA

Vzhledem k tématu práce je nezbytné zmínit i **Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska** (SHS ČMS), což je dobrovolná, zájmová, nestranická a nevládní organizace, sdružující především historické obce, na jejichž území se nacházejí významné kulturní hodnoty, zejména pak nemovité památky. Sdružení vzniklo z iniciativy měst v roce 1990 a ve všech svých aspektech se soustřeďuje

na uchování, ochranu a využitelnost kulturního dědictví. K naplnění těchto cílů SHS ČMS popularizuje a propaguje význam kulturního dědictví, pořádá veřejně přístupné akce (výstavy, semináře, konference apod.), uplatňuje specifické problémy historických sídel při tvorbě právních norem a spolupracuje s obdobnými institucemi v Česku i v zahraničí. V polovině roku 2015 mělo sdružení celkem 205 řádných členů (*Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, online*).

8.2.1 HISTORICKÉ MĚSTO ROKU

SHS ČMS se spolu s Ministerstvem kultury a Ministerstvem pro místní rozvoj snaží o propagaci Programu regenerace MPR a MPZ a to za pomoci udělování cen za nejlepší přípravu a realizaci tohoto programu spojenou s udílením titulu „**Historické město roku**“. Hlavní cena, monumentální umělecké dílo z českého křišťálu, je majetkem Sdružení, a tak jsou vítězům předávány pouze její repliky, společně s pamětními listy a finančním obnosem 1 mil. Kč. Poprvé byla cena udělena v roce 1995, kdy se při příležitosti oslav Mezinárodního dne památek a sídel stalo historicky prvním vítězem soutěže město Svitavy (tabulka č. 19). Pozdějšími vítězi se stala i pětice královských měst řešených v této práci, přičemž za nejúspěšnější by se dalo považovat město Prachatice, které figurovalo v nominaci na vítězství dokonce čtyřikrát (*Statut udílení Ceny za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace, online*).

8.2.2 DNY EVROPSKÉHO DĚDICTVÍ

Dny evropského dědictví každoročně otevírají brány nejzajímavějších památek, objektů a prostor a to včetně těch, která jsou po zbytek roku nepřístupná. Zcela zdarma, nebo za zvýhodněné ceny je tak možno nahlédnout nejen do útrob hradů, zámků, či katedrál, ale například i do uhelných dolů, národních parků, podzemních krytů, nebo parníků. Hlavním cílem je hledání cest ke kořenům naší, evropské i světové civilizace a rozšíření všeobecného historického povědomí. Tato akce, která je v Evropě známá pod zkratkou „EHD“ (European Heritage Days) se uskutečňuje pod záštitou vrcholných orgánů států i Rady Evropy. V Česku se koná vždy počátkem září již od roku 1991, a to za podpory Ministerstva kultury a Ministerstva pro místní rozvoj. V roce 1998 se garantem akce stalo SMO ČMS, které vždy ve spolupráci s jedním z členských měst pořádá národní zahájení. Z měst řešených v této práci, se slavnostního otevření tohoto kulturně společenského svátku ujalo hned dvakrát město Kutná Hora (1996, 2012), a dále Prachatice (2003) a Chrudim (2005).

Program akce se rok od roku mění, stejně tak jako hlavní téma a rozsah zpřístupnění objektů. Veškeré informace i interaktivní mapu k aktuálnímu roku oslav, lze však nalézt na webových stránkách SMO ČMS (*Dny evropského dědictví, online*). Obdobně řešený je i oficiální webový portál akce „European Heritage Days“ (*online*), který ji zobrazuje v celoevropském měřítku.

Tabulka č. 19: Dosavadní držitelé ceny „Historické město roku“

DATUM ZASEDÁNÍ	VÝHERCE CENY (za předcházející rok)	DALŠÍ NOMINOVANÁ MĚSTA
27. 4. 1995	Svitavy	-
18. 4. 1996	Kadaň	Třeboň
18. 4. 1997	Třeboň	Jirmanov, Klášterec nad Ohří, Štramberk
17. 4. 1998	Kroměříž	Budyně nad Ohří, Kutná Hora
16. 4. 1999	Klášterec nad Ohří	Jindřichův Hradec
17. 4. 2000	Kutná Hora	Jindřichův Hradec, Litomyšl
17. 4. 2001	Litomyšl	Česká Kamenice, Loket, Prachatice
17. 4. 2002	Nový Jičín	Františkovy Lázně, Prachatice
17. 4. 2003	Prachatice	Chrudim , Příbor
28. 4. 2004	Spálené Poříčí	Karviná, Nové Hradky
27. 4. 2005	Františkovy Lázně	Boskovice, Česká Kamenice
18. 4. 2006	Česká Kamenice	Polná, Uherské Hradiště
18. 4. 2007	Polná	Cheb, Štenberk
16. 4. 2008	Jindřichův Hradec	Štenberk, Uherské Hradiště
16. 4. 2009	Štenberk	Beroun , Jilemnice
3. 4. 2010	Beroun	Jilemnice, Uherské Hradiště
19. 4. 2011	Znojmo	Polička, Prachatice
17. 4. 2012	Uherské Hradiště	Chrudim, Kutná Hora
18. 4. 2013	Jilemnice	Cheb, Příbor
17. 4. 2014	Chrudim	Boskovice, Praha 2
16. 4. 2015	Cheb	Jičín, Praha 1
19. 4. 2016	Příbor	Jičín, Litoměřice

Poznámka: Tučně označená města jsou předmětem zájmu předkládané práce

Zdroj: *Historické město roku (online)*

vlastní zpracování

8.2.3 BRÁNY PAMÁTEK DOKOŘÁN

Další aktivitou, kterou SHS ČMS pořádá teprve od roku 2014, je akce s názvem **Brány památek dokořán**. Všechna členská města se tak připojují k Mezinárodnímu dni památek a sídel tím, že v měsíci dubnu pořádají výstavy, koncerty, přednášky a prohlídkové okruhy. Přehled i s mapou akcí pro daný rok je taktéž k nalezení na webových stránkách SHS ČMS (*Brány památek dokořán, online*).

8.3 KRÁLOVSKÁ MĚSTA VĚNNÁ

V Česku prozatím neexistuje žádná organizace, která by královská města sdružovala. Královská města věnná, tedy ta města, ze kterých měla příjem královna, ovšem fungují od roku 2009 jako dobrovolný svazek měst a obcí. Kromě Dvora Králové nad Labem, Jaroměře, Mělníku a Vysokého Mýta, o kterých již byla řeč, patří do sdružení i Hradec Králové, Chrudim, Nový Bydžov, Polička a Turnov

(*Brány královských měst dokořán, 2011*). Svazek se snaží o společnou prezentaci, pořádání kulturních a společenských akcí a jejich propagaci na oficiálním webovém portálu a sociálních sítích. Zároveň se snaží o sblížení návštěvníků s historií a osudy českých královen.

8.4 ZÁVĚREČNÉ POZNATKY Z POHLEDU VZÁJEMNÉHO SDRUŽOVÁNÍ

Členství ve sdruženích bývá dobrovolné a má-li město pocit, že mu nepřináší žádné výhody, může z něj kdykoliv vystoupit. Jak znázorňuje tabulka č. 20, ve SMO ČR ani v SHS ČMS nemají o královská města, která byla pro tuto práci vybrána nouzi. V prvně jmenovaném Svazu měst a obcí nefigurují pouze města Čáslav, Jaroměř, Kadaň a Pelhřimov. Ve Sdružení historických sídel potom chybí Dvůr Králové nad Labem, Rokycany a Sušice. Ani jednou se tedy nestalo, aby obec nefigurovala alespoň v jedné z těchto organizací. Ve sdružení Věnných královských měst taktéž vystupují všechna města, která do něj po právu patří, a tudíž by se dalo říci, že uzavírání partnerství města spíše vítají, než že by se jim vyhýbala. Různé dobrovolné svazky a sdružení existují i na úrovni krajů (např. Svaz měst a obcí Plzeňského kraje), mikroregionů (např. Euroregion Šumava), či oblastí se společnými zájmy (např. Společenství měst s husitskou minulostí a tradicí). Každá větší obec má tak ve svém okolí uzavřené desítky partnerství, které vedou k vymezování a naplňování společných zájmů.

Naplňuje se tak Ashworthovo tvrzení, které bylo uvedeno již v 2. kapitole práce, a to že jsou města zasazena do vzájemných funkčních sítí (*Ashworth, 2009, s. 207*). Za pravdivý je přitom nutné považovat i výrok, že tyto sítě často přesahují hranice regionu, či státu. Je velmi zvláštní, že zatímco uzavíráním partnerství se zahraničními obcemi se města většinou chlubí, na partnerství uzavřené v rámci státu narazíme jen výjimečně. Z vybraného vzorku královských měst se s tímto jevem setkáváme pouze u města Písku, které kvůli podobnému osudu vzniklému ničivou povodní navázalo roku 1997 partnerský vztah s Uherským Hradištěm. V současnosti jsou přitom kontakty rozvíjeny především v oblasti kultury a cestovního ruchu (*Partnerská města Písek, online*). Většina českých měst má své partnery také blízko státních hranic, a to jak v Německu a Rakousku, tak i o něco vzdálenějším Polsku a na Slovensku. Pouze u Litoměřic sahá příhraniční spolupráce až do asijských vod, do dvou filipínských měst Calamba a Dapitan. Toto partnerství vzniklo zásluhou litoměřického profesora Ferdinanda Blumentritta, který byl velmi blízkým přítelem filipínského národního hrdiny Josého Rizala (*Partnerská města Litoměřice, online*). Ze všech řešených měst nebyla pouze u města Tachova nalezena žádná zmínka o uzavření jakéhokoliv národního, nebo přeshraničního partnerství. Nejvíce družné je naopak město Kutná Hora, které spolupracuje s 9 městy různých států Evropy (*Partnerská města Kutná Hora, online*) a dále jihočeské Prachatice, které mají partnerů 8 (*Partnerská města Prachatice, online*).

Tabulka č. 20: Sdružování řešených královských měst

MĚSTO	SMO ČR [1]	SHS ČMS [2]	Věnné město [3]	Zahraníční partnerská města
Čáslav	x	o	-	Opfikon (CHE) [4]
Prachatice	o	o	-	Grainet (DEU), Ignalina (LTU), Imprutena (ITA), Mauthausen (AUT), Rogačevo (BLR), Terra del Sole (ITA), Waldkirchen (DEU), Zvolen (SVK) [5]
Sušice	o	x	-	Aarhus (DNK), Kötzting (DEU), Sherborne (GBR), Uetendorf (CHE), Wenzenbach (DEU) [6]
Domažlice	o	o	-	Furth bei Göttweig (AUT), Furth im Wald (DEU), Ludres (FRA) [7]
Vysoké Mýto	o	o	o	Dolni Čiflik (BGR), Korbach (DEU), Ozorkov (POL), Pyrzyce (POL), Spišská Belá (SVK), Varna (BGR) [8]
Jaroměř	x	o	o	Warrington (GBR), Ziębice (POL) [9]
Tachov	o	o	-	-
Rokycany	o	x	-	Greiz (DEU), Pfinztal (DEU) [10]
Nymburk	o	o	-	Mytišči (RUS), Neuruppin (DEU), San Giorgio (ITA), Újfehértó (HUN), Vrútky (SVK), Żarów (POL) [11]
Slaný	x	o	-	Pegnitz (DEU), Skalica (SVK) [12]
Dvůr Králové n. L.	o	x	o	Kamienna Góra (POL), Piegaro (ITA), Verneuil-en-Halatte (FRA) [13]
Rakovník	o	o	-	Dietzenbach (DEU), Istra (RUS), Kościan (POL), Kráľovský Chlmec (SVK), Weert (NLD) [14]
Pelhřimov	x	o	-	Dolný Kubín (SVK), Mukachevo (UKR), St. Valentin (AUT) [15]
Ostrov	o	o	-	Rastatt (DEU), Wunsiedel (DEU) [16]
Kadaň	x	o	-	Aue (DEU), Halle (DEU), Vara (SWE) [17]
Louny	o	o	-	Barendrecht (NLD), Lučenec (SVK), Veneux-les-Sablons (FRA), Zschopau (DEU) [18]
Beroun	o	o	-	Brzeg (POL), Goslar (DEU), Rijswijk (NLD) [19]
Mělník	o	o	o	Lučenec (SVK), Melnik Sandanski (BGR), Oranienburg (DEU), Przeworsk (POL), Strzegom (POL), Wetzikon (CHE) [20]
Žatec	o	o	-	Krasnystaw (POL), Poperinge (BEL), Thum (DEU), Žalec (SLO) [21]
Kutná Hora	o	o	-	Bingen am Rhein (DEU), Eger (HUN), Fidenza (ITA), Kamenec Podilski (UKR), Kremnica (SVK), Remeš (FRA), Ringsted (DNK), Stamford (GRB), Tarnowskie Góry (POL) [22]
Klatovy	o	o	-	Heemskerk (NLD), Cham (DEU), Polevskoj (RUS), Poligny (FRA) [23]
Chrudim	o	o	o	Ede (NDL), Motovun (CRO), Oleśnica (POL), Svidník (SVK) [24]

MĚSTO	SMO ČR [1]	SHS ČMS [2]	Věnné město [3]	Zahraníční partnerská města
Litoměřice	o	o	-	Armentières (FRA), Calamba (PHI), Dapitan (PHI), Fulda (DEU), Meissen (DEU) ^[25]
Písek	o	o	-	Caerphilly (GBR), Deggendorf (DEU), Lemvig (DNK), Smiltene (LVA), Uherské Hradiště (CZE), Wetzlar (DEU) ^[26]

Poznámka: „o“ = výskyt / „x“ = absence)

Použité zkratky: Zkratky sdružení: SMO ČR = Svaz měst a obcí České republiky; SHS ČMS = Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska; Zkratky (ISO) států: AUT = Rakousko; BEL = Belgie; BLR = Bělorusko; CRO = Chorvatsko; CZE = Česko; DEU = Německo; DNK = Dánsko; FRA = Francie; GBR = Velká Británie; HUN = Maďarsko; CHE = Švýcarsko; ITA = Itálie; LTU = Litva; LVA = Lotyšsko; NLD = Nizozemsko; POL = Polsko; PHI = Filipíny; RUS = Rusko; SLO = Slovinsko; SVK = Slovensko; SWE = Švédsko; UKR = Ukrajina

Zdroje: [1] Svaz měst a obcí České republiky (online); [2] Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska (online); [3] Brány královských měst dokořán, 2011; [4] Partnerská města Čáslav (online); [5] Partnerská města Prachatice (online); [6] Partnerská města Sušice (online); [7] Partnerská města Domažlice (online); [8] Partnerská města Vysoké Mýto (online); [9] Partnerská města Jaroměř (online); [10] Partnerská města Rokycany (online); [11] Partnerská města Nymburk (online); [12] Partnerská města Slaný (online); [13] Partnerská města Dvůr Králové nad Labem (online); [14] Partnerská města Rakovník (online); [15] Partnerská města Pelhřimov (online); [16] Partnerská města Ostrov (online); [17] Partnerská města Kadaň (online); [18] Partnerská města Louny (online); [19] Partnerská města Beroun (online); [20] Partnerská města Mělník (online); [21] Partnerská města Žatec (online); [22] Partnerská města Kutná Hora (online); [23] Partnerská města Klatovy (online); [24] Partnerská města Chrudim (online); [25] Partnerská města Litoměřice (online); [26] Partnerská města Písek (online)

vlastní zpracování

V této práci figuruje tato kapitola o sdružování měst z důvodu doplnění několika výchozích tvrzení z teoretické části práce (Ashworth, Law, Gybson, Lynch Beritelli atd. - viz kapitola 2.1 a kapitola 2.2.2). Jak bylo již řečeno výše, důvodem, proč města uzavírají partnerství je vidina různorodých výhod, nebo naplnění rozvojového potenciálu. Ani snahy o zlepšení situace v oblasti cestovního ruchu tedy nejsou výjimkou a je jen ku prospěchu, že si historická města, která disponují kulturním bohatstvím, tuto skutečnost uvědomují. Změřit nakolik je sdružování pro jednotlivé obce přínosné je bohužel v tuto chvíli nemožné, ale mohlo by být podkladem pro další výzkum. Budeme-li ale vycházet z předpokladu že jsou města v rámci svých spolků a sdružení aktivní, jisté výhody jim to přinášet musí, jinak by od partnerského svazku ustoupila. Vzájemná spolupráce je tedy skutečně důležitým indikátorem rozvoje a míra zakořenění v síti svých kontaktů (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 187) je bezpochyby základním odrazovým můstkem pro naplňování potenciálu a udržitelný rozvoj obce, a to nejen pro oblast cestovního ruchu.

9. SHRNUTÍ

Úkolem této části textu je shrnout výsledky z analytické části práce (kapitoly 5–8) a zhodnotit pravdivost vstupujících hypotéz. Hlavním cílem předkládané práce byla komparativní studie řízení cestovního ruchu v královských městech střední velikosti v Čechách. K jeho dosažení bylo vytyčeno i několik dílčích předpokladů, které byly v průběhu práce postupně objasňovány.

Na počátku analytické části práce (kapitola č. 5), byla z dostupných sekundárních dat ČSÚ, vypočítána hodnota turistické funkce, a dalších výkonových charakteristik cestovního ruchu, se kterými bylo nadále pracováno. Kapitola č. 6 se zabývala strategickým plánováním ve vybraných městech, a to především z pohledu cestovního ruchu. Ze čtveřice počátečních výroků se sice naplnily pouze 2 z nich, pozice cestovního ruchu ve strategickém plánování však zůstala nezpochybnitelná. Ani statut královského města se z výsledků práce nejeví jako nikterak věhlasný a řada měst se o něm vůbec nezmiňuje. U komparace Programů regenerace (kapitola č. 7) došlo ke zjištění, že ne všechna města si na jeho tvorbě dávají vskutku záležet, a že předpoklad, že si jej pořizují pouze pro získání státní dotace, nebyl zas tak daleko od pravdy. I tvrzení, že se budou města sdružovat se naplnilo, i když sílu účinnosti těchto svazku není prozatím možné nikterak změřit.

Každá obec z řešeného vzorku královských měst má vypracovaný strategický plán

→ Již v metodické části práce (kapitola č. 4, tabulka č. 8) byl popsán postup sběru dat, který následně ukázal, že z šetřeného vzorku 24 královských měst, je text dostupný pouze u 21 z nich. Město Louny na přípravě prvního textu již usilovně pracuje, města Čáslav a Louny o něm prozatím ale neuvažují. Vstupní hypotéza se tedy **NEPOTVRDILA**.

Struktura strategických plánů obcí z řešeného vzorku královských měst je obdobná.

→ V kapitole č. 6.2 byla porovnávána vnitřní struktura řešených strategických dokumentů. Vzhledem k tomu, že jsou dokumenty vesměs členěny na analytický profil, návrhovou část a implementaci, lze vstupní hypotézu **POTVRDIT**.

Většina strategických plánů obcí z řešeného vzorku královských měst je vypracována komunitní metodou zpracování, neboť je nejen finančně dostupnější, ale také efektivnější.

→ V kapitole č. 6.2 bylo nahlíženo nejen na strukturu strategických dokumentů, ale i na jejich zpracovatele. K velkému překvapení bylo zjištěno, že pouze 5 z nich (24 %) bylo vypracováno komunitní metodou zpracování. Zbylá tři čtvrtina řešených měst svěřila zpracování strategií do rukou přizvaných expertů (tabulka č. 12). Vstupní hypotéza se tedy **NEPOTVRDILA**.

Problematika cestovního ruchu, jakožto jednoho ze světově nejdynamičtěji se rozvíjejícího hospodářského odvětví současnosti, je zvýrazněna již na úrovni strategického plánování.

→ K naplnění tohoto úkolu došlo v kapitolách č. 6.3 a č. 6.4, kde bylo konkrétněji nahlíženo na rozvojové vize a rozvojové osy řešených dokumentů. Bylo zjištěno, že u dvou třetin případů se cestovní ruch objevuje již ve formulaci rozvojové vize, která je obecně považována za pozitivní formulaci budoucího obrazu obce. Ještě lépe si potom cestovní ruch vedl ve srovnání s ostatními rozvojovými osami, kde nebyl zmíněn pouze ve dvou případech, a předčila jej pouze rozvojová osa zabývající se podnikáním a zaměstnaností. Vstupní hypotéza se tedy **POTVRDILA**.

Zájem o cestovní ruch na úrovni strategického plánování bude korelovat s hodnotou Defertovy turistické funkce.

→ V kapitole č. 4.1 byla zmíněná domněnka, že nízká hodnota Defertovy turistické funkce může do jisté míry korelovat buďto s lhostejností vůči podpoře turismu, nebo naopak se zvýšeným zájmem o podporu turistického potenciálu. Po analýze strategických plánů z pohledu podpory cestovního ruchu však nebyla přijata ani jedna z nich, neboť kvalitativní rozložení skupin měst bylo velmi různorodé (kapitola č. 6.5.1).

Každá obec z řešeného vzorku královských měst má vypracovaný Program regenerace.

→ Již v metodické části práce (kapitola č. 4, tabulka č. 9) byl popsán postup sběru dat, který následně ukázal, že všechna města z šetřeného vzorku 24 královských měst Programem regenerace disponují. Vstupní hypotéza se tedy **POTVRDILA**.

Programy regenerace města vypracovávají z důvodu získání státní dotace na obnovu památek.

→ V kapitole č. 7.1 byla provedena komparace vnitřní struktury a kvality zpracování Programů regenerace, která mimo jiné ukázala i na to, že je skladba a úroveň rozpracovanosti jednotlivých dokumentů velmi odlišná, a ne všechna města je vytvářejí pouze s vidinou zisku finanční podpory. K celkově se zvyšující úrovni kvality Programů přispívá i pořádání soutěže „Historické město roku“, která ty nejlepší texty odměňuje nemalým finančním obnosem (kapitola 8.2.1, tabulka č. 19). Vstupní hypotéza se tedy **NEPOTVRDILA**, respektive nelze říci, že by předpokládané jednání aplikovala všechna řešená města.

Kvalita zpracování Programů regenerace u měst s MPR bude o poznání vyšší, než u měst s MPZ.

→ Z kapitoly č. 7.1 a zejména z jejího výsledného výstupu tabulky č. 18 je patrné, že kvalita zpracování Programu regenerace na typu chráněného území nezávisí. Vstupní hypotéza se tedy **NEPOTVRDILA**.

Obce z řešeného vzorku královských měst aktivně využívají přízviska „královské město“.

→ Na tuto skutečnost bylo nahlíženo již na úrovni rozvojových vizí měst v kapitole č. 6.3, kde bylo zjištěno, že se o tomto historickém titulu zmiňují pouze 4 řešená královská města (Litoměřice, Mělník, Nymburk, Pelhřimov). Vzhledem k tomuto znepokojujícímu výsledku byl proveden ještě průzkum nápisů v hlavičkách oficiálních webových stránek řešených měst. Ani zde však nebyly zjištěny žádné příznivější výsledky, neboť se touto doménou chlubí pouze města Beroun, Kadaň, Rakovník, Slaný a Žatec. Města tedy podle všeho tuto historickou doménu jako značku kvality nevyužívají, a vstupní hypotéza se tedy spíše **NEPOTVRDILA**.

Výsledky práce, budou vzhledem k použití obdobných hodnotících charakteristik, korespondovat s typologií významnosti postavení Českých měst v síti cestovního ruchu podle Vystoupila, Šauera a kol. (2011, s. 104–108).

→ Z výsledků zmiňované typologie je jediným městem, které dosahuje **mezinárodního významu**, hlavní město Praha. **Celonárodní význam** pro cestovní ruch má v Česku 21 měst, mezi nimiž figurují i Kutná Hora, Prachatice a Žatec. Nejméně s výsledky typologie koresponduje zařazení města Žatce, které má sice kvalitně zpracovanou strategii rozvoje, nicméně koncepční péče o památky je nedostatečná a ani návštěvnost není vysoká. Město Prachatice má naproti tomu jak kvalitně zpracovaný strategický plán, tak i Program regenerace, a návštěvnost je vzhledem k velikosti města poměrně vysoká. Posledním je město Kutná Hora, o jehož zařazení v této kategorii nemůže být žádný pochyb už jen proto, že je zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO. **Nadregionálního významu** pro cestovní ruch dosahuje v Česku 77 měst a mezi nimi i Beroun, Čáslav, Domažlice, Dvůr Králové nad Labem, Chrudim, Jaroměř, Kadaň, Klatovy, Litoměřice, Louny, Mělník, Nymburk, Ostrov, Pelhřimov, Písek, Rakovník, Sušice, Vysoké Mýto. Všechna tato města mají sice o poznání méně KP než města předešlá, jinak se ale nedá říci, že by za nimi výrazně zaostávala. Trochu jiná je situace u zbylé trojice měst (Rokycany, Slaný, Tachov), které dosahují pouze **regionálního významu**. Zcela oprávněně je zde zařazené město Rokycany, které nemá

zpracovaný strategický plán, a propracovanost péče o památky také nedosahuje dostačujících kvalit. Záchranou pro Rokycany není ani roční objem návštěvníků, který je nízký, možná i díky blízkosti nadregionálního centra Plzně. O něco lepší je situace u města Slaný, které se v ukazatelích řešených v této práci může rovnat obcím s nadregionálním významem. U města Tachov nebyla bohužel kvůli nedostupnosti dat analýza péče o památky možná. V ukazatelích strategického plánování si ovšem město vede slušně, jen KP má méně a celková návštěvnost je trochu nižší. Vstupní hypotéza by se ovšem i z pohledu řešených charakteristik dala považovat za **POTVRZENOU**.

Výše hodnoty Defertovy turistické funkce bude souviset se zvýšeným, nebo naopak se sníženým zájmem o podporu cestovního ruchu ve městě.

→ V kapitole č. 6.5.1 byla porovnávána hodnota vypočítané Defertovy funkce (viz kapitola č. 5) s kvalitou strategických plánů (viz kapitola č. 6.5). Z výsledků je patrné, že nelze ani jeden ze zmíněných předpokladů **PŘIJMOUT**, ani **VYVRÁTIT**, jelikož motivace podpory cestovního ruchu je ve městech velmi odlišná. Typickým příkladem zvýšeného zájmu o podporu turismu, při vysoké hodnotě turistické funkce, je město Prachatice. Zcela opačné chování potom nejmórazněji vykazuje město Písek.

10. ZÁVĚR

Hlavním tématem předkládané práce byla komparační studie řízení cestovního ruchu v královských městech střední velikosti v Čechách. Současně byly vedle hlavního cíle vyřčeny i dílčí výzkumné otázky a hypotézy, které byly v průběhu zpracování postupně přijímány a vyvraceny.

Jedním z neefektivnějších a nejpoužívanějších způsobů řízení obcí, vedoucí k dosažení udržitelného rozvoje, je **strategické plánování**. Cestovní ruch, jakožto jeden ze světově nejdynamičtěji se rozvíjejících hospodářských odvětví, přitom bývá nedílnou součástí každého z nich. Strategické plány královských měst střední velikosti v Čechách jsou navzájem velmi odlišné nejen počátkem a délkou plánovacího období, ale i obsahovou stránkou. Základní kostra dokumentů tvořená analytickým profilem, návrhovou částí a implementací je ale v podstatě neměnná. Ukázalo se, že i přes nesčetné výhody tvorby strategického plánu komunitní metodou, se stále větší podíl měst uchyluje k tvorbě strategie skupinou přizvaných expertů. Odhadovat, nakolik jsou takto zpracované plány realistické, je ovšem v současnosti s dostupnými daty nemožné.

Vzhledem k zvolenému tématu a omezenému rozsahu předkládané práce, bylo na strategické dokumenty nahlíženo pouze z pohledu cestovního ruchu. Celé dvě třetiny zkoumaných měst zmínilo problematiku cestovního ruchu již v samotné vizi budoucího rozvoje. Některá města chtějí podle dostupných textů cestovní ruch nadále podporovat (Kutná Hora, Vysoké Mýto), jiná se vidí jako jeho významné destinace (Beroun, Jaroměř, Kadaň, Klatovy, Rakovník), a ta ostatní se zaměřují na rozvoj služeb s cestovním ruchem spojených (Mělník, Nymburk, Ostrov, Slaný, Žatec). Mezi rozvojovými osami je podpora cestovního ruchu druhou nečastější rozvojovou oblastí, hned po podpoře ekonomiky, podnikání a zaměstnanosti. Potvrzuje se tedy, že je cestovní ruch pro řešené obce důležitý, a že je potřeba s jeho rozvojovými koncepty i nadále pracovat.

Nejvyšší úroveň zpracování strategií z hlediska podpory cestovního ruchu prokázala města Beroun, Kadaň, Nymburk, Ostrov, Rakovník, Slaný, Tachov a Žatec, a to především díky podrobně rozpracovanému projektovému záznamu. O něco hůře hodnocené jsou pak strategie měst Domažlice, Dvůr Králové nad Labem, Klatovy, Pelhřimov a Prachatice, a to především z důvodu neznalosti podrobných pracovních postupů. Konkrétní úkoly si prozatím nestanovila města Jaroměř, Mělník, Kutná Hora, Chrudim, Litoměřice a Sušice, a dále ani města Písek a Vysoké Mýto, pro které není podpora cestovního ruchu tím nejdůležitějším aspektem rozvoje. Do poslední kategorie se potom řadí ta města, která strategický plán zpracovaný prozatím nemají, a nebylo tedy co hodnotit (Čáslav, Louny, Rokycany).

Historická města střední velikosti jsou centry cestovního ruchu především díky svému kulturnímu bohatství. O jeho záchranu, rozvoj a kontinuální regeneraci se od roku 1992 snaží městské **Programy regenerace MPR a MPZ**. Za nejdůležitější faktor úspěšné realizace Programů regenerace je považován dostatek finančních prostředků, které putují jak z pokladen řešených měst, tak i ze státního rozpočtu ve formě dotací z MK ČR. Objem této podpory meziročně narůstá, stejně tak jako počet měst, které jej aktivně využívají.

Výše dotace nezáleží na velikosti obce, ani na typu památkové zóny. Zajímavé by bylo statistické zhodnocení závislosti velikosti finanční podpory na počtu KP, nebo rozloze chráněného území. Tyto údaje jsou však u některých měst nedostupné, a šetření tedy v této práci nemohlo být provedeno. Důležitým faktorem čerpání peněz z dotačních titulů je i minimální 50% spoluúcast vlastníků památkových objektů, která je až na výjimky striktně dodržována. Největší podíly dotací z řad řešených královských měst putují pravidelně do měst Prachatice, Jaroměř, Kutná Hora, Chrudim, Litoměřice a Mělník. Jen výjimečně se potom stává, že by města o dotaci vůbec nezažádala (např. Nymburk).

V kvalitě rozpracovanosti Programů regenerace byly zjištěny nepřehlédnutelné rozdíly, které mnohdy evokují pocit, že mají města dokumentaci zpracovanou pouze z důvodu získání státní finanční podpory (Čáslav, Jaroměř, Pelhřimov, Žatec). Jsou ovšem i takové obce, ve kterých je památková péče vedená systematicky a k opravám kulturního dědictví by docházelo stůj co stůj (Chrudim, Litoměřice, Prachatice, Slaný, Sušice, Vysoké Mýto).

Historická města, patří po Praze, Brně a vybraných lázeňských a horských střediscích k nejvíce **navštěvovaným** místům Česka. Analýza vybraných královských měst ukázala, že meziročně objem turistů v těchto městech narůstá, a větší schodky se objevují jen velmi ojediněle (např. Chrudim). I přesto, že jistý nárůst počtu turistů a hromadných ubytovacích zařízení je možný zpozorovat spolu se zvětšující se populační velikostí města, existuje i celá řada případů, které toto pravidlo výrazně vyvracejí (např. Prachatice). Ani celkový objem turistů nenabývá spolu se zvětšujícími se kapacitami dostupných ubytovacích zařízení ve městě. Rozhodujícím faktorem návštěvnosti vybraných královských měst v Čechách tedy není jejich velikost, nebo administrativní postavení, ale spíše míra atraktivnosti, dobrá image a výhodná poloha, která předurčuje město k přivítání přespávajících turistů, a nikoliv pouze jednodenních návštěvníků.

Jedním ze základních předpokladů úspěšného rozvoje je zakořenění v síti vlastních kontaktů, potažmo i **vzájemná spolupráce**. Úsilí, které město do partnerského svazku vloží, by nemělo být větší než výhody, které z následného partnerství vytěží. A jelikož řešená královská města svá aktuální sdružení hromadně neopouští, lze usuzovat, že jim to jisté výhody doopravdy přináší.

Z výzkumu bylo shledáno, že žádná instituce, která by sdružovala pouze královská města, prozatím neexistuje. Pouze u případů královských měst věnných, vnikl v roce 2009 dobrovolný svazek obcí, do kterého vstoupila všechna města, která do něj po právu náleží. Cílem této instituce je vzájemná spolupráce, propagace a pořádání kulturně-vzdělávacích akcí napříč všemi členskými městy. Výhodou a stmelujícím prvkem celého svazku je prostorová blízkost všech členských měst, které jsou vesměs koncentrovány v severovýchodních Čechách. Všechna města z předkládané práce jsou také členy alespoň jedné z velkých celonárodních organizací - Svaz historických sídel Čech, Moravy a Slezska a Sdružení měst a obcí České republiky. Hlavně prvně jmenovaná instituce je patronem projektů, jako jsou „Dny evropského dědictví“, nebo „Brány památek dokořán“. Velmi přínosnou akcí tohoto svazu je i pořádání soutěže spojené s udílením titulu „Historické město roku“, jež úzce souvisí s Programy regenerace MPR a MPZ a zvýšením úrovně jejich kvality.

Důležitým aspektem je pro česká města i navazování různorodé zahraniční spolupráce. Až na město Tachov, jsou v tomto ohledu všechna řešená města aktivní, a své partnery hrdě prezentují. Některé z partnerských obcí jsou však českým městům natolik vzdálené, že mohou jejich vztahy nabývat pouze čistě formálního charakteru. Záhadou tedy zůstává, proč se k partnerství v rámci Česka uchýlilo ze zde analyzovaných obcí pouze město Písek. Změřit nakolik je sdružování pro jednotlivé obce přínosné je bohužel v tuto chvíli nemožné, ale mohlo by být podkladem pro další výzkum.

Podpora rozvoje cestovního ruchu bezesporu závisí především na množství finančních prostředků, a na ostatních specifických problémech každého z měst. I dlouhodobý vývoj turismu v destinaci, však do jisté míry předurčuje motivaci budoucího jednání, a koncepčního rozvoje. Některá královská města, řešená v předkládané práci, podávají podrobně zpracované rozvojové návrhy, a o jejich snaze o vylepšení současné situace, nemůže být pochyb. Na druhou stranu stále existují obce, které si plně neuvědomují výhody, jež turisté do dané oblasti přinášejí, a ke koncepční podpoře turismu se prozatím neuchýlili. Lze tedy jen doufat, že se bude úroveň a následná aplikovatelnost strategických dokumentů i Programů regenerace v budoucnu neustále zvyšovat, a podpora cestovního ruchu, se společně se snahami o záchranu kulturního bohatství, bude těžit stále větší přízni.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

[1] LITERATURA - TIŠTĚNÉ A ONLINE ZDROJE

Aktualizace marketingové koncepce rozvoje cestovního ruchu ve městě Kutná Hora (2010). [online]. Město Kutná Hora, [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné na: <http://mu.kutnahora.cz/file/980/download/>

Aktualizace programu regenerace MPR Kutná Hora 2011-2016 (2011). [online]. Město Kutná Hora, 46 s., [cit. 12. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.nadaceunescohk.cz/files/aktualizace-programu-regenerace-2011-2016-i-cast.pdf>

ALBRECHTS, L., BALDUCCI, A. (2013): *Practicing strategic planning: in search of critical features to explain the strategic character of plans*. The Planning Review 49 (3): s. 16–27.

ALBRECHTS, L., HALEY, P., KUNZMANN, K. R. (2003): *Strategic spatial planning and regional governance in Europe*. Journal of the American Planning Association 69 (2): s. 113–129.

Alokace příspěvků Programu regenerace v roce 2015 [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 17. 1. 2017]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/program-regenerace-2015-3729.xls

ASHWORT, G. (2009): *Questioning the Urban in Urban Tourism in Maciocco*. Enhancing the Cities. s. 207–220.

BASL, J., SKOČIL, V. a kol. (2013): *Program rozvoje města Tachova 2014-2020*. Západočeská univerzita v Plzni, 149 s., [online], [cit. 15. 3. 2016]. Dostupné na: http://www.tachov-mesto.cz/file_get.php?id=13078&type=db

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2011): *Teorie regionálního rozvoje*. Praha: Karolinum Press. 344 s.

BOBKOVÁ, M. (2014): *Destination governance v kontextu institucionálních teorií regionálního rozvoje*. In: 5. mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu: 11. - 12. 9. 2014. Pavlov, 117 s.

Brány královských věnných měst otevřené (2011). Dobrovolný svazek obcí královská věnná města, 47 s.

Brány památek dokořán [online]. Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, [cit. 20. 6. 2016]. Dostupné na: <http://www.historickasidla.cz/cs/brany-pamatek-dokoran/>

Česká Královská města (2013) ABCD - VIDEO, spol. s r.o., dokumentární film, [cit. 23. 1. 2016].

České dědictví UNESCO [online], [cit. 1. 11. 2016]. Dostupné na: <http://www.unesco-czech.cz/>

Dny evropského dědictví [online]. Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, [cit. 8. 6. 2016]. Dostupné na: <http://www.historickasidla.cz/cs/dny-evropskeho-dedictvi/>

DOHNAL, M., HRUDKOVÁ, M., ŠINDLEROVÁ, V. (2013): *Strategický plán rozvoje města Rakovník do roku 2022*. DHV CR, spol. s r.o., 408 s., [online], [cit. 10. 9. 2016]. Dostupné na: http://www.mesto-rakovnik.cz/e_download.php?file=data/editor/405cs_1.pdf&original=Strategick%C3%BD+pl%C3%A1n+do+r.+2022+Rakovn%C3%ADk+13.+11.+2013.pdf

DOHNAL, M., HRUDKOVÁ, M., TESÁŘ, L. (2013): *Strategický plán rozvoje města Slaný, Aktualizace 2013*. HaskoningDVH Czech Republic, spol. s r.o., 334 s., [online], [cit. 9. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.meuslany.cz/cs/dokumenty-mesta/strategicky-plan-rozvoje-mesta-slany-2013/>

Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 16. 5. 2016]. Dostupné na: <http://www.mkcr.cz/dotacni-programy-ministerstva-kultury-a-jejich-vyhodnoceni-267.html>

European Heritage Days [online], [cit. 8. 6. 2016]. Dostupné na: <http://www.europeanheritagedays.com/>

FENCL, P. a kol. (2007): *Prachalice*. Nakladatelství Paseka. 60 s.

- FIALOVÁ, D., NEKOLNÝ, L. (2017): *Řeči čísel cestovního ruchu*. Geografické rozhledy, 26, č. 3, s. 22–23
- FIALOVÁ, D., NEKOLNÝ, L. (2015): *Rub a líc turistické přitažlivosti*. Geografické rozhledy, 24, č. 4, s. 8–9.
- FIŠER, M., HLAVÁČEK, P. a kol. (2004): *Strategický plán Kadaně*. tři architekti, 268 s., [online]., [cit. 11. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.mesto-kadan.cz/dokumenty/spk2004.pdf>
- Fond cestovního ruchu Kutná Hora* [online]. Město Kutná Hora, [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné na: <http://www.mu.kutnahora.cz/index.php?sec=497>
- Hodnocení a aktualizace Programu regenerace Městské památkové zóny Čáslav 2015* (2016), 12 s., [online komunikace]. Městský úřad Čáslav - KOŽENÁ, J., [cit. 28. 7. 2016], kozena@meucaslav.cz
- JEŽEK, J. (2013): *Strategické plánování obcí a měst: Nové přístupy a cesty k jeho zefektivnění*. XVI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. s. 372–376.
- JEŽEK, J., DOKOUPIL, J., MATUŠKOVÁ, A. (2005): *Strategie rozvoje města Sušice*. Západočeská univerzita v Plzni, 35 s., [online komunikace]. Městský úřad Sušice - MAREK, V., [22. 7. 2016], vmarek@mususice.cz
- JURČO, A., SRCH, J. (2016): *Strategický plán rozvoje města Prachatice*. Městský úřad Prachatice, 73 s., [online]., [cit. 18. 7. 2016]. Dostupné na: http://www.prachatice.eu/sites/default/files/docs/podnikani/strategicky_plan.pdf
- KAŠKOVÁ, M., CHROMÝ, P. (2015): *Přitažlivost „značkových“ míst*. Geografické rozhledy, 24, č. 4, s. 10–11
- Karta města Domažlice* [online]. Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, [cit. 17. 5. 2016]. Dostupné na: <http://historie.shscms.cz/emapa/Plzensky-kraj/Domazlice/>
- KILIÁN, J. (2010): *Mělník*. Nakladatelství Lidové noviny. 440 s.
- Klatovy - Přihláška do soutěže o Cenu za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace MPR a MPZ za rok 2015* (2016). [online]. Město Klatovy, [cit. 2. 3. 2016]. Dostupné na: www.historickasidla.cz/filemanager/files/file.php?file=203081
- KUBEŠOVÁ, M., KOSAŘ, M., VAŘEKOVÁ, Z. a kol. (2015): *Program regenerace Městské památkové zóny Vysoké Mýto 2014-2023 - Aktualizace listopad 2015.*, 90 s., [online]., [cit. 29. 7. 2016]. Dostupné na: http://projekty.vysokemyto.cz/images/stories/strategie_dokumenty/Program_regenerace_MPZ_Vysoke_Mto_2014-2023_aktualizace_listopad-2015.pdf
- Kutná Hora - Management plán* (2011). [online]. Město Kutná Hora, [cit. 12. 9. 2016]. Dostupné na: <http://mu.kutnahora.cz/file/981/download/>
- KYP, O., WEDELL, M., BENÍŠKOVÁ, E. a kol. (2015): *Městský program regenerace MPZ Sušice*. AF -CityPlan, s.r.o. Praha, 99 s., [online]., [cit. 20. 1. 2016]. Dostupné na: http://www.mestosusice.cz/mususice/user/deska/OSPPCR/pamatakova_pece/Program%20regenerace%20MPZ_Susice.pdf
- LAW, C. M. (1993): *Urban Tourism: Attracting Visitors to Large Cities*. Mansell publishing Limited.
- LAWS, E. (2011): *Tourist Destination Governance: Practise, theory and issues*. Cabi. 240 s.
- MACHOVÁ, P. (2016): *Vliv turismu na památky UNESCO Český Krumlov a Telč*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. 118 s.
- MATOUŠEK, T., MATOUŠKOVÁ, K. a kol. (2015): *Program regenerace MPR Pelhřimov.*, 31 s., [online komunikace]. Městský úřad Pelhřimov - EICHACKEROVÁ, D., [cit. 3. 8. 2016], eichackerova.d@mupe.cz
- MCCOURT, W. (2013): *Models of Public Service Reform: A Problem-Solving Approach*. The World Bank, No. 6428, 28 s.

Městská památková zóna Nymburk [online]. Město Nymburk, [cit. 9. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.mesto-nymburk.cz/infocentrum/index.php?stranka=mpz-d>

Městský program regenerace Městské památkové rezervace Kadaň (2013). [online]. Město Kadaň, 34 s., [cit. 11. 9. 2016]. Dostupné na: http://www.mesto-kadan.cz/dokumenty/mrp/Prog_regeneraceMPRKadan.pdf

MPR Kadaň [online]. Národní památkový ústav - MonumNet, [cit. 20. 9. 2016]. Dostupné na: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?IdCis=RM%2C18>

MPZ Čáslav [online]. Národní památkový ústav - MonumNet, [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné na: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?IdCis=ZM%2C17>

MPZ Dvůr Králové nad Labem [online]. Národní památkový ústav - MonumNet, [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné na: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?IdCis=ZM%2C133>

MPZ Mělník [online]. Národní památkový ústav - MonumNet, [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné na: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?IdCis=ZM%2C19>

MPZ Písek [online]. Národní památkový ústav - MonumNet, [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné na: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?IdCis=ZM%2C48>

MPZ Rakovník [online]. Národní památkový ústav - MonumNet, [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné na: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?IdCis=ZM%2C33>

MPZ Vysoké Mýto [online]. Národní památkový ústav - MonumNet, [cit. 29. 7. 2016]. Dostupné na: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/list.php?IdCis=ZM%2C144>

Obce České republiky 2016 [online]. Český statistický úřad, [cit. 6. 4. 2017]. Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/50418271/32019916102.pdf/ae43eec8-0fd6-46ba-acad-6d6cebf40320?version=1.1>

Památková péče v ČR [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 16. 5. 2016]. Dostupné na: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035/>

Památkový fond [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 20. 6. 2016]. Dostupné na: <https://www.mkcr.cz/pamatkovy-fond-236.html>

Památky a občanská vybavenost Plzeňského kraje - Rokycany [online]. Plzeňský kraj, [cit. 17. 3. 2016]. Dostupné na: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/relics.asp?lngZone=10729>

Památky Pelhřimovsko [online]. Informační server města Pelhřimova, [cit. 5. 8. 2016]. Dostupné na: <http://www.pelhrimovsko.cz/cz/turisticky-servis/pamatky.htm>

Partnerská města Beroun [online]. Oficiální web města Beroun, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.mesto-beroun.cz/turista/historie-a-soucasnost/partnerska-mesta/>

Partnerská města Čáslav [online]. Oficiální web města Čáslav, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.meucaslav.cz/obcan/mesto-caslav/zakladni-informace/partnerska-mesta/>

Partnerská města Domažlice [online]. Oficiální web města Domažlice, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <https://www.domazlice.eu/partnerska-mesta/>

Partnerská města Dvůr Králové nad Labem [online]. Oficiální web města Dvůr Králové nad Labem, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.mudk.cz/cs/mesto/partnerske-vztahy/partnerska-mesta/>

Partnerská města Chrudim [online]. Oficiální web města Chrudim, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.chrudim.eu/mesto/partnerska-mesta.html>

Partnerská města Jaroměř [online]. Oficiální web města Jaroměř, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.jaromer-josefov.cz/mesto/partnerska-mesta/>

Partnerská města Kadaň [online]. Oficiální web města Kadaň, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.mesto-kadan.cz/>

Partnerská města Klatovy [online]. Oficiální web města Klatovy, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.klatovy.cz/mukt/partnerskamesta.asp>

Partnerská města Kutná Hora [online]. Oficiální web města Kutná Hora, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://mu.kutnahora.cz/mu/partnerska-mesta>

Partnerská města Litoměřice [online]. Oficiální web města Litoměřice, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <https://www.litomerice.cz/partnerska-mesta>

Partnerská města Louny [online]. Oficiální web města Louny, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.louny.eu/cz/partnerska-mesta/395/>

Partnerská města Mělník [online]. Oficiální web města Mělník, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.melnik.cz/partnerska-mesta/ds-1073>

Partnerská města Nymburk [online]. Oficiální web města Nymburk, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.mesto-nymburk.cz/index.php?sekce=1&idO=9>

Partnerská města Ostrov [online]. Oficiální web města Ostrov, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://old.ostrov.cz/partnerska-mesta/>

Partnerská města Pelhřimov [online]. Oficiální web města Pelhřimov, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.pelhrimovsko.cz/cz/partnerska-mesta.htm>

Partnerská města Písek [online]. Oficiální web města Písek, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.mesto-pisek.cz/partnerska-mesta/ds-1028>

Partnerská města Prachatice [online]. Oficiální web města Prachatice, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.prachatice.eu/mesto/partnerska-mesta>

Partnerská města Rakovník [online]. Oficiální web města Rakovník, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.mesto-rakovnik.cz/zahranicni-spoluprace/>

Partnerská města Rokycany [online]. Oficiální web města Rokycany, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.rokycany.cz/partnerska-mesta/d-856431/p1=34250>

Partnerská města Slaný [online]. Oficiální web města Slaný, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.meuslany.cz/cs/mesto-slany/partnerska-mesta/>

Partnerská města Sušice [online]. Oficiální web města Sušice, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.mestosusice.cz/susice-ed/fr.asp?tab=snet&id=1307& Burl=&pt=Zl>

Partnerská města Vysoké Mýto [online]. Oficiální web města Vysoké Mýto, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://mesto.vysoke-myto.cz/partnerska-mesta>

Partnerská města Žatec [online]. Oficiální web města Žatec, [cit. 15. 3. 2017]. Dostupné na: <http://www.mesto-zatec.cz/mesto/partnerska-mesta/>

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. 448 s.

PATŮČEK, M. (2014): *Program regenerace MPR Litoměřice*. 56 s., [online]., [cit. 12. 9. 2016]. Dostupné na: https://www.litomerice.cz/images/Clanky/skapp/program_regenerace_mpr_litomice_2015-2020.pdf

PERLÍN, R. (2001): *Strategický plán mikroregionu: Metodická příručka pro zájemce o strategické plánování ve venkovských mikroregionech a obcích*. Praha, 62 s.

Počet hromadných ubytovacích zařízení a lůžek [online]. Regionální rozvoj - Metodická podpora regionálního rozvoje, [cit. 6. 4. 2017]. Dostupné na: <http://www.regionálnírozvoj.cz/index.php/116.html>

Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2016 [online]. Praha: ČSÚ, poslední aktualizace 29. 4. 2016, [cit. 3. 3. 2016]. Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/32853387/1300721603.xlsx/808f4866-35e6-4d4f-95ec-962c5e5f1588?version=1.0>

POHOŘAL, J. (2015): Program regenerace městské památkové zóny Klatovy - Aktualizace pro období 2016-2020., 37 s., [online komunikace]. Městský úřad Klatovy - KODEŠOVÁ, J., [cit. 2. 12. 2016], jkodesova@mukt.cz

PONIKELSKÝ, P., CHARVÁT, V., NOVOTNÁ, H., ŠAFAŘÍK, F. (2011): *Aktualizace strategického plánu rozvoje města Jaroměř 2011-2016.*, e-Rozvoj.cz s.r.o., 98 s., [online komunikace]. Městský úřad Jaroměř - MADARÁSZOVÁ, D., [cit. 8. 8. 2016], madaraszova@jaromer-josefov.cz

Program regenerace Městské památkové rezervace Žatec (2016). [online]., [cit. 15. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.mesto-zatec.cz/mestsky-urad/zadosti-a-formulare/>

Program regenerace Městské památkové zóny Jaroměř a Městské památkové rezervace Josefov [online]. Informační portál města Jaroměře, [cit. 21. 11. 2016]. Dostupné na: <http://www.jaromer-josefov.cz/mestsky-urad/odbory-mu-1/odbor-vystavby/pamatkova-pece/>

Program regenerace Městské památkové zóny na období let 2011-2015 - Aktualizace srpen 2014 (2014), 40 s., [online komunikace]. Městský úřad Louny - PAVELKOVÁ, E., [cit. 13. 9. 2016], e.pavelkova@mulouny.cz

Program regenerace Městské památkové zóny Rokycany - doplněk č. VII - 2016-2020 (2016), 14 s., [online komunikace]. Městský úřad Rokycany - KORFOVÁ, B., [cit. 16. 3. 2016], bkorfova@rokcany.cz

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 2013 - celková alokace příspěvků [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 17. 1. 2017]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/program-regenerace-2013-789.pdf

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 2014 - celková alokace příspěvků [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 17. 1. 2017]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/program-regenerace-2014-zaverecna-zpravaii-783.pdf

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 2015 - celková alokace příspěvků [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 17. 1. 2017]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/program-regenerace-2015-zaverecna-zpravaii-3728.pdf

Program regenerace MPZ Beroun na období 2016-2019 (2016), 47 s., [online komunikace]. Městský úřad Beroun - VILHELMOVÁ, D., [cit. 16. 9. 2016], uprr@muberoun.cz

Program regenerace MPZ ve Slaném pro roky 2014-2018 (2013), 33 s., [online komunikace]. Městský úřad Slaný - ŠKRANCOVÁ, M., [cit. 12. 9. 2016], skrancova@meuslany.cz

PROCHÁZKA, Z. (1993): *Domažlice město - Historicko-turistický průvodce č. 3*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa. 240 s.

PŮČEK, M. (2012): *Strategický plán rozvoje města Litoměřice, Aktualizace 2012* (2012). [online]. 16 s., [cit. 12. 9. 2016]. Dostupné na: https://www.litomerice.cz/images/Clanky/opas/SPRM_2012_FINAL_pro_web-2014.pdf

RIS - obce, souhrnné informace [online]. Regionální informační servis, [cit. 2. 11. 2016]. Dostupné na: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavac>

ŘEHOŘ, P. (2010): *Strategický plán rozvoje obcí*. *Auspicia* 7 (1): s. 34–37.

ŘÍHA, I., ŠPAÑHEL M., VOJTĚCH, V. a kol. (2010): *Strategie rozvoje města Nymburk na léta 2011-2020*. Nexia AP, a.s., 139 s., [cit. 9. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.mesto-nymburk.cz/index.php?sekce=1&zobraz=strategie-rozvoje-mesta>

Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska [online]., [cit 18. 1. 2016]. Dostupné na: <http://www.historickasidla.cz>

Seznam královských měst v Čechách, na Moravě a ve Slezsku [online]. Wikipedia, poslední aktualizace 23. 10. 2015, [cit. 27. 10. 2015]. Dostupné na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_kr%C3%A1lovsk%C3%BDch_m%C4%9Bst_v_%C4%8Cech%C3%A1ch,_na_Morav%C4%9B_a_ve_Slezsku

Seznam městských památkových rezervací v Česku [online]. Wikipedia, [cit. 23. 1. 2017]. Dostupné na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_m%C4%9Bstsk%C3%BDch_pam%C3%A1tkov%C3%BDch_rezervac%C3%AD_v_%C4%8Cesku

Seznam městských památkových zón v Česku [online]. Wikipedia, [cit. 23. 1. 2017]. Dostupné na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_m%C4%9Bstsk%C3%BDch_pam%C3%A1tkov%C3%BDch_z%C3%B3n_v_%C4%8Cesku

Seznam nemovitých kulturních památek v MPR Domažlice [online]. Oficiální stránky města Domažlice, [cit. 9. 3. 2016]. Dostupné na: <http://www.domazlice.eu/mestsky-urad/pamatkova-pece/mestska-pam-rezervace/?more=771#msg771>

SOUŠEK, M., NÁDVORNÍK, P., VLČEK, J. a kol. (2014): *Analyza území města Vysoké Mýto*. Janečka consulting s. r. o., 167 s., [cit. 26. 7. 2016]. Dostupné na: http://urad.vysokemyto.cz/images/stories/urad/OPLZZ_89_SPRM_Analyticka_cast_Final.pdf

SRCH, J., JURČO, A. a kol. (2015): *Program regenerace Městské památkové rezervace Prachatice - Aktualizace pro roky 2016-2018*. MěÚ Prachatice: odbor stavebně správní a regionálního rozvoje, 39 s., [cit. 28. 1. 2016]. Dostupné na: http://www.prachatice.eu/sites/default/files/docs/program_mpr_2016_2018.pdf

Statut udílení Ceny za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace, online [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 22. 11. 2016]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/statut-udileni-ceny-za-nejlepsi-pripravu-a-realizaci-programu-regenerace-4635.pdf

Strategický plán města Mělníka (2012). [online]. RegioPartner, s.r.o. a AQU Advisors, a. s., 60 s., [cit. 12. 9. 2016]. Dostupné na: http://www.melnik.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=9281&id_dokumenty=3149

Strategický plán rozvoje města Beroun (2005). [online]. DHV CR, spol. s r.o, 126 s., [cit. 11. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.mesto-beroun.cz/podnikatel/rozvoj-mesta/strategicky-plan/>

Strategický plán rozvoje města Kutná Hora, Akční plán ve znění 1. až 3. aktualizace (2004). [online]. BermanGroup, 30 s., [cit. 12. 9. 2016]. Dostupné na: <http://mu.kutnahora.cz/mu/strategicka-plan-rozvoje-mesta>

Strategický plán rozvoje města Ostrova (2005). [online]. Městský úřad Ostrov, 67 s., [cit. 10. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.ostrov.cz/rozvoj-strategicky-plan-rozvoje-mesta-ostrov/ds-1162/p1=2532>

Strategický plán rozvoje města Pelhřimov na období 2014-2020 (2013). [online]. Město Pelhřimov, 41 s., [cit. 2. 8. 2016]. Dostupné na: http://www.mupe.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=11891&id_dokumenty=10375

Strategický plán rozvoje města Žatce (2015). [online]. Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje, a.s., 200 s., [cit. 12. 9. 2016]. Dostupné na: http://www.mesto-zatec.cz/e_download.php?file=data/editor/51cs_2.pdf&original=Strategicky+plan+%C5%BDatec_2015_2020_v_2015.pdf

Strategický plán udržitelného rozvoje města Chrudim 2015-2030 (2014). [online]. Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje, 95 s., [cit. 12. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.chrudim.eu/mesto/strategicke-dokumenty/strategicky-plan-udrzitelneho-rozvoje-mesta-chrudimi-2015--2030-.html>

Strategie rozvoje města Dvůr Králové nad Labem (2016). [online]. DRAG s.r.o. Trutnov, 473 s., [cit. 10. 8. 2016]. Dostupné na: <http://www.mudk.cz/cs/rozvoj/rozvoj-mesta/strategie-rozvoje-2016-2022/zastupitele-schvalili-program-rozvoje-mesta-na-obdobi-2016-2022.html>

Strategie rozvoje města Klatovy v letech 2010-2015 (2010). [online]. Rada města Klatov, 51 s., [cit. 22. 2. 2016]. Dostupné na: http://www.klatovy.cz/mukt/user/ruzne/strategie_rozvoje_klatovy.pdf

Svaz měst a obcí České republiky [online]., [cit. 18. 1. 2016]. Dostupné na: <http://www.smocr.cz>

Světové dědictví, NKP, chráněná území [online]. Národní památkový ústav - MonumNet, [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné na: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/hledani.php>

ŠPAČEK, Š. (2011): *Městská památková zóna Čáslav*. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlav, Katedra cestovního ruchu, 60 s.

Tachov - městská památková zóna (2005). [online]. Město Tachov, [cit. 15. 3. 2016]. Dostupné na: <http://www.tachov-mesto.cz/pamatky/mpz-tachov.pdf>

UHLÍK, F., BENEŠ, P., ŽENÍŠKOVÁ, L., RICHTER, A. (2014): *Strategie rozvoje města Domažlice, Strategická část*. Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, 31 s., [cit. 17. 3. 2016]. Dostupné na: https://www.domazlice.eu/modules/file_storage/download.php?file=ddd28a1c|302

VÁCLAVÍK, F. (2012): *Program regenerace Městské památkové zóny Chrudim na roky 2013-2023*, 60 s., [online komunikace]. Městský úřad Chrudim - PILAŘOVÁ, E., [cit. 20. 9. 2016], eva.pilarova@chrudim-city.cz

VANŽUROVÁ E., KNOT, J., HOŘÁNEK, J. a kol. (2015): *Strategický plán rozvoje města Písku*. BermanGroup, 192 s., [cit. 12. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.mesto-pisek.cz/komise-pro-strategicky-rozvoj/ds-1269/archiv=0&p1=1031>

VLČEK, J., FIŠEROVÁ, S., SOUŠEK, M. a kol. (2014): *Strategický plán rozvoje města Vysokého Mýta - města pohody a příležitostí*. Městský úřad Vysoké Mýto, 62 s., [cit. 26. 7. 2016]. Dostupné na: http://urad.vysokemyto.cz/images/stories/urad/SPRM_VM_2014_13_Navrhova_cast_SPRM_Final_kopie_kopie_kopie_kopie.pdf

Výroční zprávy Ministerstva kultury za rok 2011 [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 14. 2. 2017]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/vyrocnizprava-ministerstva-kultury-za-rok-2011-145.pdf

Výroční zprávy Ministerstva kultury za rok 2012 [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 14. 2. 2017]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/mkcr_vz2012_1-146.pdf

Výroční zprávy Ministerstva kultury za rok 2013 [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 14. 2. 2017]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/mkcr_vz2013-147.pdf

Výroční zprávy Ministerstva kultury za rok 2014 [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 14. 2. 2017]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/vyrocnizprava-ministerstva-kultury-za-rok-2014-148.pdf

Výroční zprávy Ministerstva kultury za rok 2015 [online]. Oficiální web Ministerstva kultury ČR, [cit. 14. 2. 2017]. Dostupné na: https://www.mkcr.cz/doc/dokumenty_file/mkcr_vz2015-475.pdf

VYSTOUPIL J. a kol. (2006): *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 157 s.

VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. a kol. (2011): *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 315 s.

Výstup z veřejné databáze ČSÚ (2017), Český statistický úřad, [cit. 16. 3. 2017]. Dostupné na: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=UD->

1489574919264&z=T&f=TABULKA&udIdent=-102044&str=v10002& in: [online komunikace]. Český statistický úřad - LEGNER, O., [cit. 15. 3. 2017], ondrej.legner@czso.cz

VYSTYD, L. (2010): *Program regenerace Městské památkové zóny Ostrov 2010-2020.*, 46 s. [online]., [cit. 10. 9. 2016]. Dostupné na: <http://www.ostrov.cz/rozvoj-program-regenerace-mestske-pamatkove-zony/d-2244/p1=2532>

WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J., DAMBROVSKÝ, M., a kol. (2008): *Regionální rozvoj: (výchozí regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde. 475 s.

Word cloud [online]. Better Evaluation, [cit. 15. 9. 2016]. Dostupné na: <http://betterevaluation.org/evaluation-options/wordcloud>

www.wordclouds.com [online]. [cit. 15.9. 2016]. Dostupné na: <http://www.wordclouds.com/>

[2] LITERATURA - ONLINE KOMUNIKACE

ČERVENÁ, J. [online komunikace]. Městský úřad Kadaň, [21. 9. 2016], jana.cervena@mesto-kadan.cz

FOŠUMOVÁ, M. [online komunikace]. Městský úřad Mělník, [13. 9. 2016], m.fosumova@melnik.cz

HLAD, J. [telefonická komunikace]. Městský úřad Rokycany, [7. 11. 2016], +420 371 706 150

KAPSA, T. [online komunikace]. Městský úřad Rakovník, [14. 9. 2016], tkapsa@murako.cz

KOŽENÁ, J. [online komunikace]. Městský úřad Čáslav, [28. 7. 2016], kozena@meucaslav.cz

KRAMERIOUSOVÁ, R. [online komunikace]. Městský úřad Louny, [14. 9. 2016], r.krameriusova@mulouny.cz

NOVÁKOVÁ, T. [online komunikace]. Městský úřad Dvůr Králové nad Labem, [15. 9. 2016], novakova.tana@mudk.cz

PILAŘOVÁ, E. [online komunikace]. Městský úřad Chrudim, [21. 9. 2017], eva.pilarova@chrudim-city.cz

SVATOŠ, J. [online komunikace]. Městský úřad Jaroměř, [5. 10. 2016], svatos@jaromer-josefov.cz

ŠILHAVÁ, P. [online komunikace]. Městský úřad Žatec, [21. 9. 2016], silhava@mesto-zatec.cz

VANČUROVÁ, R. [online komunikace]. Městský úřad Nymburk, [12. 9. 2016], renata.vancurova@meu-nbk.cz

VILHELMOVÁ, T. [online komunikace]. Městský úřad Beroun, [19. 9. 2016], uprr@muberoun.cz

WEBEROVÁ, H. [online komunikace]. Městský úřad Domažlice, [23. 11. 2016], helena.weberova@mesto-domazlice.cz

[3] LITERATURA - PRÁVNÍ PŘEDPISY

Opatření MK ČR č. j. 63.382/2012 OPP (2012), [cit. 22.11.2016].

Sdělení č. 159/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (1991), [cit. 17. 5. 2016].

Usnesení č. 156 z roku 2013 (2013), [cit. 11. 8. 2016].

Usnesení vlády České republiky ze dne 25. března 1992 č. 209 k Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (1992), [cit. 21. 11. 2016].

Vyhláška Jihočeského KNV ze dne 19. 11. 1990 o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Jihočeského kraje (1990), [cit. 12. 1. 2017].

Vyhláška MK ČR č. 476/1992 Sb. o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny (1992), [cit. 12. 1. 2017].

Vyhláška Východočeského KNV ze dne 17. 1. 1990 o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje (1990), [cit. 12. 1. 2017].

Výnos MK ČSR čj. 11.764/69-II/2 ze dne 10. 9. 1969 o prohlášení historického jádra města Pelhřimova za památkovou rezervaci (1969), [cit. 12. 1. 2017].

Výnos MK ČSR čj. 15.868/78-VI/1 ze dne 10. 5. 1978 o prohlášení historického jádra města Kadaně za památkovou rezervaci (1978), [cit. 12. 1. 2017].

Výnos MK ČSR čj. 16.428/81-VI/1 ze dne 6. 10. 1981 o prohlášení historického jádra města Prachatic za památkovou rezervaci (1981), [cit. 12. 1. 2017].

Výnos MK ČSR čj. 17.596/75-VI/1 ze dne 31. 10. 1975 o prohlášení historického jádra města Domažlic za památkovou rezervaci (1975), [cit. 12. 1. 2017].

Výnos MK ČSR čj. 22.260/78-VI/1 ze dne 27. 10. 1978 o prohlášení historického jádra města Litoměřic za památkovou rezervaci (1975), [cit. 12. 1. 2017].

Výnos MŠK čj. 36.568/61-V/2 o prohlášení městské památkové rezervace v Kutné Hoře, Táboře, Jindřichově Hradci, Slavonicích, Žatci a zřízení archeologické památkové rezervace Slavníkovská Libice (1961), [cit. 12. 1. 2017].

Výnosem MK ŠCR čj. 4.903//71-II/2 o prohlášení historického jádra města Josefova (dnešní Jaroměř II) za památkovou rezervaci (1971), [cit. 12. 1. 2017].

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (1987), [cit. 16. 5. 2016].

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Seznam královských měst v Česku podle historických zemí a počtu obyvatel k 1. 1. 2016

ČECHY		Cheb	33 195
Kouřim	1 894	Tábor	35 196
Nový Knín	1 986	Mladá Boleslav	44 051
Loket	3 082	Chomutov	49 650
Velvary	3 084	Karlovy Vary	50 882
Vodňany	6 856	Most	66 730
Český Brod	6 922	Hradec Králové	92 891
Nový Bydžov	7 076	Ústí nad Labem	93 248
Stříbro	7 684	České Budějovice	93 513
Týn nad Vltavou	8 034	Plzeň	169 858
Polička	8 783	Staré Město Pražské	-
Chotěboř	9 385	Menší Město Pražské	-
Čáslav	10 378	Nové Město Pražské	-
Domažlice	11 055	Hradčany	-
Sušice	11 130		
Prachatice	11 163	MORAVA	
Vysoké Mýto	12 404	Jevíčko	2 827
Jaroměř	12 489	Podivín	2 933
Tachov	12 609	Jemnice	4 077
Rokycany	13 969	Bzenec	4 288
Nymburk	14 979	Pohořelice	4 814
Slaný	15 515	Rousínov	5 621
Dvůr Králové nad Labem	15 882	Ivančice	9 606
Pelhřimov	16 081	Litovel	9 879
Rakovník	16 124	Uničov	11 579
Ostrov	17 079	Uherský Brod	16 591
Kadaň	17 839	Hodonín	24 796
Beroun	18 407	Uherské Hradiště	25 254
Louny	19 207	Znojmo	33 787
Žatec	19 230	Přerov	43 994
Mělník	19 271	Jihlava	50 714
Kutná Hora	20 341	Olomouc	100 154
Klatovy	22 415	Brno	377 028
Chrudim	23 061		
Litoměřice	24 106	SLEZSKO	
Písek	29 838	Bruntál	16 654
Trutnov	30 812	Krnov	23 992
Kolín	30 995	Opava	57 676

Poznámka: Podbarvená města byla vybrána pro výzkum v předkládané práci

Zdroje: [1] Seznam královských měst v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (online); [2] Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2016 (online)